

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Ikäosaamisen kehittäminen ja johtaminen

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Pauliina Heiskanen

GREEN CARE -OHJAUSOSAAMISEN KEHITTÄMINEN
IKÄÄNTYNEIDEN KUNTOUTUMISEEN

Opinnäytetyö

Tammikuu 2021

OPINNÄYTETYÖ**Tammikuu 2021****Sosiaali- ja terveysala****Ikäosaaminen**

Tikkarinne 9

80200 JOENSUU

+358 13 260 600 (vaihte)

Tekijä

Pauliina Heiskanen

Nimeke

Green Care -ohjausosaamisen kehittäminen ikääntyneiden kuntoutumiseen

Toimeksiantaja

Hoivapalvelut Onnenpisara

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi LuontoHoiva -laatuumerkin saanut yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja tuottava Hoivapalvelut Onnenpisara. Opinnäytetyö pyrki Green Care -ohjaustoiminnan määrittämisen osalta vastaamaan toimeksiantajan strategiansuuntaiseen kehittämiseen.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Green Care -ohjausosaamista ikääntyneiden kuntoutumistyöhön. Opinnäytetyön tavoitteena oli Green Care -ohjausosaamismallin luominen Onnenpisaraan ja tehtävänä oli tuottaa tiivistettyä tietoa siitä, millaista Green Care -ohjausosaaminen on ja miten sitä kuvataan aiemman tutkimuksen ja käytännöntyön perusteella? Opinnäytetyön tietoperustassa esitellään aiempaa tutkimusta ja tietoa gerontologisesta kuntoutumisesta ja Green Care -ajattelutavasta sekä ohjauksesta.

Opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisenä kehittämistyönä. Tiedonhankintamenetelminä olivat suppilotekniikka ja Onnenpisaran ohjaajia osallistava seinätekniikka. Aineistoina olivat aiempi tutkimustieto, josta laadittiin integroiva kirjallisuuskatsaus ja käytännöntyöstä hankittu tieto. Aihealueen keskeisten näkökulmien koontiin käytettiin sisällönanalyysiä. Arvioinnissa käytettiin itsereflektiota ja Onnenpisaran henkilökunnalta kerättyä palautetta.

Tulosten mukaan ohjaajan Green Care -ohjausosaaminen sisältää sosiaalista, ohjaaja-kohtaista, ammatillista ja Green Care -toimintatapa- sekä reflektointiosaamista. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä laadittiin tulosten perusteella Green Care -ohjausosaamismalli, joka auttaa ohjaajia ohjauksellisen lähestymistavan ja käytännön ohjaustoiminnan kehittämisessä. Organisaatioissa mallia voidaan hyödyntää esimerkiksi ohjausosaamistarpeiden kartoittamiseen.

Kieli

suomi

Sivuja 108

Liitteet 11

Liitesivumäärä 17

Asiasanat

Ikääntynyt, gerontologinen kuntoutuminen, Green Care, ohjaus

THESIS
January 2021
Masters Programme in Active Ageing

Tikkarinne 9
FI-80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. + 358 13 260 600 (switchboard)

Author
Pauliina Heiskanen

Title
Developing Green Care Guidance in the Rehabilitation of Older People

Commissioned by
Hoivapalvelut Onnenpisara

This thesis was commissioned by Hoivapalvelut Onnenpisara, a private provider of social and health care services, provider which has been granted the Green Care quality label.

The purpose of this thesis was to develop Green Care guidance competence in the rehabilitation of older people. The aim of the thesis was to establish a Green Care guidance competence model for Onnenpisara and to provide compact information about the nature of Green Care guidance competence. The theoretical part of the thesis discusses previous research on gerontological rehabilitation as well as the concept of Green Care and guidance related to it.

The thesis was conducted as a research-based development work. The data collection methods of the study included the funnel approach and the wall technique involving the instructors of Onnenpisara. The research material consisted of previous research which formed the basis for an integrative literature review, as well as of information acquired from practical work. The main viewpoints of the theme were defined using content analysis. The evaluation was conducted using self-reflection and the feedback received from Onnenpisara staff.

The results of the study showed that Green Care guidance competence of an instructor comprises, in addition to methodological skills, social, instructor-specific, professional and reflection skills. The outcome of the research-based development work was a Green Care guidance competence model to provide the instructors with tools for developing the guidance-based approach and practical guidance activities. In organizations, the model can be used, for example, to explore the needs for developing guidance competence.

Language
Finnish

Pages 108
Appendices 11
Pages of Appendices 17

Keywords

older people, gerontological rehabilitation, Green Care, guidance

Sisältö

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tehtävät	7
3	Ikääntyminen ja kuntoutuminen Green Care -viitekehyksessä	7
3.1	Kohti Green Care -filosofiaan perustuvaa ikääntymistä	7
3.2	Gerontologisen Green Care -kuntoutumisen lähtökohdat	8
3.3	ICF-malli Gerontologisen Green Care -kuntoutumisen perustana	10
3.4	Green Care gerontologisena kuntoutumismallina	11
4	Ohjaus Green Care -viitekehyksessä	17
4.1	Green Care -ohjauksen lähtökohtia ja lähestymistapoja	17
4.2	Green Care -ohjauksellisen lähestymistavan muodostuminen	20
5	Green Care -ohjaus aiemman tutkimuksen perusteella	24
5.1	Green Care -ohjausosaamisen sisältö	24
5.2	Ikääntyneen oppimista ja kasvua tukeva ohjaus	27
5.3	Reflektoinnin merkitys Green Care -ohjauksessa	32
5.4	Green Care -ohjaajan työotteena	35
6	Kehittämisosprosessin lähtökohdat ja toteuttaminen	37
6.1	Toimeksiantaja ja osallistujat	37
6.2	Teoreettiset perusteet ja menetelmälliset valinnat	39
6.3	Kehittämisosprosessin kuvaus	39
6.4	Integroiva kirjallisuuskatsaus	40
6.5	Sisällönanalyysi menetelmänä	42
6.6	Seinätekniikka tiedonhankinta- ja mallintamismenetelmänä	47
7	Green Care -ohjausosaamisen tulokset ja tuotos	50
7.1	Sosiaalinen osaaminen	51
7.2	Ohjaajakohtainen osaaminen	53
7.3	Ammatillinen osaaminen	55
7.4	Green Care -toimintatapaosaaminen	57
7.5	Reflektointiosaaminen	60
7.6	Green Care -ohjausosaaminen	63
8	Johtopäätökset ja pohdinta	68
8.1	Green Care -ohjausosaamisen jäsentyminen	68
8.2	Tulosten tarkastelua ikäosaamisen näkökulmasta	70
8.3	Green Care -ohjausmalli ikäosaamisen tulevaisuuskompassina	71
8.4	Green Care -ohjausteoreettinen malli ohjaajan asiantuntijuutena	73
8.5	Green Care -ohjausmalli subjektiutta korostavana paradigman muutoksena	77
9	Opinnäytetyön arviointia	78
9.1	Luotettavuus ja eettisyys	81
9.2	Opinnäytetyön tulosten hyödynnettävyys ja jatkokehittämisideat	83
	Lähteet	86

Liitteet

Liite 1	Ohjauksellisia lähestymistapoja
Liite 2	Green Care -toiminnan elementit suhteessa ohjaustoimintaan
Liite 3	Ohjaustoiminnan reflektointi
Liite 4	Opinnäytetyön aikataulu
Liite 5	Sisällönanalyysi
Liite 6	Kuvaus sosiaalisesta ohjausosaamisesta
Liite 7	Kuvaus ohjaajakohtaisesta ohjausosaamisesta
Liite 8	Kuvaus ammatillisesta ohjausosaamisesta
Liite 9	Kuvaus Green Care -toimintatapaosaamisesta
Liite 10	Kuvaus reflektointiosaamisesta.
Liite 11	Kuvaus Green Care -ohjausosaamisesta

1 Johdanto

Suomessa monimuotoista luontoa, sen hyvinvointivaikutuksia ja luontoperusteisia interventioita tulisi hyödyntää nykyistä enemmän ikääntyneiden kuntoutumiseen ja terveyden edistämiseen (Jäppinen, Tyrväinen, Reinikainen, & Ojala 2014, 76). Kuntoutumispalveluita uudistettaessa tarkasteluun nousevat ikääntyneiden oikeus terveelliseen ympäristöön ja elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon sekä luonnosta saatavien hyvinvointivaikutusten kokemiseen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015). Myös luontoperustainen eli Green Care - palvelutuotanto ja -toimintatavat ovat juurtumassa niin kansainvälisiin, kuin kotimaisiin sosiaali- ja terveyspalveluiden käytäntöihin (Sipola & Vinblad 2018, 10). Ohjattuja luontokokemuksia ja -interventioita on jo tuotteistettu Suomen lisäksi monissa Euroopan maissa (Yliviikari, Lilja, Heikkilä, Kirveennummi, Kivinen, Partanen, Rantamäki-Lahtinen & Soini 2009, 10).

Luontoympäristöjen hyödyntäminen ohjauksessa luo sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille uudenlaisia ohjaustoiminnan osaamistarpeita (Sipola & Vinblad 2018, 10–12). Opinnäytetyön toimeksiantajan, Hoivapalvelut Onnenpisan, visiona on Green Care -ajattelutavan toteuttaminen kaikissa tuottamissaan palveluissa 2020 loppuun mennessä. Opinnäytetyössä tehtävällä kehittämistyöllä pyritään vastaamaan toimeksiantajan strategiansuuntaiseen kehittämiseen Green Care -ohjausosaamisen määrittämisen osalta.

Tämä opinnäytetyö esittelee Green Care -ohjausta. Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Green Care -ohjausosaamista ikääntyneiden kuntoutumistytöhön. Tavoitteena on Green Care -ohjausosaamismallin kehittäminen toimeksiantajan organisaatioon. Tehtävänä on tuottaa tietoa siitä, millaista Green Care -ohjausosaaminen on ja miten Green Care -ohjausosaamista kuvataan aiemman tutkimuksen ja käytännöntyön perusteella. Lisäksi tehtävänä on laatia yhdessä Hoivapalvelut Onnenpisan ohjaajien kanssa konkreettinen Green Care -ohjausosaamismalli. Green Care -ohjausosaamismalli rakentuu aiemmasta tutkimuksesta ja kehittämisprosessiin osallistuvien ohjaajien tuottamasta käytännön tiedosta. Menetelminä ovat integroiva kirjallisuuskatsaus, sisällönanalyysi ja osallistava seinätekniikka sekä arviointimenetelmät.

2 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tehtävät

Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Green Care -ohjausosaamista ikääntyneiden kuntoutumistyöhön. Tavoitteena on Green Care -ohjausosaamismallin kehittäminen toimeksiantajan yritykseen.

Opinnäytetyön tiedontuotannon tehtävänä on tuottaa tietoa siitä, millaista Green Care -ohjausosaaminen on ja miten Green Care -ohjausosaamista kuvataan aiemman tutkimuksen ja käytännöntyön perusteella. Opinnäytetyön kehittämis-tehtävänä on laatia yhdessä Hoivapalvelut Onnenpisaran ohjaajien kanssa Green Care -ohjausosaamismalli.

3 Ikääntyminen ja kuntoutuminen Green Care -viitekehyyksessä

3.1 Kohti Green Care -filosofiaan perustuvaa ikääntymistä

Ikääntymisen taustalla vaikuttavat länsimaisessa yhteiskunnassa sosiaalinen ikääntyminen, vuorovaikutus yhteisössä ja kullakin aikakaudella vallitseva ikääntymiskäsitys (Rautava 2015, 79). Suomessa ikääntymiskäsitys tarkoittaa vanhuuseläkkeeseen oikeutettua ikäryhmää eli yli 65-vuotiaita (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystal-veluista 980/2010, 2. §). Toisaalta nykyisin aiemmin eläkkeelle siirtyvien näkö-kulmasta eläkeläinen käsitteenä on hyvin liukuva, eikä kronologinen ikä kerro ikääntyneiden heterogeenisestä ryhmästä paljoakaan (Rautava 2015, 11–16). Vaikka ikääntyminen nykyisin voidaan jakaa kronologisen iän mukaan useisiin vaiheisiin (Jämsen & Kukkonen 2014, 14), gerontologisesta kuntoutumisesta puhuttaessa käsitys ikääntymisen alkamisesta ja etenemisestä perustuu hyvin usein lääketieteelliseen ikään (Pikkarainen 2013a, 24–25; Rautava 2015, 11–16). Fysiologisten muutosten perusteella ikääntymistä määritellään usein sai-

rauden, vamman tai rappeuman näkökulmasta (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2010, 2. §). Biologinen ikä on vahvasti kontekstissa kuntoutumisen ja hoidon sekä palveluiden tarpeen lisääntymiseen (Rautava 2015, 11–16).

Objektiivisen ikääntymiskäsityksen rinnalla on alettu nykyisin puhua enemmän subjektiivisesta ikääntymiskäsityksestä. Siinä ikääntyneet kuntoutujat itse puhuvat ikääntymisulottuvuuksien laajasta kirjosta ja nostavat edellisten ikääntymiskäsitysten rinnalle psyykkisen/henkisen, sosiaalisen, kulttuurisen ja koetun eli subjektiivisen iän. Subjektiivisesti tarkasteltuna ikääntyminen ja ikäihmisyys määritellään yksilön henkilökohtaisena kokemuksena (Pikkarainen 2013b, 10–14). Toisaalta taas sosiokulttuurinen ikääntymiskäsitys mahdollistaa ikääntymisen tarkastelun voimavaralähtöisesti ja kontekstuaalisesti. Rautavan mukaan ikäihmisyys ilmenee uusia mahdollisuuksia luovana ja energisenä elämänvaiheena vailla turhia velvollisuuksia ja vastuita vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa (Rautava 2015, 79).

Rautavan voimaannuttava käsitys mahdollistaa ikääntymisen tarkastelemisen heterogeenisen ryhmän yksilöllisenä, kokemuksellisenä ja sosiaalisena prosessina. Tämä ikääntymiskäsitys on lähtökohta tälle opinnäytetyölle. Sen tarkoituksena on yhteiskunnassa ja kuntoutumisessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollossa vallitsevan ikääntymiskäsityksen laajentaminen pois raihnaisuuden ja biolääketieteessä käytetyn diagnoosikeskeisyyden paradigmasta enemmän elinikäisen oppijan, pystyvyyden ja kokemuksellisuuden sekä osallisuuden mahdollistavaan luontofilosofiseen ikääntymiskäsitykseen.

3.2 Gerontologisen Green Care -kuntoutumisen lähtökohdat

Suomessa kuntoutuminen noudattaa yhteiskunnallista hyvinvointipalvelujärjestelmän ajattelumallia, jossa se kuuluu tasa-arvoisesti kaikille kansalaisille (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 35). Hyvinvointipalvelujärjestelmässä kuntoutuminen on kuvattu kapea-alaisesti. Perinteinen jaottelu lääkinnälliseen, sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja ammatilliseen kuntoutumiseen koetaan vanhanaikaisena ja siksi siitä ollaan luopumassa. (Suhonen 2018, 16–17.) Yleisenä

suuntauksena Suomessa ja myös tässä opinnäytetyössä on kuntoutumisen käsitteleminen nykyistä laaja-alaisemmin elämänhallinnan, sosiaalisen selviytymisen ja toimintaympäristön prosessina sekä tavoitteellisenä moniammatillisena toimintana (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 35; Suhonen 2018, 17). Ikääntyneiden kuntoutuminen ja riittävä terveys tulisi nivoa kaikkeen toimintaan, jossa päämääränä on inhimillisten voimavarojen hyödyntäminen yksilön ja yhteiskunnan parhaaksi (Hussi, Mäkinen & Vauramo, 2017, 8).

Kuntoutumista ei ole määritelty yhteiskunnassamme yksiselitteisesti, siksi gerontologiselle kuntoutumiselle ei myöskään ole vakiintunutta määritelmää. Yksi tapa on nähdä gerontologinen kuntoutuminen ikääntymisen erityisenä peruslähtökohtana. Tällöin gerontologinen kuntoutuminen määritellään kokonaisvaltaiseksi kuntoutumisprosessiksi, jonka lähtökohtana ovat ikääntyneen aiempi elämänkulku, nykyinen elämäntilanne ja tulevaisuuden tarpeet (Pikkarainen 2013a, 18). Kuntoutumisprosessin tavoitteena on ammattilaisen tuella palauttaa ja ylläpitää sekä edistää ikääntyneen toimintakykyä. Toimintakyvyllä voidaan kuvata ikääntyneen kykyä selviytyä omassa elinympäristössä tapahtuvista merkityksellisistä ja välttämättömistä päivittäisistä arkiaskareista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 45, 57.) Gerontologiseen kuntoutumiseen liitetään 1) lääketieteellinen eli geriatrinen kuntoutuminen, 2) yleinen arjen tai elämänhallinta, 3) voimaantuminen, 4) inhimillinen kasvu- ja oppimisprosessi ja 5) tarkoituksen mukainen apu sekä 6) monialainen kuntoutuminen (Pikkarainen 2013a, 17). Gerontologisen kuntoutumiskäsityksen keskiössä on toimijoiden moniasiantuntijuuteen perustuva ymmärrys kuntoutumisesta (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 35).

Kelan toteuttamassa kehittämishankkeessa (IKKU 2009-2013) ikääntyneet toivat esille, että he kokivat kuntoutumisen hyvin pitkälle objektiivisena eli ulkopuolelta määriteltynä tapahtumina, ammatillisesti osaavina henkilöinä sekä konkreettisina valmiiksi valittuina tiloina ja välineinä (Pikkarainen 2013a, 47). Green Care -ajattelutavan mukaista on kääntää katseet asiakaskeskeisestä kuntoutumisesta ohjattavalähtöiseen kuntoutumiseen (Uosukainen & Hirvonen 2014, 32–36) ja aktiivisten toimintaympäristöjen kehittämiseen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 35) sekä ikääntyneen toimijuuden edistämiseen (Pikkarainen,

Vaara & Salmelainen 2014, 6), joista myös uudistuva gerontologinen kuntoutuminen puhuu (Pikkarainen 2013a, 36–42). Kun puhutaan gerontologisesta kuntoutumisesta, tulisi myös ammattilaisiin ja instituutioon viittaavien sanojen kuntoutus ja kuntouttaminen sijaan käyttää ikääntyneen toimijuutta ilmaisevia käsitteitä kuntoutuminen ja kuntoutuja (Suhonen 2014, 86). Tässä opinnäytetyössä tarkastelen Green Care -ohjaustoiminnan lähtökohtana ikääntyneitä toiminnan subjekteina.

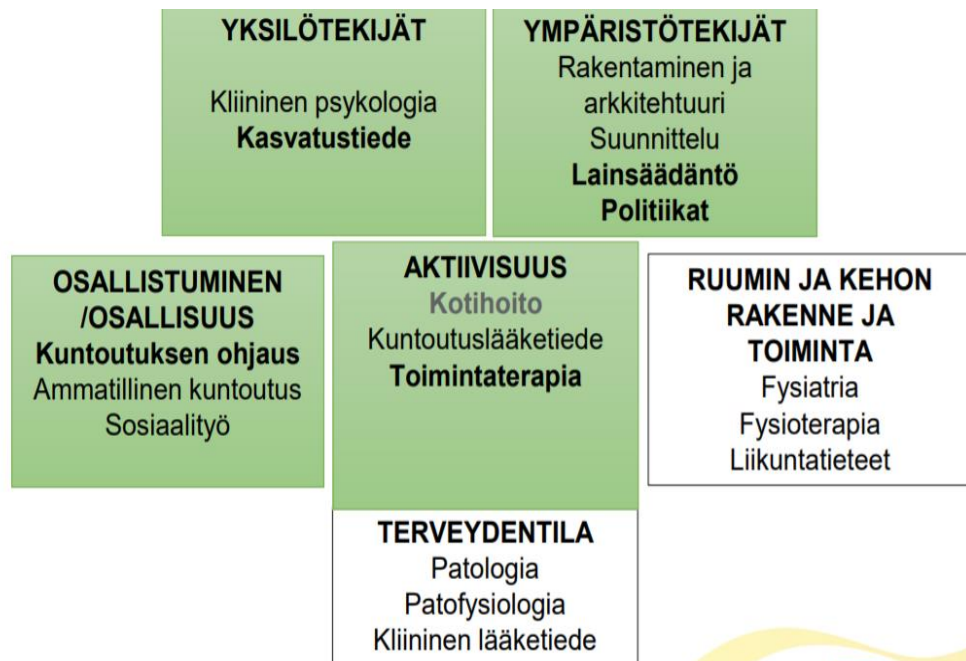
3.3 ICF-malli Gerontologisen Green Care -kuntoutumisen perustana

Suomessa kuntoutumismallit ja -käytänteet pohjaavat lainsäädäntöön, jonka mukaan Kelan järjestämän kuntoutumisen tulee olla hyvän kuntoutuskäytännön mukaista (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 566/2005). Niiden tulee perustua myös relevantteihin vaikuttavuustuloksiin ja käytettävissä olevaan tutkimustietoon (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 45). Nykyisin maailman laajuinen ICF-malli (International Classification of Functioning, Disability and Health) nähdään hyvää kuntoutuskäytäntöä tukevana viitekehyksenä, jota käytetään kuntoutujan toimintakyvyn ja suoritusten määrittämiseen (WHO 2013, 7).

Gerontologinen Green Care -kuntoutumismalli voisi rakentua ICF-mallin luomalle perustalle, koska kriittisistä arvioista huolimatta se näyttäisi soveltuvan käytettäväksi ikääntyneen toimintakyvyn arviointiin. ICF-mallin eduksi luetaan sen mahdollisuudet ikääntyneen kokonaisvaltaisen biopsykososiaalisen ja holistisen näkemyksen tarkasteluun. (Järvikoski, Härkäpää & Salminen, 2015, 22.) Kokonaisvaltainen tarkastelu auttaa näkemään ikääntyneen kuntoutumistarpeet, tavoitteet, voimavarat, vahvuudet ja elämäntilanteen sekä ympäristötekijät (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 45). Kokonaisvaltaisen ICF-mallin etuna pidetään sitä, että se tukee ikääntyneiden omaa puhetta ikääntymisulottuvuuksien laajasta kirjosta (Pikkarainen 2013b, 12).

Kehitän tässä opinnäytetyössä gerontologista kuntoutumismallia käänteisen ICF-mallin avulla Green Care -ajattelutavan suuntaan. Vaihtoehtoinen tapa tar-

kastella ICF-mallia näyttäisi mahdollistavan tietoisien siirtymisen sairauskeskeisyydestä kohti uutta empowerment- eli voimavaralähtöistä toimintaa (kuvio 1). Tällöin ikääntyneen kuntoutumisen lähtökohtana ei ole diagnoosi oireineen tai toimintakyvyn rajoitteet, vaan toimijuuden perustan muodostavat yksilön ja ympäristön kartoitetut voimavarat (Suhonen 2018, 87).

Kuvio 1. Vaihtoehtoinen tapa tarkastella ICF-mallia (Nyfors 2014). Kuviolla on käyttö lupa.

3.4 Green Care gerontologisena kuntoutumismallina

Kuntoutumisen toimintaympäristöt ja menetelmät sekä mallit muuttuvat monikansallisten tuulien mukana. Suomeen yli kymmenen vuotta sitten rantautunut Green Care on kansainvälisesti tunnettu käsite. Sitä pidetään sateenvarjokäsitteenä luontoon ja maaseutu ympäristöön liittyvälle toiminnalle, jossa luontoa hyödynnetään esimerkiksi sosiaali- ja terveys- sekä kasvatuspalvelujen tuottamiseen. (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveennummi 2011, 324–327.) Green Care on luonto- ja eläinperustaisten toimintamuotojen kokonaisuus, jota voidaan totuttaa erilaisissa ympäristöissä, kuten metsässä, puutarhassa, maatilalla, kaupungissa tai sisätiloissa. (Soini ym. 2011, 321–322, 329; 30; Vehmasto 2013.) Merkityksellistä on se, että Green Care -toiminnassa luontoa käytetään

tavoitteellisesti kuntoutujan elämänlaadun ja toimintakyvyn edistämiseen (Green Care Finland ry. 2019a).

Green Care -toimintamuodot sopivat toimintakyvyltään monen tasoisten ikääntyneiden kuntoutumiseen, koska luonto joustavana toimintaympäristönä mahdollistaa toimintakyvyn huomioimisen yksilöllisesti. Toimintakyvyssä tapahtuvia ikääntymismuutoksia ei pidetä Green Care -toiminnan hyvinvointivaikutuksista hyötymisen, toimintaan osallistumisen ja elämästä nauttimisen esteenä. (Sini-nauhaliitto 2019.) Yhteenvetona aiemmista tutkimuksista voidaan todeta, että Green Care -toiminta edistää ikääntyneiden fyysistä, psyykkistä, kognitiivista, emotionaalista ja sosiaalista toimintakykyä sekä saa aikaan ilon ja onnistumisen tunteita, jotka tukevat laadukasta, elämän makuista ja onnellista ikääntymistä (Detweiler, Sharma, Detweiler, Murphy, Lane, Carman, Chudhary, Halling & Kim 2012; Rappe 2005).

Kansallisesti luontoperustainen kuntoutuminen määritellään yleisen Green Care -palvelurakennejaottelun perusteella LuontoVoimaan ja LuontoHoivaan (Vehmasto 2018, 5). Opinnäytetyössäni tarkastelen ikääntyneiden LuontoHoivan palveluita, joita laatumerkin saaneessa Hoivapalvelut Onnenpisarassa tuotetaan (Harinen 2019). LuontoHoivan palvelut ovat erityistä tukea tarvitseville asiakasryhmille tarkoitettuja luontoperustaisia sosiaali- ja terveysalan palveluja. Näitä palveluja käytetään pitkäjännitteiseen fyysiseen, psyykkiseen, sosiaali- seen tai ammatilliseen kuntoutumiseen. Kuntoutujan tavoitteet määritellään lakisääteisen kuntoutus- tai hoitosuunnitelman mukaisesti terveyden, toimintakyvyn, osallisuuden tai arjen hallinnan vahvistamiseen. (Vehmasto 2018, 5.) Laatumerkki tarkoittaa sitä, että palveluntuottaja tuntee Green Care -toimintatavat ja tuottaa laadukasta palvelua perusedellytysten mukaisesti. Laatumerkki osoittaa, että palveluntuottaja arvioi palvelun vaikuttavuutta suhteessa asiakkaan tarpeisiin ja tavoitteisiin sekä edistää asiakkaan osallisuutta ja käyttää palvelujärjestelmää. (Green Care Finland ry 2019b.)

Green Care -kuntoutumismallille pohjaa tarjoavat vihreä ekososiaalinen (Lehto 2012) ja ekopsykologian näkökulmat. Ekopsykologia tutkii luontoympäristöä ja sen merkitystä sekä vaikutusta ihmisen elämään (Salonen 2005). Green Care -

kuntoutumismallissa kuntoutuja nähdään osana luontoa, joten ihmisen ja luonnon hyvinvointi tai pahoinvointi nivoutuvat toisiinsa (Green Care Finland ry 2019a). Green Care -kuntoutumismalli pohjaa myös aiempaan tutkimustietoon Green Care -toimintatavan hyvinvointivaikutuksista (Hirvonen 2014; Korhonen & Liski-Markkanen 2013; Malin 2010; Rappe 2005; Rodiek 2012). Green Care -kuntoutumismallin toiminta-ajatus vastaa ikääntyneille tarjottavien palveluiden arvoja. Arvoissa korostuu kodinomaisuus, turvallisuus, oikeus hyvään elämään ja mielekkääseen toimintaan, itsemääräämisoikeuden ja omatoimisuuden tukeminen sekä jäljellä olevan toimintakyvyn ylläpitäminen tai edistäminen. Sen käyttöä ohjaavat myös ohjaajan ammattialan etiikka sekä Green Care -eettiset periaatteet. (Green Care Finland ry 2019b.)

Kokemuksellisuutta ja osallisuutta vahvistavassa Green Care -kuntoutumismallissa kuntoutuja on päätoimija ja hänet nähdään omaa elämäänsä suunnittelevana subjektina ja aktiivisena toimijana kuntoutumista edistävässä luontotoiminnan prosessissa. Mallissa sovelletaan yksilökeskeisen elämänsuunnittelun menetelmää, jossa kuntoutujan osallisuus nähdään osallisuutena yhteiskuntaan, yhteisöön ja luontoon, sekä itsemääräämisoikeutena, valinnanvapautena ja kontrollina omaan kuntoutumisprosessiin. Se korostaa kuntoutujan osallisuutta kuntoutusprosessin kaikissa vaiheissa sekä mahdollistaa valintojen tekemisen ja jakaa hänelle päätäntävaltaa. Green Care -kuntoutumismalli pohjautuu kuntoutujan ja ohjaajan väliseen vuorovaikutukseen ja kumppanuuteen sekä yhteistoimintaan. (Suhonen 2014, 86; Tolvanen & Jääskeläinen 2016, 31–32.)

Nykyisin Green Care -kuntoutumismallin edellyttämä ohjaajan osaaminen perustuu hyvin pitkälle seuraavaksi esitettyyn Green Care -toimintatapaosaamiseen (Green Care Finland ry 2019a). Green Care -kuntoutumismallin perinteisiä lähtökohtia ovat luonto, toiminta ja yhteisö, joita eri tavoin painottamalla muodostuvat ikääntyneen toimintakykyä edistävät hyvinvointivaikutukset. Luonto on välttämätön elementti, jonka avulla pyritään edistämään, vahvistamaan tai nopeuttamaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Se tarjoaa toiminnalle virikkeellisen ympäristön, toimii taustana, kohteena, välineenä tai materiaalina, joita voidaan hyödyntää myös sisätiloissa tapahtuvassa toiminnassa. Toiminta elementtinä luo mahdollisuuden kokemuksille ja oppimiselle sekä yhdistää ikäänty-

neen ympäristöönsä. Se on usein fyysistä tekemistä, jonka tavoitteena on yhdistää silmän ja käden yhteistyö, aktivoida ajattelua ja lisätä mielihyvää sekä tietoja ja taitoja. Se luo yhteisöllisyyden ja hyväksytyksi tulemisen tunteita sekä mahdollisuuden osallisuuden kokemuksen syntymiseen vuorovaikutuksessa toisten ihmisten, luontoympäristön tai mielipaikan kanssa. (Soini ym. 2011, 324–325.)

Green Care -kuntoutumismallissa ohjaajan ammatillisuus tarkoittaa sitä, että LuontoHoivan palveluita tuotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön alaisuudessa. Ohjaajan osaaminen perustuu pääsääntöisesti sosiaali- tai terveydenhuollon ammatilliseen koulutukseen ja on tutkintokohtaista osaamista sekä eri instanssien valvomaa. Siksi Green Care -ohjaustoiminta voi olla käytännössä useista ammatillisista lähtökohdista tapahtuvaa toimintaa. Ohjausta toteuttavat esimerkiksi fysioterapeutit, sairaanhoitajat, sosionomit ja geronomit. Lakisääteisen ammatillisen osaamisen puuttuessa ohjaajat eivät voi ohjata laatu-merkkin tasoista Green Care -toimintaa, kuin yhteistyössä koulutettujen ammattilaisten kanssa. (Green Care Finland ry 2019b; Vehmasto 2018, 6.) Green Care -palveluntuottajalla sekä kuntoutumiseen osallistuvalla henkilökunnalla on oltava riittävä ammatillinen koulutus tarjottavaan palveluun ja käytettävään toimintamuotoon nähden (Soini ym. 2011, 324–327). Lisäksi palveluntuottajalla tulee olla vähintään 5 opintopisteen teoreettinen Green Care -perusteet koulutus ja osaaminen voi täydentyä kokemuksellisella osaamisella (Green Care Finland ry 2019b). Kokemuksellisella osaamisella voidaan tarkoittaa taitoa ratkaista monimutkaisia ammatillisia ongelmia alakohtaisiin tietoihin ja taitoihin perustuen (Füchtenkort & Harteis 2007, 142–143).

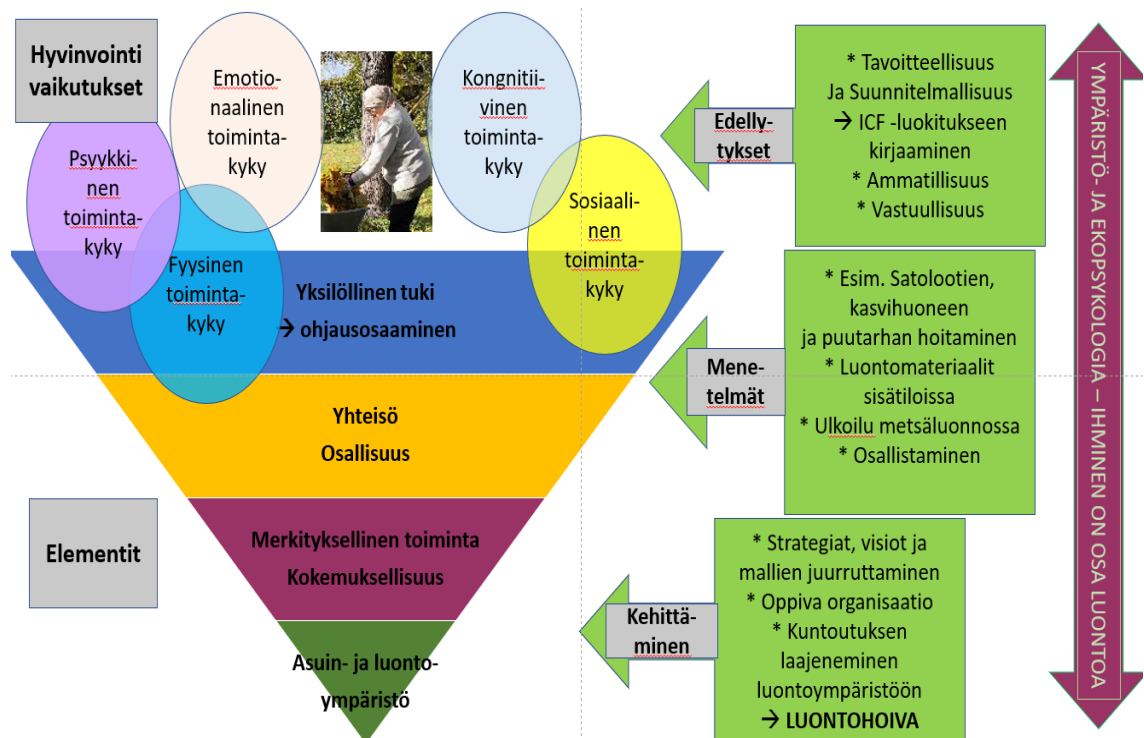
Vastuullisuudella viitataan tekijöihin, jotka määrittävät toiminnan prosesseja ja ulkoisia puitteita, kuten ympäristövastuullisuuteen liittyviä tekijöitä. Siihen liitetään myös palvelujen laadun kehittäminen luontoperustaiselle toiminnalle asetettujen edellytysten mukaisesti. Tavoitteellisuutta on pidetty koko palveluhistorian ajan laadukkaan Green Care -toiminnan edellytyksenä. Tavoitteellisuus toteutuu yksilöllisten kuntoutus- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden mukaisesti, kun Green Care -toimintamuodot vakiintuvat suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi osaksi ikääntyneiden arkikuntoututumista. (Soini ym. 2011, 324–327.)

Yksilöllinen tuki ja ohjaus tähtäävät kuntoutumissuunnitelmaan laadittujen tavoitteiden saavuttamiseen ja mahdollistavat kuntoutujalle edellytykset suoriutua itselle merkityksellisistä Green Care -toiminnoista. Ohjaaja auttaa löytämään ja soveltamaan toimintamuotoja ja -ympäristöjä, joissa ikääntynyt voi käyttää vahvuuksiaan, oppia uutta ja toteuttaa itselleen merkityksellisiä asioita. Interventioiden toteuttamiseksi ohjaaja suunnittelee ja järjestää ikääntyneen tarvitseman tuen. Usein siihen liitetään käytännön asioiden ja resurssien järjestäminen. (Tolvanen & Jääskeläinen 2016, 32–34.) Yksinkertaisimmillaan se voi olla tarkoituksenmukaisten apuvälineiden hankintaa tai esteettömyyden huomioimista, jotka mahdollistavat interventiokohteeseen pääsemisen ja niiden onnistumisen.

Tolvasen ja Jääskeläisen mukaan yksilöllisen tukemisen tapoihin nivoutuu kommunikointiin, vuorovaikutukseen ja kohtaamiseen liittyviä asioita. (Tolvanen & Jääskeläinen 2016, 32–34). Uusimman tiedon mukaan luontoperustainen kuntoutuminen korostaa yksilöllisen tuen merkitystä, joka vaatii ohjaajalta toimintatapaosaamisen lisäksi taitoja kuntoutujan osallisuuden ja kokemuksellisuuden tunteiden edistämiseen (Ruoho & Vehmasto 2018, 9). Käytännössä ikääntyneen vuorovaikutussuhteen luominen luontoympäristöön ja yhteisöön vaatii ohjaajalta lähes poikkeuksetta hänen toimintakykynsä tukemista.

Green Care -kuntoutumismallin toteuttaminen edellyttää ohjaajalta myös ammattitaitoa laatia ikääntyneen kanssa kuntoutumissuunnitelma ja ohjattavalähtöiset toiminnan tavoitteet sekä rakenteisen kirjaamisen taidon. Tolvasen ja Jääskeläisen mukaan kirjaamisen ja seurannan avulla ohjaajan tulee arvioida ja mitata ikääntyneen kuntoutumistavoitteiden saavuttamista ja Green Care -toiminnan toteutumista (Tolvanen & Jääskeläinen, 31–32).

Kuvioon 2 olen muotoillut gerontologisen Green Care -kuntoutumismallin perustan ja pääperiaatteet. Gerontologisessa kuntoutumismallissa olen soveltanut aiempaa tutkimustietoa gerontologisesta kuntoutumisesta ja Green Care -ajatteluvasta. Tässä opinnäytetyössä gerontologinen Green Care -kuntoutumismalli toimii ohjaajan ohjausosaamisen lähtökohtana.

Kuvio 2. Gerontologinen Green Care -kuntoutumismalli. Henkilökuvalle on käytölupa.

Green Caren juurruttamisessa osaksi ikääntyneiden arkikuntoutumista kysymys on organisaation strategisen ajattelutavan lisäksi hoitotyön konkreettisesta muutoksesta, jossa kuntoutumisen toteuttaminen laajenee luontoympäristöön. Leppäahon mukaan uusien mallien juurtumisen kannalta ratkaisevaa on se, kuinka pystytään hyödyntämään ohjaajan osaaminen ja motivaatio osaksi työyhteisöä ja organisaation toimintaa (Leppäaho 2016, 74). Koska uusien mallien käyttöönotto voi herättää epävarmuutta, kehittämistyön aikana tulisi käydä keskustelua ohjaajien kokemusten herättämisestä tunteista ja pohtia, miten asioihin suhtaudutaan (Yli-Viikari 2014, 56).

4 Ohjaus Green Care -viitekehyksessä

4.1 Green Care -ohjauksen lähtökohtia ja lähestymistapoja

Kansallisesti ohjauksen asema ohjaajan ammatillisen kehittymisen muotona näyttäisi korostuvan tulevaisuudessa. Nopeasti uudistuva yhteiskunnallinen tilanne edellyttää ohjausosaamisen ylläpitoa ja osoittamista käytännössä. (Ojanen 2000, 36.) Suomessa tieteen rajapinnat ylittävällä ohjaamisella on syvälle ulottuvat juuret (Vehviläinen 2014, 1), mutta siitä huolimatta tunnuksenomaista kaiken ohjaustoiminnan piirissä on ohjausteoreettinen hajanaisuus (Ojanen 2000, 11).

Ohjausta on tutkittu useilla tieteenaloilla useita tutkimusmenetelmiä käyttäen, esimerkiksi hoito- (Lipponen 2014), terveys- (Vänskä 2012) ja kasvatustieteessä (Mattila 2002) sekä sosiaalipsykologiassa (Ora 2010). Varsinaisiksi Green Care -ohjauksen lähtökohdaksi Salovuori on esittänyt kasvatustiedettä, sosiaalipsykologiaa ja sosiaalipedagogiikkaa (Salovuori 2012, 21–26). Suomessa eniten näkyvyyttä ja tunnettuutta saaneena ohjaustoiminnan teoreettisena sovelluksena pidetään hevosavusteista sosiaalipedagogiikkaa (Green Care Finland ry 2019; Peltomäki 2019, 135–142). Myös kansainvälisesti tarkasteltuna Green Care -ohjauksen lähtökohdat muodostuvat hyvin monitieteellisiksi yksilöllisesti käytetyn intervention mukaan, kuten terapeutin puutarhanhoito, eläinavusteiset terapiat ja elämyspedagogiikka (Sempik, Hine & Wilcox 2010, 10, 71–96). Siksi myös Green Care -ohjauksen taustalla vaikuttavat lähtökohdat muodostuvat hyvin laaja-alaisiksi.

Ensimmäisenä on olennaista ymmärtää, että ohjaus lähtökohtaisesti perustuu ohjaajan omaan ihmiskäsitykseen (Vehviläinen 2014, 27). Esimerkiksi humanistiseen ihmiskäsitykseen perustuva ohjaus arvostaa ikääntynyttä yksilönä, jolla on sellaista historiallista tietoa elämästään, jota voidaan hyödyntää vuorovaikutuksellisessa ohjaus-suhteessa (Kauppila 2007, 27–29). Green Care -ajatteluta-

van suuntaisesti humanistinen ihmiskäsitys edustaa ikääntyneiden voimavarojen ja pystyvyyteen viittaavien toimintamahdollisuuksien sekä kokonaisvaltaisen toimintaympäristön huomioimista ohjauksessa. Tarkemmin eriteltynä se korostaa ohjaajan myönteistä suhtautumista ikääntyneisiin, heidän omavastuullisuutta, ainutkertaisuutta ja luovaa itsensä toteuttamista. Lisäksi se tukee ikääntyneiden sosiaalista ja henkilökohtaista valtaistumista, identiteetin kehittymistä, itsemääräämisoikeutta (Kauppila 2007, 27–29; Vehviläinen 2014, 63) ja itseohjautuvuutta sekä ohjauskokemuksen reflektointia. Ohjaajan tulisi nähdä ikääntyneen itseohjautuvuus lähtökohdan lisäksi tavoitteena, jolloin ohjaus kuntoutumisessa tapahtuu suhteessa ohjattavan asettamiin tavoitteisiin ja toimintaan. (Vänskä, Laitinen-Väänänen, Kettunen & Mäkelä 2011, 22.)

Toisena ohjaajan tulisi laajentaa ymmärrystä myös Green Care -ohjauksen taustalla vaikuttavista teoreettisista lähtökohdista. Green Care -toimintamuodon sateenvarjoteorioina tunnetaan Salosen esittämät ympäristöpsykologia, ekopsykologia (Salonen 2005) ja Lehdon esittämä tuoreempi vihreä ekososiaalinen näkökulma (Lehto 2012). Tässä opinnäytetyössä nostan esille vain nämä kolme tunnettuutta saanutta Green Care -ohjauksen taustalla vaikuttavaa lähtökohtaa, jotka ymmärrän osana ohjauksellisen lähestymistavan perustaa.

Ympäristöpsykologia Green Care -ohjauksen näkökulmana tutkii ihmisten fyysis-sosiaalisen ympäristön vuorovaikutussuhdetta. Sen tavoitteena on tuottaa ympäristösuunnittelun käyttöön tietoa, joka edistää ohjattavaläheisten esteettömien ympäristöjen rakentamista. Ympäristöpsykologisessa lähestymistavassa ohjaaja ymmärtää, että ohjattavan ja ympäristön välinen suhde vaikuttaa hänen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiinsa. Toiminnallisesta tuen tarpeesta huolimatta ohjaajan tulisi nähdä ohjattava osana asuinympäristöään sekä fyysisen, sosiaalisen ja kulttuurisen ympäristön ulottuvuuksia. Ympäristöpsykologia tutkii myös ohjattavan ja paikan välistä vuorovaikutussuhdetta. Luontoympäristössä sijaitsevaa mielipaikkaa ohjaaja voi hyödyntää ohjattavan psyykkisen hyvinvoinnin säätelyn välineenä, koska se edistää hänen hyvinvointiaan ja voimaantumistaan eli elpymistä. Ympäristöpsykologiaan perustuvassa ohjaajuudessa ohjaajan tärkeimpänä tavoitteena on mahdollistaa ohjattavan pääseminen luontoon esimer-

kiksi mielipaikkaan, jossa ikään kuin ”ohjaamaton” tai ”vapaa” luontoyhteys rauhoittaa ohjattavaa, selkiyttää ajatuksia ja palauttaa stressistä. (Salonen 2005, 1–22.)

Nykyisin kansainvälisen Green Care -toimintamuodon tieteellinen ydin perustuu ekopsykologiaan (Green Care Finland ry 2019a). Ekopsykologia on edellä esitetyn ympäristöpsykologian tieteenhaara, joka siirtyy ohjattavan asuinympäristöstä tarkastelemaan laajemmin luontoympäristöä, sen merkitystä ja vaikutusta ohjattavan elämään. Ekopsykologisessa lähestymistavassa ohjaaja näkee ohjattavan osana luontoa. Ohjaajan tulisi ymmärtää ohjattavan ja luonnon hyvinvoinnin tai pahoinvoinnin olevan synteessissä keskenään, jolloin muutokset luontosuhteessa vaikuttavat hänen psyykkiseen terveyteensä ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiinsa esimerkiksi ikääntyneen muutettua tehostettuun palveluasumiseen. Siispä ohjauksen kulmakivenä on ylläpitää tai eheyttää ohjattavan ja luonnon välistä vuorovaikutussuhdetta, joka herättää hänet pohtimaan omaa hyvinvointiaan luontoyhteyden kautta. Ekopsykologisessa lähestymistavassa ”ohjaamattoman” luontoyhteyden sijaan ohjaajan tavoitteena on tarjota emotionaalisia luontokokemuksia ja toimintaa. Ohjattujen luontokokemusten eli interventioiden vaikutus ohjattavan hyvinvoinnille muodostaa myönteisen kehän, joka tukee ja vahvistaa itse itseään. (Salonen 2005, 1–23.)

Aiemman tutkimuksen perusteella pidetään tuoreena ja Green Care -ohjaustyöhön soveltuvana lähestymistapana Lehdon varsin pitkälle kehittämää -vihreää ekososiaalista näkökulmaa, jonka hän on luonut Ambra Pedretti Bursin ekoterapianmallin, sosiaalityön ja luonnon hyvinvointivaikutuksia korostavan Green Care -ajattelutavan synteesiin. Lehdon mukaan ekososiaaliselle lähtökohdalle merkityksellisiä ovat yhteiskunta, yhteisö, ohjaaja ja ohjattava sekä luonto. Yksinkertaisesti ilmaistuna ohjattava ja ympäristö ovat aina vuorovaikutussuhteessa keskenään. (Lehto 2012, 12–21.) Kaikki kolme edellä esitettyä näkökulmaa kuvaavat Green Care -ohjauksen peruslähtökohtana ohjattavan yhteyden säilyttämistä tai edistämistä yhteisöön, elinympäristöön ja luontoon.

4.2 Green Care -ohjauksellisen lähestymistavan muodostuminen

Green Care -ohjausosaaminen vuonna 2010 oli hyvin konkreettinen osa käytännötyötä ja esimerkiksi ohjauksellinen puutarhatoiminta nivoutui ikääntyneen hoitopaikan ajattelutapaan (Salovuori 2012, 46–47). Nykyisin tätä ajattelua tukee se, että Green Care -toimintatapaosaaminen ja -ohjausosaaminen ovat kehittyneet käytännössä paikallisesti ja hankkeissa toimineiden havaintojen mukaisesti (Ruoho & Vehmasto 2018, 7–9). Käytännössä ohjaaja voi soveltaa ohjauksellista ongelmanratkaisumenetelmää eli kehitellä hyviä toimintatapoja ja ratkaisuja ohjauksessa kohtaamiinsa arjen ongelmiin (Vehmasto 2014, 179). Hän voi hyödyntää myös kokemuksellisen tiedon tiedostamista ja reflektointia ohjaustoiminnan kehittämiseen (Ojanen 2000, 89).

Aiemmassa tutkimuksessa on tullut esiin, että kokemukseen perustuvan ohjaustoiminnan haasteena on se, että käytännön ohjaustoiminta voi muodostua hyvin yksityiseksi. Siksi ohjaustapoja voi olla yhtä useita, kuin ohjaajiakin. Tämä voi johtaa organisaation sisäiseen ohjausteoreettiseen hajaantuneisuuteen (Ojanen 2000, 88.) Kokemukseen pohjaavilla ohjaajilla saattaa olla käytössä niukasti ohjaustoimintaa jäsentäviä teorioita (Ora 2010, 60) tai ohjausta tehdään työn ohessa ilman teoriaperustaa (Vehviläinen 2014, 49). Lisäksi ohjaajalla voi olla tiedostamaton käsitys teoreettisesta lähestymistavastaan (Vänskä 2012, 112). Ohjausteoreettisen perustan puuttuessa ohjaajan käsitykset ohjaustoiminnasta saattavat jäädä arkikäsitksenomaiseksi (Vehviläinen 2014, 182). Sattumanvaraisuuden vaaraksi voi muodostua se, että toiminnan täyttäessä palvelutoiminnan laatuvaatimukset, se ei välttämättä vastaa tieteen, eikä ohjaustoiminnan laadun tai käytännön ehtoja (Ojanen 2000, 12–13). Seurauksena voi olla myös se, että ohjaustyötä määrittelevät säännöt, opitut käytänteet tai ohjaajan tunteet (Ojanen 2000, 16). Siksi seuraavaksi tarkastelen ohjaajan Green Care -ohjauksellisen lähestymistavan muodostumista.

Ohjaustoiminta on ohjaajan sisäistettyä pedagogiikkaa (Mattila 2006). Green Care -pedagogiikassa ohjaustoimintaan vaikuttavat ohjaajan tiedostetut käsitykset oppimisesta ja ohjauksesta (Vänskä 2018, 94). Green Care -ohjauksen yhteydessä puhutaan kokemuksellisen ja konstruktivistisen (Salovuori 2012, 22;

Vänskä 2018, 94) sekä sosiaalisen (Salovuori 2012, 25) oppimisen näkökulmista. Nissinen (2014, 38) tuo esille myös kokemuksellisen oppimisen, mutta konstruktivistisen oppimisen hän asettaa enemmän ohjaukselliseen suuntaan eli näkee sen ohjaajan konstruktivistisena lähestymistapana.

Nykyisin Green Care -ohjaus perustuu paljolti kokemuksellisuuden tavoitteluun (Ruoho & Vehmasto 2018, 7–9). Siksi ohjaustoiminnan tausta-ajatuksena voisi toimia kokemuksellisen oppimisen näkökulma (Nissinen 2014, 38). Kokemusperäisessä dialogisessa ohjaussuhteessa painotuvat ohjattavan asiantuntijuus ja hänen kokemuksensa (Mattila 2002, 200.) Green Care -ohjauksessa on tärkeää, että ohjaaja osaa suunnitelmallisesti ohjata kokemuksia synnyttäviä luontointerventioita siten, että ohjattavat löytävät itselleen sopivan ja tavoitteita edistävän tavan kokea luonto- ja sosiaalista ympäristöä kontekstissa ohjaajaan, ryhmään tai yhteisöön (Green Care laatutyökirja 2018, 12). Ikääntyneen ainutlaatuiset kokemukset monipuolistavat ja laajentavat kuntoutumiseen liittyviä näkökulmia sekä niiden jakamista esimerkiksi ryhmämuotoisessa kuntoutumisessa (Kauppila 2007, 31). Ohjaajien olisi hyvä kysyä itseltään, kuinka usein ohjaus ohittaa ikääntyneiden kohdalla kokemuksellisuuden ja mielen toimintojen reflektoinnin, jolloin ohjattava voi torjua ristiriitoja ja vaikeaksi kokemiaan asioita. (Ojanen 2000, 117).

Yleisesti ohjaustoiminnan lähestymistapana pidetään ohjaajan omaa ohjauskäsitystä (Nissinen 2014, 38), ohjauksellisesta toimintatapaa tai ohjauksellisesta lähestymistapaa, joka tarkoittaa oman tunnistettavan ja tietoisesti käytössä olevan ohjauksellisen toimintatavan käyttämistä. Ohjauksellinen lähestymistapa vaikuttaa siihen, miten ohjattava kohdataan ohjaustilanteissa tai millaisia ohjausmenetelmiä ja interventioita käytetään (Vänskä 2018, 15, 62). Osaava ohjaaja ymmärtää ohjaukseen kytkeytyviä teoreettisia perusteita ja osaa liittää ohjauksellisen lähestymistavan aiempaan tutkimustietoon (Ojanen 2000, 11). Koska erilaisia ohjaukseen liittyviä lähestymistapoja pidetään ammatillisen ohjausosaamisen kulmakivenä (Ojanen 2000, 16), tulisi myös Green Care -ohjaus kytkeä tietoisesti laajempaan viitekehykseen. Green Care -ohjaajuuden tavoitteena tulisi siis olla ohjaajan oman lähestymistavan tunnistaminen ja muodostaminen.

Ohjaajan Green Care -pedagogisen ajattelun perustan muodostavat oppimiskäsitykset (Vänskä 2018, 94). Nissinen on esittänyt, että kokemuksellisen oppimisen näkökulma voisi toimia yhdessä konstruktivistisen lähestymistavan kanssa (Nissinen 2014, 38). Lisäksi kokemusperäisellä ohjaamisella (Mattila 2002, 200) ja konstruktivistisella lähestymistavalla nähdään olevan yhteisiä piirteitä. Molemmat näkökulmat kuuluvat humanistisen psykologian piiriin ja ne erityisesti korostavat reflektion merkitystä ohjattavan kehittämisessä. (Ojanen 2000, 56.)

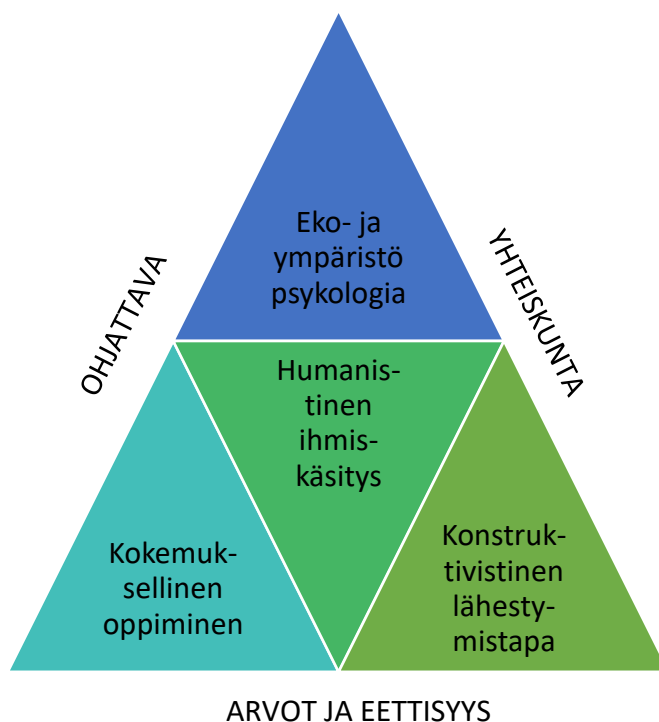
Seuraavaksi kokemuksellisuuden tavoittelun (Ruoho & Vehmasto 2018, 7–9) rinnalle nostan ohjattavan osallisuutta ja kokonaisvaltaista toimijuutta tukevia muutamia ohjauksellisia lähestymistapoja, joiden synteesi voisi palvella Green Care -ajattelutapaa ja näin ollen myös -ohjausfilosofiaa. Esimerkkinä ovat ohjaajan konstruktivistinen ja sosiodynaaminen sekä sosiopedagoginen ohjauksellinen lähestymistapa.

Konstruktivistiselle ohjaukselle keskeistä on ohjattavan kunnioitus ja osallisuus sekä dialoginen vuoropuhelu. Konstruktivistisessa ohjauksessa ohjattava nähdään myös itseohjautuvana ratkaisujen tekijänä, jonka tavoitteena on oppia uusia arjen toimintamalleja. Menetelminä käytetään ohjattavan osallisuutta ja vuorovaikutusta sekä sosiaalisia suhteita edistäviä Green Care -interventioita. (Ojanen 2000, 22; Tynjälä 2004, 37–68; Vänskä ym. 2011, 21–25.) Sosiodynaaminen ohjaus perustuu dialogiseen kuntoutumiskumppanuus- ja ohjaussuhteeseen. Sosiodynaamisessa ohjauksessa ohjattava nähdään ainutkertaisen kokemusmaailman aktiivisena toimijana, jonka tavoitteena voi olla integroituminen palvelutalon yhteisöön. Se on myös laaja-alainen elämän hallinnan menetelmä, jossa korostuvat ohjattavan kokemuksellisuutta ja merkityksellisyyttä sekä mahdollisuuksia luovat Green Care -interventiot. (Juutilainen 2011; Kaupila 2007, 27–29). Sosiopedagogiselle ohjaukselle tyypillistä on luottamukseen perustuva dialoginen ja pedagoginen ohjaussuhde, jossa ohjattava nähdään oman elämänsä subjektina. Ohjattavan tavoitteena voi olla mielialan ja ilon tunteen edistyminen tai identiteetin kehittyminen. Menetelmänä ovat toiminnalliset ja yhteisöllisyyttä edistävät sekä elämykselliset Green Care -interventiot. (Okulov 2019, 18–22.) Liitteessä 1 (taulukko 1) on tiivistetty kuvaa edellä olevista ohjauksellisista lähestymistavoista. Kuvaan siinä tarkemmin näitä lähestymistapoja kontekstissa ohjattavaan, ohjaukseen ja menetelmiin sekä tavoitteisiin.

Ymmärrän nämä lähestymistavat ohjaustoiminnan kannalta käytännöllisinä viitekehyksinä. Kuvaamisen tarkoituksena on herättää ohjaajia tiedostamaan ja muodostamaan ohjauksellisia lähestymistapoja sekä refleктоimaan niiden merkitystä käytännön ohjaustoimintaan.

Lähtökohtien tunteminen sellaisenaan ei ole yksistään avain ohjausosaamisen ymmärtämiseen (Ojanen 2000, 17). Koska sosiaali- ja terveydenhuollossa ammatillisen osaamisen lisäksi kokonaisvaltaiseen ohjausajatteluun vaikuttaa se, mitä ohjaajina ajattelemme lähestymistavoista, millainen käsitys meillä on ohjattavista, mitä ajattelemme tiedosta ja mitä tietoa arvostamme (Vänskä ym. 2011, 21). Huomionarvoista on myös se, että ohjauksessa kuntoutumista ei tapahdu irrallaan ikääntyneen omasta toimintaympäristöstä ja -kulttuurista sekä toiminnasta (Vänskä ym. 2011, 22). Lisäksi ohjaajan ryhtyessä ikääntyneen kuntoutuskumppaniksi, hän tietoisesti tai tiedostamattaan muodostaa eettisesti virittyneen suhteen ohjattavaan (Vehviläinen 2014, 27.) Tällöin ohjaustoiminnan eettisen viitekehyksen määrittelevät esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillisuuteen perustuvat sekä Green Care Finland ry:n asettamat eettiset ohjeet. Green Care -ohjauksessa keskeistä olisi ymmärtää, että kuntoutumista toteutetaan luontoympäristössä ohjaajan ihmiskäsityksen ja muodostuneiden lähestymistapojen sekä ajattelumallien lisäksi nojaten yhteiskunnassa vallitseviin kulttuuriin, arvoihin ja etiikkaan. Green Care -ohjaamisen perustana ovat luontoon liittyvät, organisaation ja asiakkaan arvot sekä hänen arvomaailmansa kunnioittaminen.

Tässä opinnäytetyössä esittämäni ohjauksellisten lähtökohtien ja lähestymistapojen perusteella olen päätenyt kuvaaman Green Care -ohjausta teoreettisena mallina (kuvio 3). Kuviossa 3 on yksi esimerkki siitä, millaiseksi Green Care -ohjaus rakentuu teoreettisten avausten pohjalta. Kokonaisvaltainen Green Care -ohjaus voi konstruoida useiden teorioiden ja tieteenalojen synteisiin. Siksi teorioita kokoavana perustana olisi hyvä olla tällainen malli, jota ohjaajat voivat soveltaa esimerkiksi ihmiskäsityksensä tai ohjauksellisen lähestymistapansa suuntaisesti.

Kuvio 3. Green Care -ohjausteoreettinen malli.

5 Green Care -ohjaus aiemman tutkimuksen perusteella

5.1 Green Care -ohjausosaamisen sisältö

Kansallisesti Green Care -ohjausta kuvataan toiminnan peruselementtien luontoperustaisuus ja kokemuksellisuus sekä osallisuus kontekstissa perusedellytyksiin eli vastuullisuuteen ja osaamiseen sekä tavoitteellisuuteen. Ohjattavalähtöinen Green Care -ohjaus painottaa ohjaajan taitoa ymmärtää luonnon hyvinvointivaikutusten syntymekanismeja suhteessa ohjattavalähtöisiin tavoitteisiin sekä kokemuksellisuuden ja osallisuuden tunnetta edistävää ohjaustoimintaan. (Green Care laatutyökirja 2018, 12–13.) Liitteessä 2 (taulukko 2) on kuvattu, miten ohjausosaaminen näkyy näiden Green Care -toiminnan peruselementtien näkökulmasta. Taulukkoa luetaan seuraavasti: luontoperustaisuus osaamisena ja kokemuksellisuus osaamisena sekä osallisuus osaamisena.

Green Care -ajattelutavan mukaan ohjattavat nähdään toimijoina. Green Care -ohjauksessa toiminta voi olla fyysisen toiminnan (Soini ym. 2011, 324–325) rinnalla sosiaalista yhteistoimintaa vuorovaikutuksessa ohjaajaan, ryhmään, organisaatioon tai yhteisöön (Vehviläinen 2014, 43). Green Care -ohjauksen erityispiirteenä on toiminnan ohjaaminen aina kontekstissa luontoon tai luontomateriaaliin (Soini ym. 2011, 324–325). Opinnäytetyössäni en etsi sosiaalisen toiminnan ohjaukseen täydellistä ohjauksellista viitekehystä, vaan se on enemmän kokonaisuuksien hallintaa ja riittävän hyvää yhteisymmärrystä asiasta, jonka eteen tavoitteellisesti toimitaan. Käytännön ohjaustilanteissa sosiaalinen toiminta voi olla yhtä aikaa jäsentynyttä, osittain sattumanvaraista ja kaootista sekä epäjärjestyksessä olevaa. (Vehviläinen 2014, 43.)

Green Care -ohjausta voidaan lähestyä toimijuuden näkökulman suuntaisesti, jossa keskeisimpänä periaatteena on tukea ohjattavaa itsemääräämisoikeutta käyttävään toimijuuteen. Ohjauksen tavoitteena on edistää ohjattavan aloitteellista, itseohjautuvaa, tavoitteellista ja vastuuta kantavaa toimintavalmiutta. Toimijuuden edistämiseksi ohjaajan tulisi tarjota ja odottaa ohjattavalta aktiivista ja tavoitteellista roolia kuntoutumisprosessissa. Lisäksi ohjaajan tulisi ammatillisesti valita ohjattavan toimijuutta edistävä ohjauksellinen lähestymistapa, keinot ja luontointerventiot yksilöllisesti. (Vehviläinen 2014, 21, 43.) Green Care -ohjaus tavoittelee ikääntyneen toimijuutta pienin askelin ja joustavasti siten, että jokainen voi osallistua toimintaan omien voimavarojensa mukaan (Green Care -laatutyökirja 2018, 12), koska toimintakyvyn heikkenemisen myötä ei ehkä ole perusteltua pyrkiä maksimaaliseen toimijuuteen. Yhtäältä käytännössä kohdataan haasteellisia tilanteita, joissa ikääntynyt ei pysty tai ei halua ottaa aktiivista roolia toimijana eli pyrkiä toimijuuteen (Uosukainen & Hirvonen 2014, 35). Toisaalta ohjaaja voi tiedostamattaan käyttää esimerkiksi asiantuntijavaltaa, jolloin ikääntyneen ääni voi jäädä kuulematta ja toimijuus toteutumatta (Vehviläinen 2014, 21, 43).

Green Care -ohjauksessa toimijuuden rinnalle nousevat käsitteet kokemuksellisuus ja osallisuus, jotka käsitteinä eivät jaa samaa määritelmää, vaan luovat toistensa rinnalle uusia syvempiä merkityksiä. Vehmaston mukaan luonto synnyttää itsessään merkityksellisiä yhteyden kokemuksia. Tarkemmin määriteltynä

kokemuksellisuus voi syntyä ohjatun aktiivisen toiminnan eli luontointervention tai luonnon havainnoinnin kautta. (Vehmasto 2018, 6.) Nämä merkitykselliset yhteyden kokemukset luovat uudenlaista vuorovaikutusta ja kasvua sekä edistävät oppimista (Salovuori 2012, 39). Ohjatun toiminnan takana olevat uskomukset ja tunteet perustuvat aina ohjaajan ja ohjattavan menneille kokemuksille (Salovuori 2012, 14). Pienimmillään ikääntyneille luodaan kokemuksia haurastuneen luontoyhteyden vahvistumisesta. Täydellisimmillään ohjaaja onnistuu luomaan ikääntyneelle kokemuksen kokonaisvaltaisesta vuorovaikutussuhteen synnystä luontoympäristöön mielipaikkaan, yhteisöön tai eläimiin tai kokemuksen itsensä ylittämisisestä, jolloin ikääntynyt kykenee luontoperustaiseen toimintaan, johon ei enää toimintakyvyn heikkenemisen myötä uskonut pystyvänsä. (Sininauhaliitto 2019.)

Osallisuudesta puhutaan silloin, kun ohjattava nivoutuu johonkin esimerkiksi perheeseen tai hoitoyhteisöön (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019) tai kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta (Green Care -laatutyökirja 2018, 9). Perinteisesti osallisuuden edellytyksenä on yhteys ja vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019). Perinteestä poiketen Green Care -ohjaaja osaa tavoitteellisesti tukea ohjattavan osallisuuden tunteen syntymistä laaja-alaisesti, yhteisöllisyyden lisäksi mielipaikan, luonnon, eläinten tai mielekkään toiminnan kanssa (Green Care -laatutyökirja 2018, 12). Osallisuus perustuu luottamukseen, arvostukseen, tasavertaisuuteen, keskinäiseen kunnioitukseen ja ohjatun kuulluksi tulemiseen sekä hänen mahdollisuuksiinsa vaikuttaa. Osallisuuden kokemus on merkityksellinen. Se vaikuttaa siihen, millaisen osan ohjattava pystyy ottamaan käyttöön jäljellä olevasta toimintakyvystään. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019).

Sosiaali- ja terveydenhuollon alalla eletään tavoitteellista ohjausta korostavaa aikaa (Ojanen 2000, 36). Tavoitteellisuus asetetaan tässä opinnäytetyössä ohjaukselliseen kontekstiin, jolloin se merkitsee luonnon hyvinvointivaikutuksien ja yksilöllisesti valitun Green Care -intervention tietoista ja tavoitteellista hyödyntämistä ikääntyneen kuntoutumistavoitteiden ja kokemuksellisuuden sekä osallisuuden saavuttamiseksi (Green Care laatutyökirja 2018, 13). Green Care -ohjaus on ohjaajan ja ohjattavan suunnitelmallista yhteistoimintaa, jossa

interventioiden lisäksi hyödynnetään ohjauksellisia lähestymistapoja, ohjaustoiminnan menetelmiä ja dialogia sekä prosessienhallintaa.

5.2 Ikääntyneen oppimista ja kasvua tukeva ohjaus

Sosiaali- ja terveysalan ohjaaminen on lainsäädännön ja erilaisten suositusten mukaista toimintaa (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista 2012/980). Yhteiskunnassa käydyn keskustelun historiassa kuntoutuminen (Suhonen 2014, 86) ja ohjaaminen näyttäytyvät vahvasti instituutionaalisenä toimintana (Vehviläinen 2014, 14). Kuntoutumisen toimintaympäristö ja menetelmät muuttuvat jatkuvasti yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten vuoksi (Suhonen 2018, 84), joten voidaan ajatella, että muutospainet näkyvät yleisesti myös kuntoutumistalveluiden ja siten myös ohjausosaamisen uudistumistarpeena. Kuntoutumis- ja ohjaustoiminnan murroksessa ei ole tarkoitus irtaantua instituutionaalisesta järjestelmästä. Tarkempi instituutionaalinen ja lakisääteinen tarkastelu rajataan opinnäytetyön viitekehyksen ulkopuolelle, koska niiden katsotaan liittyvän ohjaajan sosiaali- ja terveydenhuollon ammatilliseen osaamiseen.

Ikääntyneen oppimista ja kasvua tukeva ohjaus näyttäisi perustuvan ohjaajan sosiaaliseen osaamiseen. Sosiaalista osaamista voidaan pitää avaimena ohjattavalähtöiseen-, verkosto- ja monialaiseen tiimityöskentelyyn. (Füchtenkort & Harteis 2007, 142 –143.)

Ohjaus on tavoitteellista ja ammatillista sekä vuorovaikutuksellista toimintaa, joka on sidoksissa ohjattavan taustatekijöihin ja elämäntilanteeseen (Vänskä ym. 2011, 58–59). Ohjattavan oppimisen ja kasvun tavoitteena on se, että hän saa voimavaroja elämäntilanteeseensa ja kannustusta ratkaisujen etsimiseen (Nissinen 2014, 38) sekä toivottuun muutokseen (Nissinen 2014, 38; Pikkarainen 2013a, 18). Tässä opinnäytetyössä ohjauksella ei tarkoiteta perinteistä tiedon siirtämistä, vaan ohjaajan tehtävä on olla kasvun mahdollistaja (Ojanen 2000, 8, 101), jonka tavoitteena on tukea ikääntyneen persoonallista kasvua ja kehitystä (Nissinen 2014, 38) sekä tukea kohti tavoitteita, tekemään päätöksiä ja elämään yksilöllistä elämää (Pikkarainen 2013a, 17–18). Ohjaajan tulisi luoda

ikääntyneelle tilaa ja vapauden tunne kasvulle, jotta hän löytää kyvyn tutkia persoonaansa ohjauskokemusten kautta (Nissinen 2014, 38).

Pedagoginen eli kasvatuksellinen ohjaus liitetään valitettavan usein vain varhaiskasvatuksen maailmaan (Vänskä ym. 2011, 18). Tämä on harmillista, koska elämänkaarioppiminen ja osaamisen edistäminen nähdään olevan osa Green Care -ajattelutapaa (Sininauhaliitto 2019). Elinikäinen ohjaus (lifelong guidance) on nykyisin myös linjassaan kansainvälisen suuntauksen kanssa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 10). Aiemman tutkimuksen mukaan monipuolisesti ikääntyneiden muistitoimintoja aktivoiva luontoperustainen toiminta edistää esimerkiksi sosiaalista- ja kognitiivista oppimista (Rappe 2005, 29–38). Uuden oppimisen lisäksi oikein suunnatussa ohjauksessa voidaan tuottaa onnistumisen ja osallisuuden kokemuksia (Salovuori 2012, 98). Tässä opinnäytetyössä Green Care -pedagogiikka yhdistää ohjauksen nämä kaksi näkökulmaa.

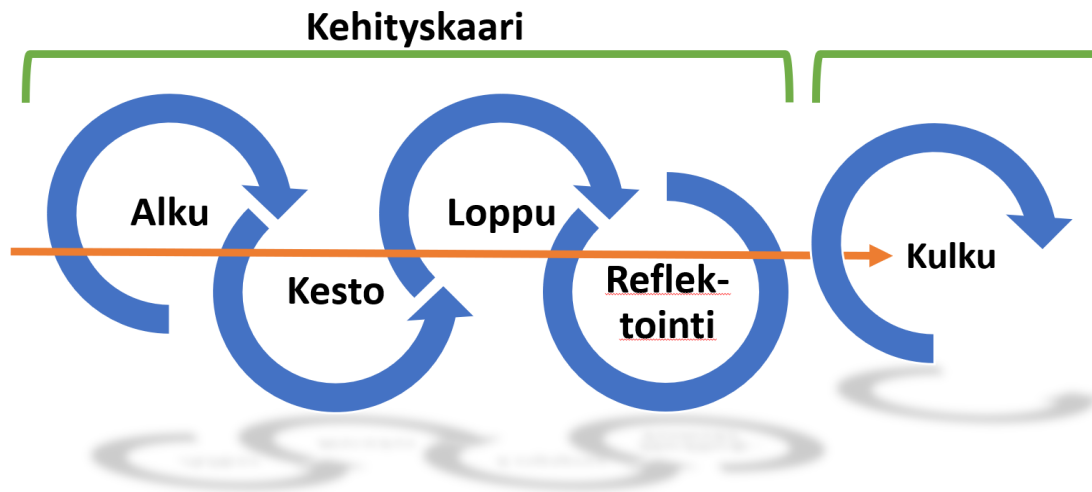
Green Care -pedagogiikka mahdollistaa ohjauksen tarkastelun myös siitä näkökulmasta, millainen ohjaussuhde palvelee ohjattavaa ja oppimis- ja toimintakyvyltään heikentynyttä iäkästä. Soini ym. mukaan Green Care -ohjaussuhde määritellään ammatilliseksi, tavoitteelliseksi ja vastuulliseksi (Soini ym. 2011, 324–325). Suhteessa kyse on yhteistoiminnasta, prosessien ohjaamisesta ja ohjattavan toimijuuden vahvistamisesta. Ohjaajan tulisi luoda edellytykset ohjattavan toimintakyvyn säilymiselle tai edistymiselle, tulevaisuussuuntautumiselle ja itsereflektiokyvylle (Vehviläinen 2014, 12, 52).

Ohjaustilanteet ja -suhteet rakentuvat vuorovaikutuksessa ohjattavan kanssa (Nissinen 2014, 38). Green Care -ohjauksen tavoitteena on ohjattavalähtöisen ja yksilöllisen ohjaussuhteen luominen (Salovuori 2012, 15, 98). Green Care -ohjauksessa kohtaaminen edellyttää ohjaajan kykyä olla asiakaskontaktissa (Salovuori 2012, 66). Green Care -ohjaussuhde ei muodostu vain yksittäisestä ohjaustoiminnan menetelmästä (Vänskä ym. 2011, 35–58), vaan se muodostuu kaksisuuntaisen tasavertaisen vuorovaikutuksen eli dialogin välityksellä (Nissinen 2014, 38; Vehviläinen 2014, 26; Vänskä ym. 2011, 58–59).

Ohjaajan dialoginen ohjausote perustuu vastavuoroiseen huomioimiseen, aitoon kuuntelemaan kohtaamiseen (Vänskä ym. 2011, 58), intensiiviseen läsnäoloon, kunnioittamiseen ja luottamukseen sekä kykyyn reagoida muuttuneisiin tilanteisiin (Salovuori 2012, 65). Dialogin ydintä on ohjattavan kohtaaminen omasta elinympäristöstään tulevana persoonana (Vänskä 2012, 60). Muistisairaiden ikääntyneiden ohjaajat kertovat dialogin syntyvän tuttuuden ja elämänsä kaaren tuntemisen kautta (Salovuori 2012, 63). Tällaista dialogista vuorovaikutusta tulisi pitää ohjattavan toimijuuden edistämisen kannalta tavoiteltavimpana vaihtoehtona (Vänskä ym. 2011, 58–59).

Dialoginen ohjausote voidaan käsittää kaksisuuntaisena jaettuna asiantuntijuutena, jossa ohjaaja tarjoaa ammatillisen osaamisensa eli omat taitonsa ikääntyneen palvelukseen ja ikääntynyt tuo mukanaan tunteensa, arvonsa, elämänsä historian ja kokemuksensa eli oman asiantuntemuksensa. Yleisenä tavoitteena on yksilön tai ryhmän ohjaustoiminnan rakentuminen yhteisymmärryksessä ja vastavuoroisessa yhteistyössä. (Vehviläinen 2014, 52; Vänskä ym. 2011, 19.) Ohjausotteena dialogisuus mahdollistaa ohjattavan kokonaisvaltaisen kohtaamisen, elämänsäkaarioppimisen ja yksilöllisen tuen näkökulmat (Nissinen 2014, 38). Ohjaajuutta rajoittavina tekijöinä on ohjaajan erinomaisuutta ja tietämistä korostava ajattelu, puutteellinen tietoperusta sekä keskeneräinen osaaminen (Vänskä ym. 2011, 29).

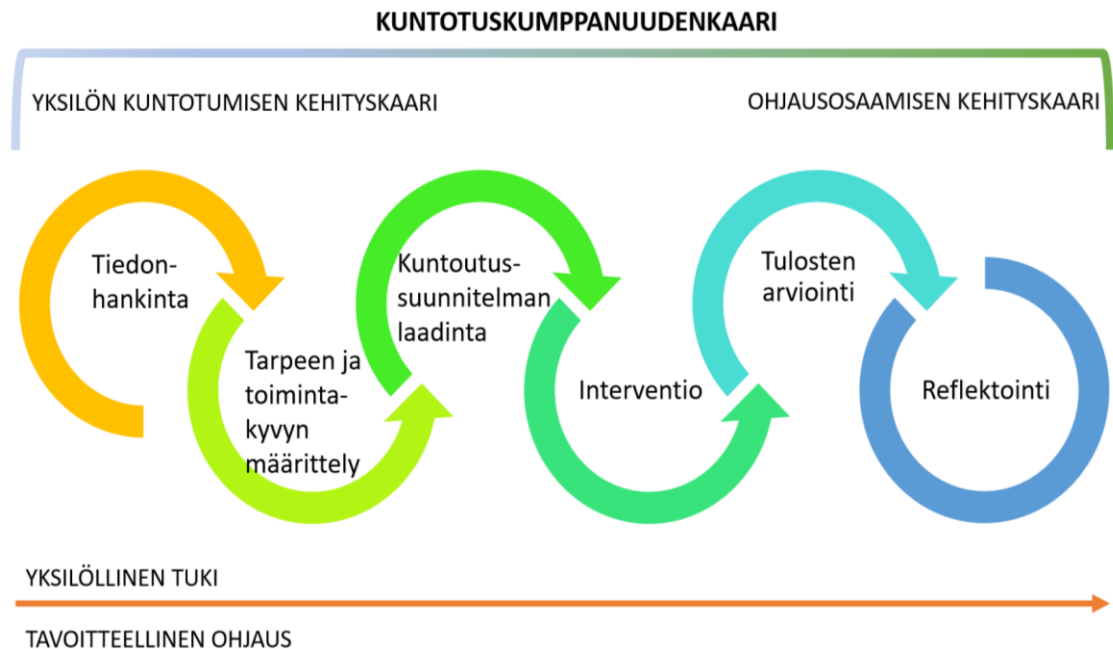
Ohjaus voidaan määritellä kestoltaan eripituisten ja erilaisten prosessien ohjaamiseksi. Se voi olla ohjaajan yksittäinen ongelmanratkaisuprosessi (Vehviläinen 2014, 12) tai Green Care -toimintatapaosaamiseen liittyvän palveluprosessin hallintaa (Green Care -Laatutyökirja 2018, 15–16). Ohjausta voidaan kuvata myös ohjaajan omana ohjausprosessina. Vehviläinen hahmottaa tälle prosessille neljä aikaan sidottua ulottuvuutta, joita ovat alkuperä, loppu, kesto, kulku ja näitä yhteen sitova kehityskaari (Vehviläinen 2014, 60). Opinnäytetyössä ohjausprosessi kuvataan ohjaajan nelivaiheisena oppimisprosessina. Kuviossa 4 on kuvattu ohjaajan omaa ohjausprosessia.

Kuvio 4. Ohjaajan oma ohjausprosessi (soveltaen Vehmasto 2018, 6; Vehviläinen 2014, 14, 60).

Ohjausprosessi tarkoittaa ajallisesti etenevää, erilaisia vaiheita sisältävää ohjaustoimintaa, jota yhdistää tilanteiden välinen jatkuvuus (Vehviläinen 2014, 14). Ohjausprosessin toteuttamisen kannalta merkityksellistä on ohjaajan oman ohjaustyön suunnittelu, tavoitteellisuus, kirjaaminen ja arviointi. Prosessin hallinta edellyttää ohjaajalta suunnittelu- ja dokumentointi- sekä arviointiosaamista (Vänskä 2012, 58, 112.)

Kuviossa 5 on yleisluontoinen kuvaus ohjattavan Green Care -ohjausprosessin ydinkohdista ja niitä yhteen sitova kuntoutumiskumppanuudenkaari, jonka alle sijoittuvat ohjattavan kuntoutumisen ja ohjaajan ohjausosaamisen kehityskaaret (soveltaen Vehmasto 2018, 6; Vehviläinen 2014, 14).

Kuvio 5. Green Care -ohjausprosessi (soveltaen Vehmasto 2018, 6; Vehviläinen 2014, 14).

Green Care -ohjausprosessit eivät käytännössä rakennu suoraviivaisesti, vaan niiden nähdään rakentuvan kunkin ohjaajan ja ohjattavan kohdalla persoonallisesti kontekstissa ohjauksen toimintaympäristöön. Vehmaston mukaan ohjausprosessissa ohjaaja nähdään mahdollistajana, joka luo yksilöllisen tuen avulla edellytykset luonnon hyvinvointivaikutuksen synnylle siten, että ikääntynyt voi löytää itselleen sopivan ja omia tavoitteitaan edistävän intervention kokea ja tuntea osallisuutta luonnon ja sosiaalisen ympäristönsä kanssa. Ohjaaja tukee ikääntynyttä koko kuntoutumisprosessin ajan, alkaen hänen kyvystään asettaa tavoitteita, niiden saavuttamisen arviointiin ja reflektointiin saakka. (Vehmasto 2018, 6.)

Green Care -ohjaus edellyttää ohjaajalta kykyä kuvata ikääntyneen toimintakykyä (Nyfors 2014; WHO 2013) ja asettaa ohjattavalähtöiset esimerkiksi GAS -menetelmän mukaiset tavoitteet (Sukula & Vainiemi 2015) sekä hallita kuntoutumisessa käytettäviä Green Care -interventioita (Green Care -laatutyökirja 2018, 6). Kuntoutumisen prosessin arvioinnissa painottuvat mittarein suoritettava intervention vaikuttavuuden arviointi ja arviointikeskustelujen avulla kerätty asiakaspalaute (Green Care -laatutyökirja 2018, 16). Ohjaajan arviointiosaamiseen kytkeytyy asiakkaan toimintakyvyn, kuntoutumistavoitteiden saavuttamisen, ja

yksilöllisen tuen edistymisen sekä ohjaajan oman toiminnan etenemisen arviointia (Vänskä 2012, 58) sekä koko ohjausprosessin yhteen sitova reflektointiosaaminen (Vehmasto 2018, 6).

Tässä opinnäytetyössä ohjauskäsitteen määrittely nähdään pulmallisena, koska kuvaukset poikkeavat toisistaan sen mukaan, korostetaanko niissä ohjaustoitinnassa käytettyä menetelmää, vuorovaikutusta, prosessia, kokemusta, toimintaympäristöä, taustateorioita vai kulttuurisia näkökulmia (Vänskä ym. 2012, 16). Helpompi on sanoa, että opinnäytetyössä ohjauskäsite ei ole verrattavissa terapiaan tai terapeuttiin suhteeseen (Vehmasto 2014, 50, 61), se ei ole vain toimintamuoto, tekniikka tai menetelmä (Ojanen 2000, 12), eikä myöskään ikääntyneen puolesta tekemistä tai professionaalisen päätösvallan käyttämistä (Vänskä ym. 2011, 16–17).

5.3 Reflektoinnin merkitys Green Care -ohjauksessa

Reflektointi on nykyisin merkittävä osa ohjaajan osaamista (Vänskä 2012, 15). Koska ohjaajalle kertyneet ohjauskokemukset eivät yksistään takaa ohjaajaksi kehittymistä vaan se vaatii ohjaajalta monitahoista työstämistä ja syvällistä reflektointia (Kauppila 2007, 30). Reflektointi on asetettu myös kulmakiveksi ihmisen kasvun ja elämäntilanteen muutokseen tähtäävässä ohjaustyössä (Nissinen 2014, 38).

Green Care -ajattelutavan mukaan reflektointi kytkeytyy osaksi laadukkaita ohjattavalähtöisiä palveluja ja sen tavoitteena on tukea asiakkaiden osallisuutta, toimijuutta ja voimaantumista (Vehmasto 2018, 6). Kun ohjaaja onnistuu toimijuuden tukemisessa, hän edistää ohjattavan voimaantumista yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasoilla (Green Care -laatutyökirja 2018, 16). Tavoitteellisen gerontologisen kuntoutumisprosessin onnistumisen edellytyksenä on ikääntyneen ja ohjaajan ajatusten, tunteiden ja kokemusten arviointi sekä edelleen työstäminen eli reflektointi.

Green Care -ajattelutapaan pohjautuva reflektointi näyttäytyy tässä opinnäytetyössä kapea-alaisena: ohjattavan kokemusten reflektointi osallisuuden edistäjänä ja reflektointi koetun hyvinvoinnin arviointi työkaluna (Green Care -laatutyökirja 2018, 16). Koska tämä on vain yksi osa reflektointia, kokonaisvaltaisempi reflektointikyky vaatii rinnalleen ohjaajan oman ohjauskokemuksen käsittelyä ja tiedostamista sekä tutkimista (Ojanen 2000, 10; Vänskä 2012, 15).

Reflektointi tarkoittaa sitä, että ohjaaja osaa yhdistää kokemuksellisen ja elämyksellisen käytännön ohjaustiedon (Vänskä 2012, 15) teoreettiseen tutkittuun tietoon. Tässä synteessissä syntyy ohjaajan käyttöteoria (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 28). Se on monipuolinen ohjaustoimintaa tukeva teoria käytännön ohjaustoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Green Care -pedagogiikassa se tarkoittaa substanssiosaamisen eli ohjaajan ammattialan tietojen ja taitojen sekä persoonallisen toimintatavan yhdistämistä käytännön ohjaustoimintaan (Vänskä 2018, 94). Ohjaajan käyttöteorian kehittymisessä keskeistä on tiedostaa käsitys ohjauksesta ja ohjattavista (Vänskä 2012, 15). Lisäksi ohjaajan omien taustaoletusten (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 35), ohjausajattelun, ohjauksellisen lähestymistavan ja ohjaustoiminnan tiedostaminen sekä niiden kriittinen arviointi. Reflektoinnin päämääränä on ohjaustoiminnan syvempi ymmärrys ja mahdollisesti uusien toimintamallien luominen (Vänskä 2012, 15). Reflektointi edistää myös ohjaajan ammatillista kehittymistä ja henkistä kasvua (Vehviläinen 2014, 49).

Substanssiosaamisen yhdistämistä käytännön ohjaustoimintaan (Vänskä 2018, 94) tulisi toteuttaa kontekstissa toimintaympäristöön, aikaan, kulttuuriin ja organisaatioon sekä yhteiskuntaan (Tynjälä 2004, 19). Osaavat ohjaajat pohtivat toimintaansa suhteessa siihen, millaisia mahdollisuuksia yhteisö ja organisaatio tarjoavat tai millaisia reunaehdoja ne ohjaukselle asettavat (Vänskä ym. 2011, 29). Niin omaa Green Care -ohjausosaamista, kuin ohjattavan oppimista ohjaaja voi kehittää esimerkiksi Kolbin (1984) kokemuksellista oppimisen mallia hyödyntäen (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 28–29).

Ohjaajan tulisi hallita kolmitasoinen reflektio ja argumentointi. Tekninen reflektio sisältää oman työympäristön ohjaustoiminnan ja -osaamisen erittelyä ja arvioin-

tia. Affektiivinen eli erittelevä reflektio sisältää oman tiimin ammatillisen ohjaustoiminnan arvioimista teknistä tasoa laajemmin ja syvällisemmin. Se käsittää myös ohjaajan tunteet ja niiden ilmaisun. Kriittinen reflektio on ammatillisen toiminnan tavoiteltavin muoto, joka edellyttää ohjaajalta syvällistä oppimisprosessia. Liitteessä 3 (taulukko 3) on kiteytetty ohjaustoiminnan reflektion tasot, kohteet ja tarkoitus. (soveltaen Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 34–36).

Organisaatiossa ohjaajan tukena olisi hyvä olla työnohjaus, jossa affektiivista reflektiota voidaan harjoitella. Koska ohjaustoiminta tapahtuu vuorovaikutuksessa ikääntyneen ja erilaisten ryhmien kanssa ja on paljon tunnetyötä. Ohjaajan oman persoonan eli työväliseen pitämiseksi työkykyisenä on välttämätöntä käsitellä ohjaustoiminnan esille nostamia tunteita. (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 34–36).

Kehittyvän itsetuntemuksen avulla ohjaaja ymmärtää ja tarkastelee omaa maailmankuvaansa ja tunneosaamistaan. Silloin kun ohjaajalla on hyvä itsetuntemus ja kyky käsitellä omia tunteitaan, tunneosaaminen ja luonteva dialogi mahdollistuvat ikääntyneiden kanssa. Vastaavasti taitojen puuttuessa ohjaaja ei pysty ymmärtämään myöskään ikääntyneen maailmankuvaa ja suhdetta luontoon. (Uosukainen 2014, 42.) Harmillisesti liian usein ohjattavan mielen toiminta jää paitsioon. Tästä alkaa negaation kierre, jolloin ikääntynyt torjuu ristiriitoja sekä vaikeiksi kokemiaan asioita. (Nissinen 2014, 38.) Ohjaajan tiedostamaton, puutteellinen tai kehittymätön reflektointiosaaminen heikentää ohjattavan koko kuntoutumisprosessia. Ohjaaja voi suunnitella ja toteuttaa asiakaslähtöistä ja ammattitaitoista ohjausta vasta sitten, kun hän pystyy moniulotteiseen tutkiskelemaan vuoropuheluun itsensä, ohjattavan ja ohjaustilanteen sekä ympäristön kanssa. (Ojanen 2000, 71.)

Lapsuudessa saadut kokemukset luonnosta toimivat perustana ohjaajan oman luontosuhteen kehittymiselle. Siksi hänen tulisi pohtia, mitä luontosuhde hänelle merkitsee. Ohjaajalla itsellään voi olla negatiivisia tai traumaattisia luontokokemuksia. Tällöin niiden käsittely on erityisen tärkeää, jotta tunnelukot avautuvat. Oman luontosuhteen ymmärtämisen kautta ohjaaja voi suunnitella sopivia luontoperustaisia interventioita, joiden avulla ikääntyneet voivat työstää luontosuhdettaan positiiviseksi. (Uosukainen 2014, 42.) Parhaimmillaan reflektointi voi

olla kaksisuuntainen ohjaajan ja ohjattavan syvälinen itsetutkiskeluprosessi, jossa syntyy uusia merkityksiä molempien toiminnalle ja elämälle (Nissinen 2014, 38).

5.4 Green Care -ohjaajan työotteena

Tässä opinnäytetyössä kuvaan LuontoHoiva -laatumerkin tasoista ohjausta, jossa tavoitteellinen luontoperustainen toiminta käsitetään päivittäisenä osana organisaation ja gerontologisen kuntoutumistyön strategiaa ja arvoja sekä työkäytänteitä. Kun Green Care -ohjaustoiminta on päivittäistä, voidaan sitä jäsentää Vehviläisen esittämällä tavalla vakiintuneena työtapana eli otteena työhön (Vehviläinen 2014, 49, 1). Tässä opinnäytetyössä Green Care -työotteen ymmärtämisellä ja omaksumisella on perustavanlaatuinen yhteys siihen, millaiseksi ohjaajan Green Care -ohjausosaaminen tulevaisuudessa kehittyy.

Työotteen kehittyminen edellyttää ohjaajalta aktiivista, tavoitteellista ja luovaa ajattelutapojen, arvojen ja käytänteiden prosessinomaista työstämistä. Perustana toimii ohjaajan oman luontosuhteen tunnistaminen, sen erityispiirteiden tiedostaminen ja näiden hyödyntäminen luontoperustaisessa kuntoutumisessa. Ohjaajan oma luontosuhde ja osaaminen sekä ammatillinen kehitys vahvistuvat organisaation luomien resurssien ja kannustamisen sekä toiminnasta saadulla palautteella osaksi luontoperustaista toimintaa. Ohjaajan Green Care -työotteen kehittyminen nivoutuu kykyyn vastaanottaa palautetta ohjaustilanteista sekä reflektoida ja reagoida siihen ammatillisesti ja organisaation toimintaa vahvistavalla tavalla. Kehittymistä edistävät ohjaajan motivaatio tiedon etsimiseen ja oppimiseen sekä luovuuden ja persoonan käyttö, jota edistää luontoon liittyvä harrastuneisuus. Myös ohjaajan oma innostuneisuus on keskeinen osa Green Care -työotetta, koska se tarttuu ja aktivoi ohjattavia sekä toisia ohjaajia (Leppäaho 2016, 54–55, 74.) Innostuksen ja kiinnostuksen välittäminen tunnetasolla ikääntyneelle nähdään olevan aitoa vain ohjaajan omakohtaiseen luonnontunte-
mukseen ja -arvostukseen perustuen (Green Care Finland ry 2019b).

Koska ohjaajan Green Care -työote perustuu Green Care -toiminnan eettisiin ohjeisiin, hän on velvoitettu perehtymään oman toimialansa eettisiin ohjeistuksiin ja noudattamaan korkeaa ammattietiikkaa omalla osaamisalallaan. Yksilökeskeisen ajattelun mukaisesti ohjaaja edistää ikääntyneen yhdenvertaisen kansalaisuuden sekä ihmis- ja perusoikeuksien toteutumista. (Green Care Finland ry 2019b.)

Ohjaajaksi kasvetaan ja opitaan vain ohjaamista harjoittelemalla. Uudenlaisen työotteen omaksumiseen ohjaaja tarvitsee aikaa, rutinoitumista ja lepojaksoja. (Nissinen 2014, 40.) Ohjaajana kehittyminen voi tarkoittaa myös tietoisuutta siitä, mikä omassa ohjauksessa on kestävä, palkitsevaa ja omien arvojen mukaista. Kun ohjaaja jäsentää ja perustelee työtään teoreettisesti, organisaatioista saatu palaute tulee ohjaajalle uudella tavalla ymmärretyksi. Toisaalta ohjaajuus kehittyy yksittäisen ohjaajan ymmärryksestä myös organisaation tasolla. (Vehmasto 2014, 217.) Ohjaajan tulee kehittää omaa Green Care -työtään prosessinomaisesti itsereflektoinnin ja saamansa palautteen avulla.

Green Care työotteen olen aiemmissa opinnoissani määritellyt seuraavasti. Green Care -työotteena perustuu luontoperustaisen kuntoutusparadigman suuntaisesti ekopsykologiaan, jossa asiakas nähdään osana luontoa. Näin ollen kuntoutumisen toimintaympäristö laajenee neljän seinän sisältä luontoympäristöön. Green Care -työotteen lähtökohtana ovat asiakkaan ja luontoympäristön kartoitetut voimavarat ja niiden hyödyntäminen toiminnassa sekä haurastuneen luontosuhteen vahvistaminen. Vakiintuneen Green Care -työotteen ja dialogin avulla tavoitteellisesti edistetään asiakkaan kokonaisvaltaista hyvinvointia, elämänlaatua ja toimintakykyä sekä osallisuutta päätöksentekoon. Työtettä toteutetaan ammatillisesti pohjaten sosiaali- ja terveysalan lainsäädännön mukaiseen koulutukseen, Green Care -palvelu, -toimintatapa- ja -ohjausosaamiseen. Työote on myös sidoksissa eettisiin periaatteisiin, arvoihin ja asiakaslähtöisyyteen, jossa huomioidaan asiakkaan toimintakyky ja yksilöllinen tuen tarve. Työotteen ydinajatuksena on se, että asiakas on yhteisön aktiivinen toimija ja osallistuja, jota ohjaaja ohjaa, kannustaa ja motivoi. Ohjaaja tuo persoonallisella ohjausotteellaan lisäarvoa Green Care -toimintaan. (Heiskanen 2018, 22–23.) Kuviossa 6 on esitetty Green Care -työotemalli.

Green Care –työotemalli

Kuvio 6. Ohjaajan Green Care -työotemalli (Heiskanen 2018, 58).

6 Kehittämisprosessin lähtökohdat ja toteuttaminen

6.1 Toimeksiantaja ja osallistujat

Toimeksiantaja Hoivapalvelut Onnenpisara on vuonna 2010 perustettu Ruokolahdella toimiva yksityisiä sosiaalipalveluja tuottava LuontoHoiva -laatumerkin saanut yritys. Yrityksen toiminta-ajatuksena on tarjota kuntoutumista edistäviä luonto- ja eläinavusteisia hoivapalveluja sekä päivätoimintaa ikääntyneille, vammaisille ja lapsiperheille. Sen asiakkaista ikääntyneitä on 18 ja heistä kymmenellä on ollut käytössä Green Care -toimintamuodot osana palvelukokonaisuutta. Kuntoutumistoiminta on elvyttävää, osallistavaa ja tähtää ikääntyneen omatoimisuuden ja toimintakykyisyyden sekä hyvinvoinnin edistämiseen. (Härninen 2019.) Hoivapalvelut Onnenpisaran toiminta-ajatus, arvot ja tavoitteet toimivat kehittämistyön perustana.

Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö perustuu Hoivapalvelut Onnenpisarassa strategian ja tulevaisuuden vision kehittämiseen. Yrityksen (2022) strategiseen kehittämisohjelmaan liittyen henkilökuntaa koulutetaan parhaillaan. Vakituinen

henkilökunta on aloittanut tammikuussa 2019 Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa Luontolähtöisen kuntouttavan työn perusteet opintojakson. Yrityksen sisäistä koulutusta toteutetaan järjestelmällisesti perehdyttämällä henkilökuntaa käytössä oleviin luontoperustaisiin menetelmiin. (Harinen 2019.) Tässä kehittämistyössä avautui mahdollisuus Green Care -ohjausosaamisen kehittämiseen. Ohjausosaamisen kehittäminen tukee Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa henkilökunnan aloittamaa koulutusta ja luo yhtenäisen Green Care -ohjausosaamismallin Hoivapalvelut Onnenpisaraan.

Merkityksellistä tutkimuksellisessa kehittämistyössä on ohjaajien osallistaminen kehittämisprosessiin (Salonen 2012, 24). Tavoitteena on kaksisuuntainen osallistuminen, jossa kaikki ohjaajat osallistuvat konkreettiseen kehittämistoimintaan (Toikko & Rantanen 2009, 91). Työskentelyvaiheissa ohjaajia voidaan osallistaa eri tavoin ja kokoonpanoja tarpeen mukaan vaihdellen (Salonen 2012, 24). Tutkimuksellisen kehittämistyön toimijoiden ydinryhmä muodostuu toimeksiantaja Riina Harisesta ja kahdesta yrityksessä työskentelevästä työntekijästä sekä kehittämistyöntekijästä, joita pidetään tasavertaisina toimijoina.

Tutkimuksellisessa kehittämistyössä kyse on yhteistoiminnallisesta kehittämisestä, jossa toimijat kehittävät yhteistä kohdetta omista lähtökohdistaan käsin. Näin saadaan monenlaisia hyötyjä: useat näkökulmat kysymysten asetteluun, muotoiluun, yhteiseen keskusteluun ja tulosten analysointiin sekä johtopäätösten jäsentämiseen. (Toikko ja Rantanen 2009, 90–91.) Jotta organisaation kehitysstrategioihin päästään, jokaisen työntekijän tulee ottaa suurempi vastuu itsensä kehittämisestä ja kuntoutumistyön toimintamallien luomisesta. Ohjaustoiminnan ammatillisessa kasvussa tarvitaan, luovuutta, taitoa löytää uutta, kykyä olla rohkea ja vuorovaikutuksessa toimiva yksilöllinen subjekti. (Ojanen 2000, 36.)

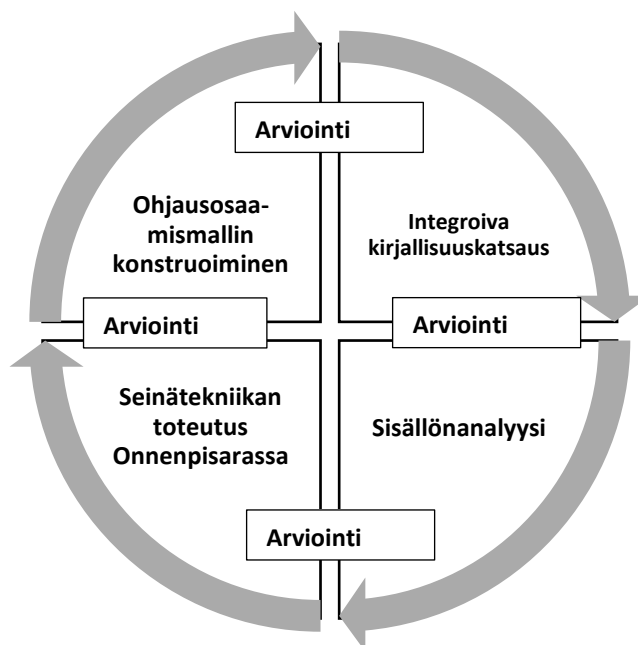
6.2 Teoreettiset perusteet ja menetelmälliset valinnat

Kehittämistyöni metodologisena yläkäsitteenä toimi tutkimuksellinen kehittämis-toiminta. Siinä yhdistyvät konkreettinen työelämän kehittämistoiminta ja tutki-muksellinen lähestymistapa (Toikko & Rantanen 2009, 14, 20–22). Tiedontuo-tannollinen osio liittyi tämän opinnäytetyön tiedontuotannon tehtävään ja integroivaan kirjallisuuskatsaukseen. Green Care -ohjausosaamismallin konst-ruoiminen liittyi kehittämistehtävään ja sen taustana olivat tiedontuotannon teh-tävästä saadut huomiot.

Valitsin Hoivapalvelu Onnenpisaran strategiseen ohjelmaan ja lähtötilanteeseen sekä kehittämistarpeisiin tutustuttuani kehittämistyön lähestymistavaksi sosiaali-konstruktivistisen lähestymistavan. Tutkimuksellisella otteella integroin käytän-nön kehittämistoiminnan ja toimintaoppimisen soveltamalla konstruktivistista ke-hittämismallia (Salonen 2012, 22). Tässä kehittämistyössä tavoiteltiin sosiaalisessa vuorovaikutuksessa syntyviä konkreettisia käytännön ratkaisuja (Juuti & Puusa 2020, 268, 272; Salonen 2012, 22) ja painotettiin perinteistä tut-kimusta enemmän työelämän kehittämistä. Kehittämisprosessi toteutui tavoit-teellisena ja konkreettisena toimintana, jonka avulla uusi käytännöllinen Green Care -ohjausosaamismalli rakentui.

6.3 Kehittämisprosessin kuvaus

Tutkimuksellisen kehittämistyön toteutin konstruktiivisen spiraalimallin mukai-sesti. Käyttämässäni konstruktivistisessa mallissa on yhdistetty toimintatutki-muksen puolella tunnettuutta saaneet spiraalimaisesti ja lineaarisesti etenevät mallit. (Salonen 2013, 16–20.) Kehittämistyön ulkopuolelle rajasin Green Care -ohjausosaamismallin testaamisen ja juurruttamisen Hoivapalvelut Onnenpi-saran ohjaustoiminnan käytänteeseen. Kuviossa 7 on pelkistetysti kuvattu kehit-tämisprosessin toteutusvaiheen kulku.

Kuvio 7. Kehittämisprosessi kuvattuna konstruktivistisen mallin mukaan (soveltaen Salonen, Elorata, Hautala & Kinos 2017, 54).

Opinnäytetyön yksityiskohtainen aikataulu, toimijat ja prosessikuvaus menetelmään sekä aineiston hyödyntämistapa ja tuotos on kuvattu liitteessä 4 (taulukko 4). Prosessikuvaus opinnäyte- ja kehittämistyönkulusta mahdollistaa lukijalle sen seuraamisen. Kuvauksella pyrin edistämään validiutta. Tarkka kuvaus teki läpinäkyväksi ja arvioitavaksi kehittämistyön vaiheet sekä toimi työkaluna kehittämistoiminnan jäsentämisessä ja uudelleen suuntaamisessa. Kehittämistoiminnan arvioinnissa käytin Toikon ja Rantasen esittämää iteratiivista arviointi-asetelmamallia, jossa informaatiota hankitaan ja arvioidaan vaiheittain kehittämisprosessin aikana (Toikko & Rantanen 2009, 82–83).

6.4 Integroiva kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsaus on systemaattinen, prosessinomainen ja toistettavissa oleva tieteellinen tutkimusmenetelmä. Sen tarkoituksena on kehittää tieteenalan teoreettista ymmärrystä ja käsitteistöä sekä muodostaa kokonaiskuva tutkitusta aihealueesta. (Suhonen, Axelin & Stolt 2016, 7–8.) Tiedontuotannon ja -analysoinnin metodiksi valitsin tiedontuotannon tehtävään kirjallisuuskatsauksen, koska se mahdollisti kokonaiskuvan muodostamisen aihealueestani.

Integroivalla kirjallisuuskatsauksella on yhtymäkohtia systemaattisen kirjallisuuskatsaukseen, mutta sitä eivät ohjaa aivan yhtä tarkat säännöt (Salminen 2011, 6–7). Integroivassa kirjallisuuskatsauksessa aineistolle ei aseteta niin tarkkoja vaatimuksia kuin systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa. Siksi se mahdollistaa monipuolisen lähdeaineiston käytön. Lähdeaineistona voidaan käyttää niin empiiristä, kuin teoreettista tai käsitteellistä aineistoa. (Souza, Silva & Carvalho 2010, 103.) Opinnäytetyössäni aineiston tarkoituksena oli tuottaa mahdollisimman kuvaavaa tietoa aihealueeni ilmiöstä. Integroivan kirjallisuuskatsauksen avulla pyrin tuottamaan aihealueesta yhteenvedon, uutta teoriaa ja käsitteistöä sekä soveltamaan saatua tietoa tuoreeltaan käytäntöön (Salminen 2011, 6–8).

Kirjallisuuskatsaus eteni viisivaiheisesti: tutkimusongelman asettelu, aineiston hankkiminen, arviointi, analyysi sekä tulkinta ja tulosten esittäminen (Salminen 2011, 8). Aineiston hankintaa ohjasi opinnäytetyön tiedontuotannon tehtävä. Aineiston hankintamenetelmänä sovelsin Kanasen esittämää suppilotekniikka (Kananen 2017, 38–39). Kirjallisuutta hain aihealueeseeni valituilla tarkoituksemukaisilla hakusanoilla Cinahlin ja Medlinen sekä Pubmedin tietokannoista. Tiedonkeruuvaiheessa havaitsin, että aihealueeni osoittautui melko vähän tutkituksi. Green Care -ohjausosaamisesta ei esimerkiksi englannin tai suomenkielisiä vertaisarvioituja artikkeleita löytynyt lainkaan. Siksi aineistoksi valikoitui pääasiassa kotimaista kirjallisuutta.

Aineiston hankinnan keskitin ajankohtaiseen tietoon ottamalla mukaan pääasiassa alle 10-vuotta olevaa kirjallisuutta. Käyttämäni aineistoa arvioin hyvin käytännönläheisesti sillä perusteella, kuinka hyvin se palvelee gerontologisen kuntoutumisen ja Green Care -ohjausosaamisen näkökulmaa ja miltä osin se vastaa kehittämistoiminnan tarpeeseen. Kirjallisuutta ja aiempaa tutkimustietoa pyrin etsimään Toikon ja Rantasen esittämällä tavalla systemaattisesti ja tieteen intressien mukaisesti niin, että se tuki sykleittäin etenevän tutkimuksellisen kehittämistoiminnan toteutumisesta (Toikko & Rantanen 2009, 22). Koska aihealueeni oli uusi ja vähän tutkittu, ilmiön kokonaiskuvan saamiseksi päädyin toteuttamaan integroivan kirjallisuuskatsauksen opinnäytetyön teoriaperustasta kerätystä aineistosta.

Kuviossa 8 on esitetty kirjallisuuskatsauksesta koottu tiivistelmä Green Care-ohjausosaamisesta. Integroivan kirjallisuuskatsauksen perusteella se sai visuaalisen ilmeen. Mallin viisi lohkoa edustavat Green Care -ohjausosaamisen osaamisalueita ja kuudes osaamisalue tiivistyy keskiössä Green Care -ohjausosaamiseksi. Siispä Green Care -ohjausosaaminen muodostuu sosiaalisesta, henkilökohtaisesta, ammatillisesta sekä Green Care -toimintatapa- ja reflektointiosaamisesta. Nähtävissä on myös, että osaamisalueet ovat sidoksissa keskenään.

Kuvio 8. Kirjallisuuskatsauksen pohjalta koottu tiivistelmä Green Care -ohjausosaamisesta.

6.5 Sisällönanalyysi menetelmänä

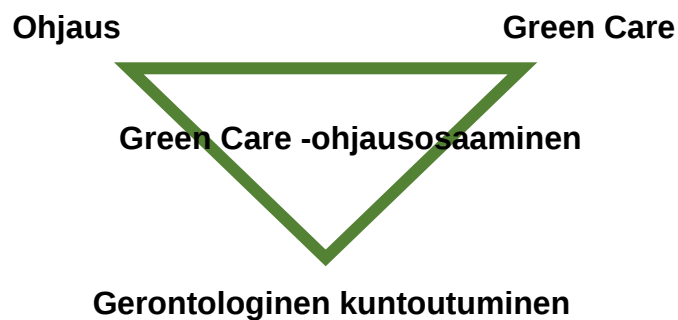
Sisällönanalyysi menetelmänä on esimerkiksi hoitotieteessä yleisesti käytettävissä oleva laadullinen tutkimusmenetelmä (Latvala & Vanhanen-Nuutinen

2003, 21). Sisällönanalyysi sopi tutkimusmenetelmänä oman kehittämistyöni luonteeseen. Hyödynsin sitä menetelmänä aiemman kirjallisuuden jäsentämiseksi. Toteutukseni on yksi esimerkki siitä, kuinka sisällönanalyysillä voidaan tiivistää ja kuvata aiempaa hajanaista tutkimustietoa sekä tuottaa uutta informaatiota kehittämistoiminnan tarpeeseen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103).

Hankkimaani aineistoa tarkastellessani luovuin alkuperäisestä suunnitelmasta käyttäen teorialähtöistä sisällönanalyysiä, koska Green Care -ohjausosaamiselle ei löytynyt yhtä teoreettista perustaa, joka olisi ohjannut tarkastelemaan opinnäytetyötehtäviä. Tarkastelussani Salovuoren kuvaamat hyvän ohjauksen elementit osoittautuivat melko jäsentymättömiksi (Salovuori 2012, 66), eikä se mielestäni täyttänyt tunnetun teorian vaatimuksia. Hylkäsin myös Madsenin kukkamallin (Ranne & Rouhiainen-Valo, 2005, 33–35), koska koin sen sosiaalityöhön painottuvana ja käsitteet tuntuivat taipumattomilta terveydenhuollon kontekstiin. Tosin tätä mallia on Okulova soveltanut onnistuneesti määritellessään sosiaalipedagogisesti orientoituneen ammattilaisen pätevyysalueita sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yhteydessä (Okulova 2019, 20–22).

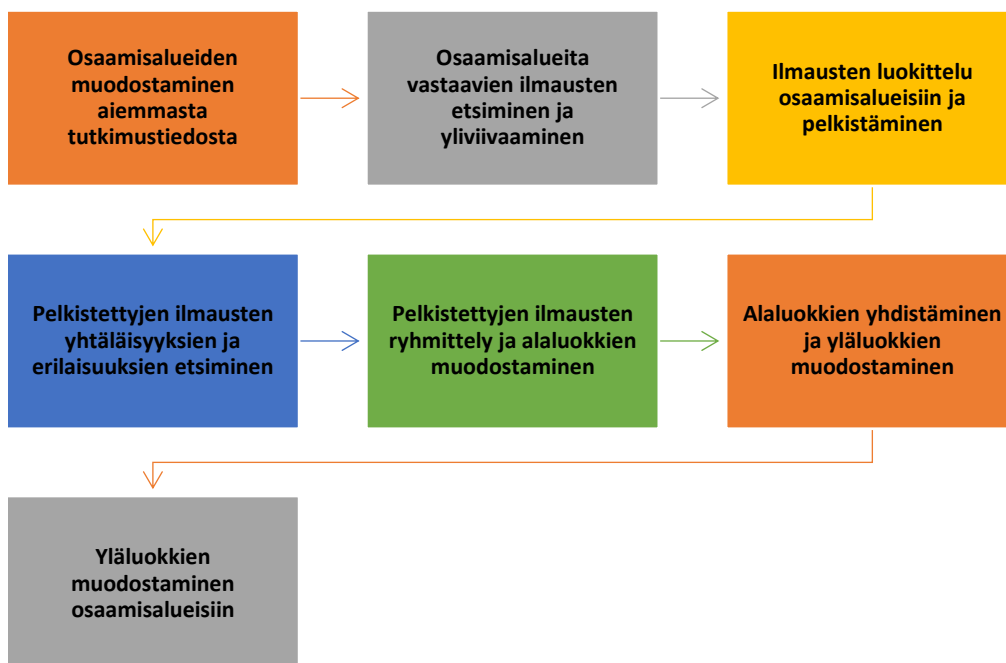
Tarkoitukseni ei ollut testata entistä teoriaa uudessa kontekstissa, vaan sisällönanalyysi toimi konkreettisesti olemassa olevan informaation jäsentäjänä ja uuden informaation tuottajana. Sisällönanalyysin tekniikkaa noudattaen kokosin aiempaa tutkimustietoa aihealueestani ja nostin esille keskeisiä näkökulmia, joista muodostin tiivistyksen ja vastauksen tiedontuotannon tehtävään. Sisällönanalyysini noudatti Tuomen ja Sarajärven esittämiä yleisesti tunnettuja sisällönanalyysin vaiheita: aineiston osittaminen, käsitekartan luominen ja uuden tiedon konstruointi loogiseksi kokonaisuudeksi sekä johtopäätösten tekeminen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122.) Sisällönanalyysin tarkoituksena oli yhdistää tiivistetty kuvaus Green Care -ohjausosaamisesta (kuvio 9) ja aiempi tutkimustieto sekä Hoivapalvelut Onnenpisaran ohjaajilta hankittu käytännön informaatio toisiinsa. Sekä luoda niiden välistä synteisiä ja tässä synteesissä syntyvää syvempää ymmärrystä Green Care -ohjausosaamisesta. Huolellisen analyysin avulla pyrin tekemään aihealueestani mahdollisimman selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä.

Koska aiempi tutkimustieto oli hallitsevassa osassa kehittämistyön tiedon tuottamista, niin aineiston luokittelua ja synteysiä tarkastelin myös opinnäytetyön teoriaperustassa käyttämäni käsitteellisten avausten perusteella. Kuviossa 9 on kiitetetty, miten tämän opinnäytetyön pääkäsitteet, gerontologinen kuntoutuminen, Green Care, ohjaus ja Green Care -ohjausosaaminen ovat suhteessa keskenään.

Kuvio 9. Green Care -ohjausosaamisen käsitteellinen konstruoituminen.

Kehittämistyössä tiedonmuodostaminen voi noudattaa abduktiivisen päättelyn logiikkaa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 107–110). Sitä myös tässä kehittämistyössä noudatin. Pitämäni päiväkirjan avulla olen kriittisesti reflektoinut omia ennakkokäsityksiä asiantuntijana ja tunnistan, että ajattelu ohjaa myös päättelyä. Olen silti pyrkinyt objektiiviseen tarkasteluun. Looginen päättelyni toteutui alusta alkaen konkreettisesti aiemman tutkimustiedon ja integroivan kirjallisuuskatsauksen tuloksena syntyneen Green Care -osaamiskompetenssimallin ja käsitesuhteiden välisenä jatkuvana ja moniulotteisena keskusteluna. Kuviossa 10 on esitetty aineiston analysointiprosessi sisällönanalyysitekniikkaa noudattaen.

Kuvio 10. Sisällönanalyysin eteneminen (mukaillen Tuomi & Sarajärvi 2018, 123).

Luin integroivaan kirjallisuuskatsaukseen valikoituneita tutkimuksia useamman kerran läpi. Sisällönanalyysillä erottelin materiaalista erilaisia Green Care -ohjaukseen liittyviä ilmauksia ja pelkistin ilmaukset sekä tiivistin taulukossa 5 esitetyn esimerkin mukaisesti.

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS
Palveluntuottaja ja ohjaaja vastaavat toiminnan turvallisuudesta, joka sisältää asiakkaan, henkilöstön ja muiden toiminnassa mukana olevien henkilöiden sekä eläinten fyysisen psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin koko toiminnan ajan.	Ohjaaja vastaa muiden ohjaajien ja kuntoutujien sekä eläinten fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta.
Ohjaaja osaa luoda edellytykset hyvinvointivaikutusten syntymiselle erilaisin luontoperustaisin toimintatavoin asiakastavoitteisiin perustuen.	Ohjaaja tietää luonnonhyvinvointivaikutuksia tuottavat syntymekanismit. Ohjaaja osaa käyttää luonnonhyvinvointivaikutuksia tuottavia syntymekanismeja kuntoutujan tavoitteiden saavuttamiseen.

Taulukko 5. Esimerkki aineiston pelkistämisestä.

Syntyneen mallin (kuvio 9) perusteella muodostin jo aiemmin yhdistävät luokat, jotka toimivat analyysiä ohjaavina. Seuraavaksi ryhmittelin pelkistetyt ilmaukset ohjaajan osaamisalueiden mukaan ja etsin niistä vastaavuuksia ja erilaisuuksia. Pelkistetyistä ilmauksista muodostin alaluokkia nimeämällä ne niiden sisältöä

kuvaavavilla ilmauksilla tai yksittäisillä sanoilla. Alaluokkia muodostui ilmauksia erottelemalla, mutta havaittavissa oli myös niiden synteesiä. Näin muodostuneista alaluokista loin yläluokkia. Taulukossa 6 on esimerkki siitä, kuinka sisällönanalyysillä muodostui ohjaajan sosiaalinen osaaminen.

OSAAMISALUEET	PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA
Sosiaalinen osaaminen	Kyky toimia vuorovaikutussuhteessa luontoon, yhteisöön, eläimiin ja elinympäristöön	Vuorovaikutusosaaminen -luonto, eläimet yhteisö, elinympäristö	Dialogisuus
	Aito kaksisuuntainen vuorovaikutukseen perustuva dialogisuus -kunnioittava kohtaaminen, ennakkoluulottomuus ja arvostus	Kohtaaminen kunnioitus, ennakkoluulottomuus, ja arvostus	
	Keskusteleva asenne, hyvä kuuntelu ja läsnäolon taito	Keskustelu, kuuntelu ja läsnäolo	
	Hyödyntää ammatillista kuntoutumiskumppanuutta ohjaustyössä	Kuntoutumiskumppanuus	
	Hallitsee ryhmän ja yksilön ohjauksen perustaidot	Profesionaalisuus	Yksilö- ja ryhmäohjauksen perustaidot
	Ymmärtää sosiaalisen toiminnan epätäydellisyyden yksilö ja ryhmäohjauksessa		
	Tunnistaa ohjauksen sudenkuoppia esim. professionaalisen vallankäyttö	Autoritäärisyys	
	Kyky sosiaalisen toiminnan organisointiin	Organisointikyky	
	Tiimityöskentelyn ja verkostoitumisen taidot	Tiimityö ja verkostoituminen	

Taulukko 6. Esimerkki sosiaalisen osaamisen muodostamisesta.

Sisällönanalyysi kokonaisuudessaan on esitetty liitteessä 5 (taulukko 7). Koska osa ilmauksista olisi sopinut useaan osaamisalueeseen, pyrin luokittelussa käyttämään kutakin ilmaisua vain yhden kerran ja sijoittamaan se ohjaajan osaamisalueeseen integroivan kirjallisuuskatsauksen aikana syntyneen ymmärryksen mukaan. Esimerkiksi yksilö- ja ryhmäohjauksen perustaidot olisin voinut luokitella sosiaalisen osaamisen sijaan osaksi ohjaajan ammatillista osaamista. Menettelyni tarkoituksena oli välttää päällekkäisyyksiä ja näin ohjaajan kuusi eri osaamisaluetta muodostuivat toisiaan tukeviksi kokonaisuuksiksi.

6.6 Seinätekniikka tiedonhankinta- ja mallintamismenetelmänä

Kehittämistyöni toisena tiedonlähteenä toimi ikääntyneiden parissa kuntoutumis- ja ohjaustyötä tekevä Hoivapalvelut Onnenpisanan henkilökunta. Tällä tiedonhankinnalla pyrin syventämään ensimmäisen tutkimustehtävän vastausta ja antamaan äänen ohjaustyössä toimiville. Henkilökunnan vastauksien pohjalta pyrin kuvaamaan laatumerkin tasoisessa yrityksessä, millaista Green Care -ohjausosaaminen on käytännössä. Toisena seinätekniikan menetelmällisenä tavoitteena oli vastata opinnäytetyön toiseen tutkimustehtävään eli laatia Onnenpisanan henkilökunnan kanssa yhdessä Green Care -ohjausosaamismalli. Onnenpisarassa tiedon tuottamiseen ja Green Care -ohjausosaamismallin konstruointiin osallistui ohjaustoimintaan osallistuva henkilökunta.

Koska toimijoiden näkökulman mukaan saaminen on tutkimuksellisen kehittämistoiminnan lähtökohta (Toikko & Rantanen 2009, 94–99), päädyin käyttämään kehittämistyön toisessa vaiheessa henkilökuntaa osallistavana menetelmänä visuaalista seinätekniikkaa. Seinätekniikkaa pidin käyttökelpoisena menetelmänä, koska Salosen mukaan sosiaalikonstruktivistinen lähestymistapa ei rajaa pois mitään tiedon hankintamenetelmää vaan ennemminkin suosii käytettäväksi luovia keinoja. Seinätekniikka menetelmänä mahdollisti Hoivapalvelut Onnenpisarassa työskentelevän kolmen ohjaajan kokemustiedon tarkastelemisen aiemman tutkimustiedon rinnalla. (Salonen 2012, 22.) Kehittämistyön menetelmien valinnassa huomioitiin myös toimeksiantajan tarpeet. Edellytyksenä oli tiedon hankintamenetelmän nivominen ohjaajien eritahtisiin työaikoihin, helpokäyttöisyys ja visuaalisuus sekä Green Care -ajattelutavan kunnioittaminen.

Tiedonhankinnan menetelmänä osallistava seinätekniikka tuottaa useita etuja. Tässä kehittämistyössä se sopi haastattelua paremmin kokemustiedon kuvaamiseen ja yhtä aikaa tapahtuvaan konkreettiseen mallintamiseen. Seinätekniikka mahdollisti koko henkilökunnan osallistamisen yhtä aikaa tiedon tuottamiseen, joka nähtiin hyötynä tämän kehittämistyön etenemiselle ja siihen sitoutumiselle. Koko henkilökunnan osallistaminen nähtiin etuna myös Green Care -ohjausosaamismallin konstruointiin ja valmiin mallin juurruttamiseen Onnenpisanan käytänteisiin. Osallistavana menetelmä se edisti kehittämistyön

moniäänisyyttä ja luovuutta. Menetelmävalinnallani pyrin vastaamaan myös sosiaalikonstruktivistisen tutkimusotteen ja Green Care -ajattelutavan periaatteisiin.

Kehittämistyön aloitin perehtymällä Onnenpisaran strategiaan, arvoihin ja ohjaustoimintaan kirjallisten materiaalien avulla. Lisäksi havainnoin ympäristöä fyysisesti paikan päällä. Hankkimaani tietoa dokumentoin kuvien ja päiväkirjan avulla. Seuraavaksi pidin Onnenpisarassa 16.5.2019 yhteisen vapaamuotoisen infotilaisuuden kehittämistoimintaan osallistuvilla. Infotilaisuudessa jaoin kirjallisen ohjeen seinätekniikasta tiedonkeruun menetelmänä ja havainnollistin sen käytön periaatteet valitulla seinällä. Tyhjä seinä valittiin ohjaajien kanssa yhdessä tarkoin perustein palvelemaan tiedonhankintaa ohjaustoiminnan konkreettisessa ympäristössä. Seinäksi valikoitui hevostallin vieressä olevan taukokuoneen seinä, johon ohjaajat työaikaan pääsivät. Ohjaajien käyttöön varasin erikokoisia ja -värisiä pahvi- ja paperiarkkeja, post-it-lappuja, erilaisia kyniä ja sinitarraa sekä teippiä. Samalla kertaa annoin ohjaajille seinätekniikan ja kehittämisprosessin arviointiohjeet sekä kiinnitin seinälle arviointiin osoitetun erillisen paperin jatkuvaa vapaamuotoista arviointia varten. Kuviossa 11 on seinätekniikalla muodostunut kuva Onnenpisaran Green Care -ohjausosaamisesta.

Kuvio 11. Seinätekniikalla muodostunut kuva Onnenpisaran Green Care -ohjausosaamisesta.

Seinän käyttöä ei rajattu ajallisesti tarkkaan, koska tiedonhankinnassa pyrittiin huomioimaan henkilökunnan kesäloma-ajat. Sen käyttö päätettiin 5.8.2019, kun tiedon keruussa oli saavutettu kylläntymispiste ja ohjaajat olivat yhdessä ymmärtäneet sekä hyväksyneet syntyneet tulokset. Onnenpisarasta hankittua ja dokumentoitua informaatiota käsittelin Kanasen esittämällä tavalla laadulliseen tutkimukseen liittyviä periaatteita, kuten huolellisuutta ja läpinäkyvyyttä noudattaen (Kananen 2017, 67).

Kehittämistoiminnan aikana keräsin Onnenpisaran informanteilta jatkuvaa kirjallista arviointia. Saadun arviointitiedon mukaan osa henkilökunnasta piti seinätekniikkaa menetelmällisesti työläänä ja osa helppona. Sen toteuttaminen herätti henkilökunnassa epävarmuuden tunteita ja erityisesti alkuun pääseminen koettiin vaikeana. Osa henkilökunnasta koki hankalana ajan ja motivaation löytämisen pohdintaa varten. Esimerkiksi oman arkityön lomassa seinälle pääsy koettiin haasteellisena, koska se sisältää paljon kentällä tehtävää työtä. Seinälle pääsyn tärkeys korostui erityisesti visuaalisilla ohjaajilla. Heille ajatusten ”herättely” seinän äärellä oli helppoa. Ohjaajat kirjasivat menetelmän eduksi sen, että tietoa voitiin tuottaa osissa omien ajatusten kehittyessä ja samalla piirtyvän kuvan muokkaaminen oli kätevää post-it-lappuja lisäämällä ja kiinnittämällä niitä uuteen asiayhteyteen. Kun yhdessä luotu kuva oli jatkuvasti kehittämistoimintaan osallistuvien nähtävänä ja muokattavana, tiedonhankintaa pidettiin myös avoimentiedon periaatteen mukaisena.

Onnenpisaran informantit olisivat kehittämisprosessin alkuvaiheessa tarvinneet roolien kirkastamista roolistani kehittämistyön tekijänä ja heidän roolistaan informantteina. Yksityiskohtaista tietoa kaivattiin siitä, kuka missäkin vaiheessa Green Care -ohjausosaamismallia kehittää. Päiväkirjamerkintöjeni mukaan minun roolini seinätekniikka vaiheessa oli olla menetelmäasiantuntija, informanttien ohjaaja ja tiedottaja sekä motivoija, koska en itse työskentele Onnenpisarassa. Kirkastamista olisi kaivattu myös siihen, mitä seinässä esitetyllä kysymyksellä haetaan tai tarkoitetaan. Kysymyksen pohjaksi olisi kaivattu enemmän lähtötietoa.

Väliseuranta toteutui pääsääntöisesti toimeksiantajan kanssa dialogina. Väliseurantaa olisi kaivattu kontaktina myös muuhun henkilökuntaan. Seinätekniikan alkuvaiheessa henkilökunta kaipasi jo olemassa olevia ohjausmalleja. En kuitenkaan voinut ohjausmalleja jakaa, koska opinnäytetyön tehtävien ratkaisemiseksi etsittiin vasta vastauksia. Toisaalta tarkoituksena oli kuvata juuri Onnenpisarassa olevaa ohjaajakohtaista käytännöntietoa, heidän osaamisestaan ja konstruoida yrityksen oma Green Care -ohjausosaamisen malli. Seinätekniikan päättämisen jälkeen toimitin Onnenpisaraan muutamia aihealueen ulkopuolelta löytyneitä ideoita herättäviä malleja, joiden innoittamana Green Care -ohjausosaamismallia kehitettiin edelleen tuotoksen suuntaan tulosten kuvaamisen kanssa yhtä aikaa.

Opinnäytetyön tiedontuotanto täsmentyi dialogina kehittämistyön informanttien kanssa. Siksi myös kehittämistoiminnan tarkasteleminen dialogina nousi tärkeään rooliin, koska jatkuvan arvioinnin periaatteella pyrin informanttien kanssa yhdessä arvioimaan kehittämistoiminnan suuntaa, onnistumisen sisältöä ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Onnenpisaran henkilökunta sai oppimisen kokemuksia toisiltaan. Valitessani tiedonhankinnan menetelmää pyrin mahdollistamaan kollektiivisen oppimisen kehittämisprosessissa, koska se oli toimeksiantajan toiveena ja tiedon hankinnan ohella se kuvaa sosiaalikonstruktivistisen lähestymistavan realisoitumista.

7 Green Care -ohjausosaamisen tulokset ja tuotos

Tulosten kuvaamisen kannalta keskeinen kysymys on, miten osallistavalla seinätekniikalla hankittua käytännön tietoa tulee analysoida ja miten henkilökunnan käsitykset Green Care -ohjausosaamisesta täydentää integroivan kirjallisuuskatsauksen tulokulmaa? Mielestäni tulosten kuvaamisessa oli relevanttia edetä teoriaohjaavasti niin, että yhdistin Hoivapalvelut Onnenpisaran ohjaajilta hankitun käytännön tiedon luvussa 6.5 sisällönanalyysin tekniikalla syntyneen luokitusjärjestelmän mukaan. Siksi tulosten kuvaamisessa päädyin ratkaisuun,

jossa kuljetan kahta aineistoa rinnakkain. Lopullinen Green Care -ohjausosaamismalli rakentui siten aiemman aihetta koskevan tutkimuksen sekä kehittämisprosessissa osallisena olleiden informanttien tuottaman tiedon synteessä. Green Care -ohjausosaamismallin konstruoinen kytkei aiempaan tutkimustietoon, koska sen puuttuessa se olisi jäänyt Kanasen sekä Juutin ja Puusan mukaan vaille teoreettista kytkentää ja näin ollen irralliseksi kehittämistyöksi (Kananen 2017, 15; Juuti & Puusa 2020, 281). Näin aiempi tutkimustieto ohjasi myös tämän opinnäytetyön tuloksena syntyneitä käsitteellisiä avauksia.

7.1 Sosiaalinen osaaminen

Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella sosiaalinen osaaminen on ohjaajan yksi keskeinen taito. Sosiaalinen osaaminen koostuu vuorovaikutus- ja kohtaamistaidoista sekä tiimi- ja verkostotyöskentelystä eli sitä kuvataan monisuhteisena dialogina. Dialogisuudessa on erotettavissa kolme tasoa: 1) ohjattavalähtöinen, 2) kollektiivinen ja 3) luontolähtöinen dialogi. Ohjattavalähtöisessä dialogissa ohjaus tapahtuu suhteessa ohjattavaan ja kollektiivisessä dialogissa se tapahtuu suhteessa verkostoihin. Luontolähtöisessä dialogissa ohjaus tapahtuu kontekstissa ohjattavan luontoyhteyteen. Soinin ym. mukaan luontolähtöistä dialogia kuvataan erityispiirteiseksi (Soini ym. 2011, 324–325). Onnenpisaran informantit tarkoittavat erityispiirteisellä ohjattavan ja yhteisön, eläimen, luonnon tai elinympäristön välisen yhteyden luomista ja sen aktiivista tukemista. Salosen ja Tönroosin mukaan ammattitaitoinen ohjaaja osaa arvostaa ja hyödyntää luontoyhteyttä työkumppanina niin, että hän antaa luonnolle mahdollisuuden hoitaa kuntoutujaa (Salonen & Tönroos 2019, 5–17).

Aiemmassa tutkimuksessa sosiaalinen osaaminen kuvataan keskustelevalaksi ja kuulevalaksi (Salovuori 2012, 52–54) sekä yhteistä ymmärrystä muodostavaksi taidoksi (Vänskä 2012, 78–79). Se edellyttää ohjaajalta ennakkoluulotonta, ohjattavaa kunnioittavaa ja arvostavaa asennetta (Salovuori 2012, 66). Ohjaajat itse totesivat kuulemisen olevan pitkän työkokemuksen tuottamaa osaamista ja kokivat sen oppimisen olevan haastavaa (Vänskä 2012, 78–79). Opinnäytetyön

tulosten mukaan sosiaalinen osaaminen edellyttää ohjaajalta ammatillisen kuntoutumiskumppanuuden hyödyntämistä ohjauksessa, yksilö- ja ryhmäohjaus, organisoimis- sekä tiimityöskentelyn ja verkostoitumisen taitoja. Sosiaalisesti taitava ohjaaja osaa muodostaa uutta ymmärrystä ja kehittää itseään hyödyntämällä kollektiivista dialogia sekä moniammatillisuutta ja -asiantuntijuutta.

Kehittyäkseen ohjaustoiminnassa ohjaajan tulisi ymmärtää se, että ohjaus sosiaalisena toimintana ei pyri täydellisyyteen, vaan se on osaltaan myös epätäydellistä (Vehviläinen 2014, 43). Onnenpisaran ohjaajat kehittävät ohjaustoimintaansa tunnistamalla epätäydellisyyttä aiheuttavia tekijöitä. Esimerkiksi sen, millä tasolla on muistisairaana ymmärrys ohjauksesta sekä mitä haasteita orientoitumisen ja keskittymisen pulmat tuovat ohjaajuudelle. Koska muistisairaat ovat näin erityisiä ohjattavia, aiemman tutkimustiedon perusteella sosiaalisesti osaavan ohjaajan tulisi pohtia myös ohjauksen sudenkuoppia esimerkiksi autoritäärisyyden eli ohjaajavaltaisuuden vaikutusta ohjaustoimintaan (Vänskä ym. 2011, 29). Taulukossa 8 kuvataan, millaista on sosiaalinen Green Care -ohjausosaaminen.

Osaamisalue	Millaista	Aineisto hankittu
Sosiaalinen osaaminen	Ohjattavalähtöistä, kollektiivista ja luontolähtöistä dialogia	Aiemmasta tutkimuksesta
MUODOSTUU	Erityisesti keskustelevaa, kuulevaa ja ymmärrystä muodostavaa dialogia	Aiemmasta tutkimuksesta ja Onnenpisaran ohjaajilta
Dialogi, yksilö- ja ryhmäohjaus sekä tiimityöskentely ja verkosto-osaamisesta	Ohjattavan ja yhteisön, eläimien, luonnon tai elinympäristön välisen yhteyden luomista ja sen aktiivista tukemista	Onnenpisaran ohjaajilta
	Ennakkoluulotonta, ohjattavaa kunnioittavaa ja arvostavaa suhtautumista ohjaustoimintaan	Aiemmasta tutkimuksesta
	Ammatillisen kuntoutumiskumppanuussuhteen luomista ja sen hyödyntämistä ohjaustoiminnassa	Aiemmasta tutkimuksesta
	Yksilö- ja ryhmäohjausosaamista	Aiemmasta tutkimuksesta
	Sosiaalisen toiminnan organisoimista, tiimityöskentelyä ja verkostoitumista	Aiemmasta tutkimuksesta
	Moniammatillisuutta ja -asiantuntijuutta korostavaa ja hyödyntävää ohjaustoimintaa	Aiemmasta tutkimuksesta

Taulukko 8. Sosiaalinen Green Care -ohjausosaaminen.

Liitteessä 6 (kuvio 12) on esitetty, miten Green Care -ohjausosaamista voidaan kuvata aiemman tutkimuksen ja käytännöntyön perusteella. Kuvion tarkoituksena ei ole kuvata sosiaalisen ohjausosaamisen hierarkista rakentumista vaan esittää tiivistetysti sen ulottuvuuksia ja monisuhteisuutta.

7.2 Ohjaajakohtainen osaaminen

Ohjaajakohtainen osaaminen on tämän opinnäytetyön tulosten perusteella yksilöllistä ja ohjaajan henkilökohtaista osaamista. Siinä yhdistyvät ohjaajan persoonalliset ominaisuudet, osaaminen ja työnohjauksen hyödyntäminen sekä ohjaajana kehittyminen. Ohjaajakohtainen osaaminen sisältää myös luontofilosofista ohjausta, jolla tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan luontoyhteydessä tapahtuvaa ohjaajan persoonallisten käsitysten, arvojen ja ominaisuuksien mukaista eettisesti hyvää ohjaustoimintaa.

Ohjaajakohtaisen osaamisen perustana kuvataan syvempää tietoisuutta maailmankatsomuksesta ja omista käsityksistä (Uosukainen 2014, 42; Vehviläinen 2014, 27). Yksilön ja ympäristön ekologiset arvot huomioivassa luontofilosofisessa ohjauksessa painotettavia tekijöitä ovat ohjattavalähtöisyys, ohjattavan pystyvyys, itsemääräämisoikeus, vaikutusmahdollisuudet, voimaantuminen, identiteetin kehittyminen, luova itsensä toteuttaminen, aktiivinen osallisuus, kokemuksellisuus ja luonto kuntoutumisympäristönä sekä ympäristövastuullisuus (Kauppila 2007, 27–29; Vehviläinen 2014, 63). Kun ohjaaja tiedostaa ohjauksen taustalla vaikuttavia käsityksiään ja jäsentää niiden valossa omaa luontosuhdettaan ja sen piirteitä (Leppäaho 2016 54–55, 57), hän voi omaksua luontofilosofiseen ajattelutapaan perustuvan ohjaajuuden. Samalla ohjaaja muodostaa omaa, ohjaajakohtaista osaamistaan.

Green Care -ohjausosaamisessa ohjaajan persoonaa kuvataan merkityksellisenä työvälineenä (Uosukainen 2014, 42). Ohjaajan persoonallisten ominaisuuksien mukainen luontofilosofinen ohjaus edellyttää itsetuntemuksen ja tunneosaamisen taitoja. Leppäahon mukaan siihen liittyvät myös innostuneisuus,

motivaatio, luovuus ja luontoon liittyvä harrastuneisuus. Ohjaajan positiivinen asennoituminen toimii motivaatiotekijänä sekä ohjattavien ja muiden ohjaajien innostajana. (Leppäahon 2016, 55, 74). Peltomäen tutkimukseen osallistuneet Green Care -palvelun asiakkaat kuvaavat ohjaajan ominaisuuksia merkitykselliseksi oman kuntoutumisensa kannalta. Vanhempi miesasiakas kuvaa seuraavasti sosiaalipedagogisesti osaavaa ohjaajaa.

”Se on hyvin tärkeä, hyvin tärkeä. Tommosta ohjaajaa, jos ei olisi, niin ei täällä kävisi ihmisetkään niin paljon. Se on niin symppis, avoin rehellinen ja peräänantamaton”. (Peltomäki 2019, 139.)

Sosiaali- ja terveysalan yksi suurista haasteista on työssä jaksaminen. Opinnäytetyön tulosten mukaan näin on myös Green Care -ohjaustoiminnassa. Ohjaajakohtaisessa osaamisessa keskeisenä taitona kuvataan Green Care -ohjaustoiminnan kuormittavuuden ja tunnepitoisten asiakastilanteiden hallintaa (Uosukainen 2014, 42). Osaavallekin ohjaajalle tulee tilanteita, joissa on pulmallista löytää parasta mahdollista toimintatapaa ja kaikki ratkaisut tuntuvat huonoilta. Näissä tilanteissa ohjaaja ei jää yksin, vaan hän osaa hyödyntää kollektiivista jakamista ja työnohjausta hallitakseen omaa riittämättömyyttään ja ohjaustyön kuormittavuutta sekä kehittyäkseen ohjausosaajaksi. (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 34–36.)

Ohjaajakohtainen osaaminen edellyttää ohjaajalta sisäistä motivaatiota tiedon etsimiseen sekä kykyä prosessioppimiseen ja kehittymiseen (Leppäaho 2016 54–55). Opinnäytetyön tulosten perusteella ohjaajana kehittyminen edellyttää kykyä muuttaa omia ohjauskäsityksiä ja kehittää uusia ohjauksellisia toimintatapoja. Nämä samat asiat myös Vänskä on nostanut ohjaajien kehittämiskohteeksi (Vänskä 2012, 112). Taulukossa 9 on tiivistys siitä, millaista on ohjaajakohtainen Green Care -ohjausosaaminen.

Osaamisalue	Millaista	Aineisto hankittu
Ohjaajakohtainen osaaminen MUODOSTUU Ohjaajan persoonallista ominaisuuksista, -osaamisesta, ja työnohjauksen hyödyntämisestä sekä ohjaajana kehittymisestä	Luontofilosofista ohjaajuutta Luontoyhteydessä tapahtuvaa ohjaajan persoonallisten käsitysten, arvojen ja ominaisuuksien mukaista eettisesti hyvää ohjaustoimintaa Ohjaajan persoonaan perustuvaa ja yksilöllistä ohjausosaamista Persoona toimii ohjaajuuden työvälineenä Edellyttää luontofilosofista asennetta ohjaustyöhön ja itsetuntemusta sekä tunnetaitoja Ohjaaja sisäistä motivaatiota tiedon etsimiseen sekä kykyä oppia ja kehittyä Haasteena jaksaminen Green Care -ohjaustoiminnassa ja tunnepitoisten asiakas-tilanteiden hallinta	Aiemmasta tutkimuksesta

Taulukko 9. Ohjaajakohtainen Green Care -ohjausosaaminen.

Liitteessä 7 (kuvio 13) on esitetty, miten Green Care -ohjausosaamista voidaan kuvata aiemman tutkimuksen ja käytännön työn perusteella. Kuvion tarkoituksena ei ole kuvata ohjaajakohtaisen ohjausosaamisen hierarkkisuutta, vaan esittää tiivistetysti sen ulottuvuuksia ja luontofilosofisen ohjaajuuden rakentumista.

7.3 Ammatillinen osaaminen

Ammatillinen osaaminen on Green Care -ohjaajuuden edellytys. Se perustuu ohjaajan tutkintokohtaiseen osaamiseen. Opinnäytetyön tulosten perusteella ammatillinen osaaminen sisältää rakenteelliset näkökulmat huomioivia taitoja, moniammatillisen ja menetelmällisen sekä prosessi- että eettiset näkökulmat huomioivia taitoja.

Rakenteelliset näkökulmat huomioivilla taidoilla viitataan Green Care -ohjauksen ymmärtämisen kontekstisidonnaisena eli lakisääteisenä, eettisenä, yhteiskunnallisena, kulttuurisidonnaisena ja instituutionaalisenä toimintana (Laki

ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista; Suhonen 2014, 86; Vänskä ym. 2011, 8–15). Ammatillinen osaaminen sisältää esimerkiksi taidot moniammatillisesta orientaatiosta ja kykyä itsenäiseen ongelmanratkaisuun (Füchtenkort & Harteis 2007, 142–143). Opinnäytetyön tulosten mukaan ammatillinen menetelmäosaaminen on ohjattavalähtöisen ammatillisen kuntoutumisprosessin yleistä hallintaa, johon sisältyy kyky kuntoutumissuunnitelman laatimiseen, ohjattavan tavoitteiden asettamiseen, seurantaan ja arviointiin sekä kirjaamiseen. Aiemman tutkimuksen mukaan menetelmätaidoissa korostuvat muun muassa ICF-mallin hallinta (Nyfors 2014) ja GAS-tavoitteiden asettaminen (Sukula & Vainiemi 2015). Opinnäytetyön tuloksissa eettisiä näkökulmia kuvaavat yhteiskunnan, organisaation ja ohjattavan arvomaailman kunnioittaminen sekä yhteisten arvojen mukainen ohjaustoiminta. Suhosen mukaan uudistuva ohjaajuus suuntaa kohti yksilön ja ympäristön voimavaralähtöistä toimijuutta (Suhonen 2018, 87) ja on ohjattavan itsemääräämisoikeutta sekä identiteettiä tukevaa ohjaustoimintaa (Kauppila 2007, 27–29; Vehviläinen 2014, 63).

Onnenpisanan ohjaajien mukaan osaavan ohjaajan tavoitteena on kartoittaa ohjattavan erityisen tuen tarve ja mahdollistaa laadukas yksilöllinen kuntoutuminen. Laadukas kuntoutuminen edellyttää ohjaajalta taitoa asettaa ikääntyneelle yksilölliset tavoitteet. Tavoitteiden tulee olla ikääntyneen määrittämiä ja tarkoin mietittyjä. Ohjaaja voi kehittää osaamistaan pohtimalla, kuinka Green Care -ohjaustoiminnalla saavutetaan ohjattavan asettamat tavoitteet. Taulukossa 10 on kuvaus siitä, millaista on ammatillinen Green Care -ohjausosaaminen.

Osaamisalue	Millaista	Aineisto hankittu
Ammatillinen osaaminen	Yksilöllistä ammatilliseen koulutukseen perustuvaa tutkintokohtaista osaamista	Aiemmasta tutkimuksesta
MUODOSTUU	Rakenteellista osaamista ja kontekstisidonnaista toimintaa	Aiemmasta tutkimuksesta
Rakenteellisesta-, menetelmällisestä-, moniammatillisesta-, prosessi- ja eettisestä osaamisesta.	Moniammatillista osaamista	Aiemmasta tutkimuksesta
	Edellyttää taitoa itsenäiseen ongelman ratkaisuun	Aiemmasta tutkimuksesta
	Menetelmällistä osaamista	Aiemmasta tutkimuksesta
	ICF-mallin hallinta, jossa ohjaajuus suuntaa kohti yksilön ja ympäristön voimavaroista toimijuutta	Aiemmasta tutkimuksesta
	GAS -tavoitteiden asettaminen	Aiemmasta tutkimuksesta
	Toimintakyvyn arviointi, seuranta ja kirjaamisosaamista	Aiemmasta tutkimuksesta
	Kuntoutumisen prosessiosaamista	Aiemmasta tutkimuksesta ja Onnenpisan ohjaajilta
	Eettistä osaamista ohjaajan kykyä toimia eettisesti yhteisten arvojen mukaan	Aiemmasta tutkimuksesta ja Onnenpisan ohjaajilta
	Ohjattavaa kuulevaa ja itsemääräämisohjattavaa ohjaustoimintaa	Aiemmasta tutkimuksesta

Taulukko 10. Ammatillinen Green Care -ohjausosaaminen.

Liitteessä 8 (kuvio 14) on esitetty, miten ammatillista Green Care -ohjausosaamista voidaan kuvata aiemman tutkimuksen ja käytännön työn perusteella. Kuvion tarkoituksena on kuvata ammatillisen Green Care -ohjausosaamisen ulottuvuuksia.

7.4 Green Care -toimintatapaosaaminen

Green Care -toimintatapaosaaminen voidaan jakaa opinnäytetyön tulosten mukaan käsite-, menetelmä- ja eettiseen osaamiseen. Käsiteosaamisella tarkoitetaan ohjaajan taitoa ymmärtää Green Care -käsitteistöä ja sen merkityksiä ohjaustoiminnalle.

Green Care -toimintatapaosaamista kuvataan palveluprosessin hallintana (Green Care -Laatutyökirja 2018, 15–16). Opinnäytetyön tulosten perusteella palveluprosessin hallinta on vain yksi osa Green Care -toimintatapaosaamista. Green Care -toimintatapaan perustuvan ohjausprosessin hallinta (kuvio 6) eli menetelmäosaaminen nähdään erillisenä myös ammatillisen kuntotutumisprosessin yleisestä hallinnasta. Eriytyminen on seurausta siitä, että Green Care -toimintatapa kuntoutumisen menetelmänä edellyttää erityisosaamista (kuvio 2) ja luontolähtöisen dialogin hallintaa.

Aiemman tutkimuksen mukaan Green Care -toimintatapaosaamisena ohjaaja ymmärtää, miten ohjattavan tavoitteiden mukaiset luonnon hyvinvointivaikutukset syntyvät, osaa laatia ohjattavalähtöiset tavoitteet luontolähtöiselle toiminnalle, ohjata intervention ohjattavan tavoitteita tukevalla tavalla ja arvioida tavoitteiden toteutumista sekä reflektoida. Keskeistä on ohjaajan taito tavoitteellisesti suunnitella ja toteuttaa interventioita ohjattavan asuin- ja toimintaympäristössä. Siihen liitetään myös ohjaajan taito vastata ohjattavien lisäksi muiden ohjaajien sekä eläinten fyysisestä, sosiaalisesta ja psyykkisestä turvallisuudesta. (Green Care -Laatutyökirja 2018, 15–16).

Green Care -toimintatapaosaamisessa ohjaajan tehtävä on tavoitteellisesti ja eettisesti edistää ohjattavan voimaantumista, osallisuutta, kokemuksellisuutta, toimijuutta ja toimintakykyä sekä hyvinvointia ja elämänlaatua (Sininauhaliitto 2019; Soini ym. 2011, 324–325). Osaava ohjaaja osaa myös tukea ohjattavan aloitteellista, itseohjautuvaa, ja vastuuta kantavaa sekä itsemääräämisoikeutta käyttävää toimijuutta (Vehviläinen 2014, 21, 43). Jotta ohjattavan osallisuus ja toimijuus mahdollistuisivat, ohjaajalta edellytetään ohjaustoiminnallisten menetelmien hallintaa, kuten yksilöllisiä kommunikointi- ja kohtaamistapoja (Tolvanen & Jääskeläinen 2016, 32–34) sekä herkkyyttä reagoida muuttuneisiin tilanteisiin esim. ryhmän vuorovaikutuksessa ilmeneviin pulmiin tai ikääntyneen toimintakyvyn muutokseen (Salovuori 2012, 65). Osaava ohjaaja syventää ammatillista eettistä osaamistaan Green Care -toimintaperiaatteen ja yleisten eettisten ohjeiden suuntaisesti sekä noudattaa niitä kaikessa ohjaustoiminnassa (Green Care Finland ry 2019a). Taulukossa 11 on esitetty kuvaus siitä, millaista on Green Care -toimintatapaosaaminen.

Osaamisalue	Millaista	Aineisto hankittu
Green Care -toimintatapaosaaminen	Green Care -käsitteistöä ja sen merkityksiä ymmärtävää ohjaustoimintaa	Aiemmasta tutkimuksesta
MUODOSTUU	Eettisesti kestävä ohjaustoimintaa	Aiemmasta tutkimuksesta
Käsite-, menetelmä-, ja eettisestä osaamisesta	Green Care -palveluprosessin hallintaa	Aiemmasta tutkimuksesta
	Omailemistä suhteesta yleiseen ammatilliseen kuntoutumisprosessin hallintaan	Aiemmasta tutkimuksesta
	Tavoiteorientoitunutta ohjaustoimintaa	Aiemmasta tutkimuksesta ja Onnenpisaran ohjaajilta
	- Luonnon hyvinvointivaikutusten syntymekanismi suhteessa ohjattavan tavoitteisiin - Ohjattavalähtöiset tavoitteet luontolähtöiselle toiminnalle - Ohjaaminen ohjattavan tavoitteita tukevalla tavalla - Tavoitteiden ja intervention toteutumisen arviointi ja reflektointi	
	Interventioiden hallintaa vaihtuvissa ohjausympäristöissä	
	Ohjattavan voimaantumista, osallisuutta, kokemuksellisuutta, toimijuutta ja toimintakykyä sekä hyvinvointia ja elämänlaatua edistävää ohjaustoimintaa	Aiemmasta tutkimuksesta
	Tukee aloitteellista, itseohjautuvaa, ja vastuuta kantavaa sekä itsemääräämisoikeutta käyttävää toimijuutta	Aiemmasta tutkimuksesta
	Yksilöllinen tuki ja ohjaus	Aiemmasta tutkimuksesta ja Onnenpisaran ohjaajilta
	Edellyttää ohjaustoiminnallisten menetelmien hallintaa (esim. kohtaamisen ja kommunikoinnin tapoja)	Aiemmasta tutkimuksesta

Taulukko 11. Green Care -toimintatapaosaaminen ohjausosaamisena.

Liitteessä 9 (kuviot 15) on esitetty, miten Green Care -toimintatapaosaamista voidaan kuvata aiemman tutkimuksen ja käytännön työn perusteella. Kuvion tarkoituksena on kuvata Green Care -toimintatapaosaamisen ulottuvuuksia.

7.5 Reflektointiosaaminen

Reflektointiosaaminen ymmärretään Green Care -ohjaustoiminnan kehittämisen kannalta ohjaajan merkittäväksi taidoksi. Opinnäytetyön tulosten mukaan se jakaantuu itse-, asiakas-, ja organisaatioreflektointiosaamiseen sekä oppivan organisaation käsitteeseen. Tulosten mukaan Green Care -ajattelutavan mukaista reflektiota voidaan kuvata kolmisuhteisena ja -suuntaisena sekä kolmella tasolla tapahtuvana arviointina. 1) Itsereflektointia kuvataan yksisuuntaisena, ohjaajassa itsessä tapahtuvana sisäisenä reflektiona. Se tapahtuu suhteessa ohjaajan omaan osaamiseen, ohjaustoimintaan ja toteutuneeseen ohjausprosessiin sekä osaamisen edistymisen arviointiin. 2) Asiakasreflektointia kuvataan kaksisuuntaisena, jossa sidos muodostuu ohjattava-ohjaaja välille. Asiakasreflektio tarkastelee Green Care -ohjaustoimintaa ohjattavan näkökulmasta käsin. Siinä ohjattava arvioi omien tavoitteiden saavuttamista, kuntoutumiskumppanuutta ja ohjaajan osaamista sekä palvelun laatua. 3) Organisaatiotasolla reflektointiosaamista tarkastellaan suhteessa koko organisaation ohjausjärjestelmään ja sitä kuvataan kolmisuuntaisena. Siinä ovat sidoksissa ohjattava-ohjaaja-organisaatio, joiden välillä reflektointi tapahtuu kaikkiin suuntiin.

Tulosten mukaan Green Care -ohjauksessa itsereflektoinnin ydintarkoitus on se, että ohjaaja tiedostaa käsityksensä omasta teoreettisesta ohjauksellisesta lähestymistavastaan, ohjauksesta, ohjattavista ja käytännön ohjaustoiminnasta (Ojanen 2000, 10; Vänskä 2012, 15). Reflektion avulla ohjaajan tulisi osata jäsentää ohjauksellisesta ajattelutapaa, yhdistää kokemuksellista ja elämyksellistä arkitietoa teoriaan ja päinvastoin (Vänskä 2012, 15) sekä muodostaa aktiivisesti ohjaustoiminnan käyttöteoriaa (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 35).

Ohjaajan itsereflektoinnilla on ydintehtävän lisäksi myös muita tehtäviä. Sen avulla Green Care -ohjausosaaja tiedostaa tunteensa, asenteensa, ja reagointitapansa sekä harjaantuu itseilmaisussa (Uosukainen 2014, 42). Lisäksi hän oppii tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämisalueensa (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 34–36). Kehittyäkseen Green Care -ohjausosaajaksi ohjaajan tulisi osata käyttää reflektointia menetelmänä (esim. Kolb 1984) sekä hallita kolmitasoinen reflektointi ja argumentointi (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 35–36). Vänskän

tutkimuksen mukaan yksi ohjaajuuden kehittymishaasteista on vähäisen palautteen saaminen ohjaustoiminnasta (Vänskän 2012, 102). Opinnäytetyön tulosten mukaan ohjaaja on itse vastuussa kehittymisestään, siksi hänen tulee pyytää ja osata ottaa vastaan palautetta sekä reflektoida sitä ja edelleen kehittyä.

Asiakasreflektointiosaaminen käsittää ohjaajan kyvyn käyttää reflektointia ohjattavan osallisuuden, kokemuksellisuuden, toimijuuden ja voimaantumisen tukemiseen (Vehmasto 2018, 6) sekä intervention tuottamien hyvinvointivaikutusten arviointiin (Green Care -laatutyökirja 2018, 16). Siihen sisältyy ohjaajan taito käyttää intervention vaikuttavuuden ja ohjattavan kuntoutumistavoitteiden saavuttamisen arviointiin soveltuvia ja yksilöllisesti valittuja mittareita. Tämä on edellyttänyt ohjattavan alkutilanteen perusteellista kartoittamista. Asiakasreflektoinnin toisena tavoitteena on Green Care -palvelusta ja -ohjauksesta kerätyn palautteen avulla ymmärtää ikääntyneiden kuntoutumiskokemuksia ja saada heidän äänensä kuuluviin. (Green Care -laatutyökirja 2018, 16; Vehmasto 2018, 6.) Onnenpisaran ohjaajat nostivat esille, kuinka muistisairasta ikääntynyttä voidaan ohjata asiakasreflektointiin.

Tulosten mukaan organisaatioreflektointiosaamiseen viittaavia tekijöitä ovat kolmisuuntainen rakentavan palautteen ja tuen antaminen sekä kannustaminen. Sisältönä voivat olla myös LuontoHoiva -laatumerkin tasoisen ammattitaidon, asenteen ja tilaresurssien arvioiminen. Reflektiivistä ohjaajuutta voidaan edistää käytännössä. Hoivapalvelu Onnenpisaran ohjaajat pitivät tärkeänä ja kaipasivat enemmän motivointia, innostamista ja tukemista.

Molemmat aineistot viittaavat oppiva organisaatio -käsitteeseen. Organisaatiossa edellytetään taitoa kerätä järjestelmällisesti palautetta tuotetusta palvelusta ja siihen liittyvästä ohjaustoiminnasta sekä reflektoida sitä (Green Care -laatutyökirja 2018, 16). Kun ohjattavilta kerättyä palautetta reflektoidaan kollektiivisesti ja tarvittavat muutokset viedään palvelurakenteisiin, niin ohjaustoiminta kehittyy entistä ohjattavalähtöisemmäksi ja laadukkaammaksi. Green Care -laatutyökirjan mukaan organisaation tulee tehdä tietoista laadunvarmistusta (emt. 2018, 16–19). Myös Hoivapalvelu Onnenpisaran informanttien mukaan Green Care -palveluiden laatua tulee varmistaa. Taulukossa 12 on esitetty kuvaus siitä, millaista on reflektointiosaaminen Green Care -ohjauksessa.

Osaamisalue	Millaista	Aineisto hankittu
Reflektointiosaaminen MUODOSTUU Itse-, asiakas- ja organisaation reflektointiosaamisesta sekä oppivan organisaation käsitteestä	Monisuhteista, suuntaista ja tasoista Itsereflektointiosaamista -suhteessa ohjaajaan itseensä Kohteena oman osaamisen, ohjaustoiminnan ja ohjausprosessin sekä osaamisen edistymisen arviointi Tavoitteena ohjauksellista lähestymistapaa ja käyttöteoriaa tiedostava, jäsentävä ja muodostava reflektio-ote Edellyttää reflektointimenetelmäosaamista ja kolmitasoisien reflektoinnin ja argumentoinnin hallintaa Itseilmaisua edistävää ja palautetta hyödyntävää osaamista Asiakasreflektointiosaamista -suhteessa ohjattava-ohjaaja Ohjattavalähtöistä Kohteena kuntoutumiskumppanuuden sekä ohjattavan tavoitteellisen kuntoutumis-, ja ohjaajan ohjausprosessien arviointi Tavoitteena ohjattavan osallisuutta, kokemuksellisuutta, toimijuutta ja voimaantumista tukeva reflektio-ote Intervention tuottamien hyvinvointivaikutusten arviointi Edellyttää menetelmäosaamista -vaikuttavuuden ja tavoitteiden saavuttamisen arviointiin sekä palauteen keräämiseen Organisaatioreflektointiosaamista -ohjattava-ohjaaja-organisaatio Vapaa reflektio osallisten välillä, jossa kohteena koko organisaation ohjausjärjestelmä Tavoitteena kolmisuuntainen rakentavan palautteen ja tuen antaminen sekä kannustaminen Ohjaajaa motivoiva, innostava ja tukeva reflektio-ote Oppiva organisaatio ohjaustoiminnan kehittäjänä Tavoitteena ohjattavalähtöinen ja laadukas ohjaustoiminta Kollektiivista, ohjattavien ääntä kuulevaa ja kuntoutumiskokemuksia ymmärtävää sekä ohjattavalähtöistä palautetta hyödyntävää ohjaustoimintaa	Aiempi tutkimustieto Aiempi tutkimustieto Onnenpisan ohjaajat Aiemmasta tutkimuksesta ja Onnenpisan ohjaajilta

Taulukko 12. Reflektointiosaaminen Green Care -ohjausosaamisena.

Liittessä 10 (kuvio 16) on esitetty, miten Green Care -reflektointiosaamista voidaan kuvata aiemman tutkimuksen ja käytännön työn perusteella. Kuvion tarkoituksena on kuvata tiivistetysti reflektointiosaamisen monisuhteisia ja -suuntaisia sekä tasoisia ohjaajan reflektio-otteen ulottuvuuksia.

7.6 Green Care -ohjausosaaminen

Opinnäytetyön tulosten perusteella Green Care -ohjausosaaminen on osaamista, joka muodostuu edellä esitettyjen osaamisalueiden: sosiaalisen, ohjaaja-kohtaisen, ammatillisen ja Green Care -toimintatapa- sekä reflektointiosaamisen ytimeen. Green Care -ohjausosaaminen on oma osaamisalue. Se koostuu tieteellisestä, pedagogisesta, Green Care -työote-, prosessi- ja tuottavasta sekä kehittävästä osaamisesta.

Tulosten mukaan Green Care -ohjausosaajan tulisi hallita Green Care -ajattelutavan reunaehdot ja osata soveltaa niitä Green Care -ohjaustoiminnassa (Vehmasto 2018, 5). Organisaatiossa Green Care -ohjausosaaminen voidaan integroida arkipäiväiseksi osaksi strategiaa, arvoja ja rakenteita sekä ohjaustoiminnan käytänteitä (Vehviläinen 2014, 1, 49). Green Care -ohjausosaaminen sisältää myös ohjaajan taidot olla itseohjautuva, kehittää ohjaustoimintaa, soveltaa ja olla innovatiivinen (Ranne & Valo 2005, 34–36).

Green Care -ohjausosaaminen on tieteelliseen tutkittuun tietoon (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 28) ja käytännön ohjauskokemukseen (Vänskä 2012, 15) sekä pedagogiikkaan (Vänskä 2018, 92) kytkeytyvää ohjaustoimintaa. Tämä edellyttää ohjaajalta taitoa pedagogisen ohjauksellisen lähestymistavan tiedostamiseen ja konstruamiseen. Vänskä puhuu Green Care -pedagogiikasta, jossa ohjaustoimintaan vaikuttavat ohjaajan omat tiedostetut käsitykset oppimisesta ja ohjaamisesta (Vänskä 2018, 92). Hoivapalvelu Onnenpisaran ohjaajien käytössä on sensitiiviseen näkökulmaan perustuva ohjaajuus. Harinen esittää, että sensitiivisyys ohjauksessa tarkoittaa ikääntyneen arvostamista yksilöllisesti tuntevana ja erityisenä ohjattavana (Harinen 2019). Aiemmassa tutkimuksessa on noussut esille osaavien ohjaajien ohjaustoiminnassa tiedostamattomia piirteitä

oppimisajattelusta sekä oppimis- ja pedagogisista prosesseista, mutta ohjaajat eivät mieltäneet ohjauksessa oppimista selkeästi ohjausajatteluun liittyväksi (Vänskä 2012, 112).

Green Care -ohjausosaaminen edellyttää ohjaajalta Green Care -ohjausprosessin hallinnan ja hyödyntämisen taitoja. Tämä ei yksistään riitä, vaan Vehmaston ja Vehviläisen mukaan ohjaajan tulee tiedostaa ja hallita ohjaajan oman ohjausprosessin pääperiaatteet ja vaiheet sekä hyödyntää sitä ohjaamaan oppimisen tukena (Vehmasto 2018, 6; Vehviläinen 2014, 14). Vänskä tarkastelee terveysalan ohjaajien omia ohjauskäsityksiä suhteessa ohjausprosessissa toimiseen. Ohjaajat käsittivät ohjausprosessin kontekstissa ohjattavaan ja yhteisöön, mutta eivät kuvanneet selkeää ohjaajan omaa ohjausprosessia, vaan he näkivät sen lähestymistapojensa ja ohjaustoimintansa tai ajattelumalliensa kautta. (Vänskä 2012, 75). Opinnäytetyön tuloksissa mielenkiintoista oli se, että Hoivapalvelu Onnenpisaran ohjaajat eivät viitanneet ohjaajan omaan ohjausprosessiin lainkaan.

Green Care -ohjausosaaminen on tuottavaa ja kehittävää osaamista (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 34–36). Tuottava ja kehittävä osaaminen viittaavat ohjaus- ja yritystoiminnan, Green Care -palvelumarkkinoiden ja koko ammattialan kehittämiseen ja uudistamiseen (Green Care Finland ry 2019b). Pienimmillään se on ohjaajan kykyä kehittää ja soveltaa omaa ohjaustoimintaansa. Hoivapalvelu Onnenpisaran ohjaajat pitivät Green Care -ohjaajuutta edistävinä menetelminä aivoriihiä ja koulutuksia sekä oman ja organisaation kehittämishalukkuutta. Taulukossa 13 on kuvaus siitä, millaista on Green Care -ohjausosaaminen.

Osaamisalue	Millaista	Aineisto hankittu
Green Care -ohjausosaaminen	Perustuu Green Care -ideologian lähtökohtien ja reunaehtojen tuntemiseen sekä niiden soveltamiseen ohjaustoiminnassa	Aiempi tutkimustieto
MUODOSTUU		
Tieteellisestä-, pedagogisesta-, Green Care -työote-, prosessi- ja tuottavasta sekä kehittävästä osaamisesta	Integroituu osaksi organisaation strategiaa, arvoja ja rakenteita sekä ohjaustoiminnan käytänteitä	Aiempi tutkimustieto
	Tieteelliseen tietoon ja ohjauskokemuksiin perustuvaa	Aiempi tutkimustieto
	Ohjaukselliseen lähestymistapaan kytkeytyä Green Care -pedagogiikkaa	Aiempi tutkimustieto ja Onnenpisaran ohjaajat
	Sensitiivistä ohjaustoimintaa, arvostaa ohjattavaa yksilöllisesti tuntevana ja erityisenä ohjattavana	Onnenpisaran ohjaajat
	Green Care -työoteosaamista	Aiempi tutkimustieto
	Edellyttää ohjaajan sisäistä motivaatiota ohjaustoimintaan ja kehittymishalukkuutta	Aiempi tutkimustieto ja Onnenpisaran ohjaajat
	Kuntotutumisen- ja ohjausprosessien hallintaa ja kykyä niiden ohjaamiseen	Aiempi tutkimustieto ja Onnenpisaran ohjaajat
	Ohjausprosessin hallintaa	Aiempi tutkimustieto
	Kehittävää, soveltavaa ja innovatiivista	Aiempi tutkimustieto
	Merkittävää on organisaation rooli ohjaustoiminnan kehittäjänä	Onnenpisaran ohjaajat
	Kehittämismenetelminä aivoriihet ja koulutukset	

Taulukko 13. Green Care -ohjausosaamisena.

Liitteessä 11 (kuvio 17) on esitetty, miten Green Care -ohjausosaamista voidaan kuvata aiemman tutkimuksen ja käytännöntyön perusteella. Se kuvaa tiivistetysti Green Care -ohjausosaamisen ulottuvuuksia.

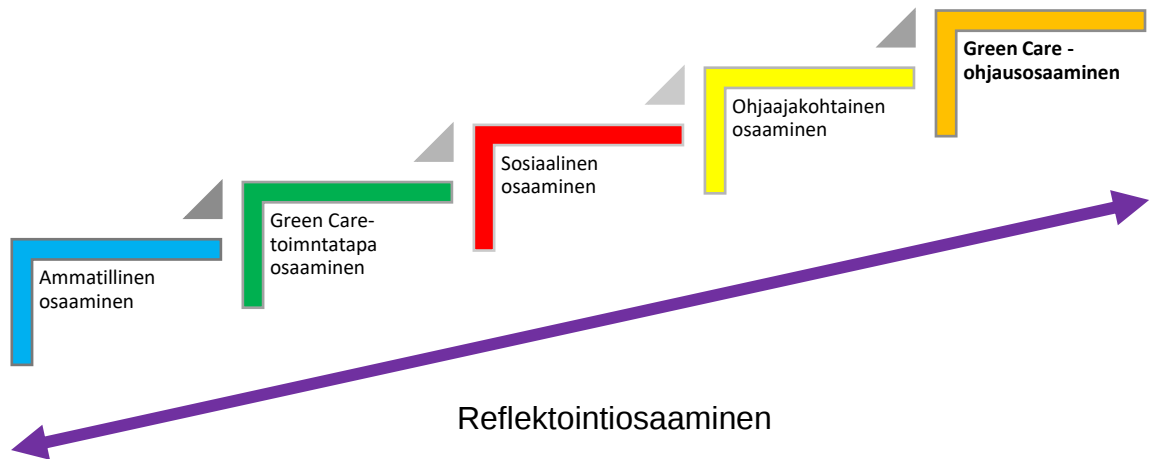
Kun opinnäytetyössä saatiin tarkat kuvaukset Green Care -ohjausosaamisesta, niin luontevana jatkumona voitiin vastata opinnäytetyön toiseen tehtävään eli laatia yhdessä Hoivapalvelut Onnenpisaran ohjaajien kanssa Green Care -ohjausosaamismalli. Vaikka kehittämisprosessissa edettiin kronologisesti ja menetelmällisesti konstruktivisen spiraalimallin mukaisesti, niin nähtävissä oli myös

kehittämissykylien osittainen limittäisyys. Green Care -ohjausosaamismalli tuo visuaalisesti esille uudenlaista kollektiivisesti konstruoitunutta kokemuksellista Green Care -ohjausosaamista. Onnenpisarassa syntynyt Green Care -ohjausosaamismalli on tämän opinnäytetyön tuotos (kuvio 18).

Kuvio 18. Green Care -ohjausosaamismalli.

Kun Green Care -ohjausosaamista tarkastellaan reflektointiosaamisen näkökulmasta, sitä voidaan kuvata viisiportaisesti (kuvio 19). Opinnäytetyön tulosten mukaan Green Care -toiminta- ja -ohjausosaamiseen sisältyy laaja-alainen reflektointiosaaminen. Sen tulisi lävistää ja syntetisoida kaikki osaamisalueet ja jopa reflektointia tulisi reflektoida.

Kuvio 19. Green Care -ohjausosaamisen portaittainen rakentuminen.

Yksittäisen ohjausosaamisalueen reunaehdot eivät ole tarkasti määriteltävissä, koska osaaminen voidaan sijoittaa yhtä aikaa useisiin osaamisalueisiin. Näkyvissä on se, että yhden osaamisalueen kehittyessä myös toiset ohjauksen osaamisalueet kehittyvät. Silloin kun ohjaaja hallitsee ammatillisen Green Care -toimintatavan, hän voi kehittää Green Care -ohjausosaamistaan. Havaittavissa on, että kuntoutumiskumppanuuden luomisvaiheessa painottuvat sosiaalinen ja henkilökohtainen osaaminen, kun taas interventio vaiheessa Green Care -toimintatapaosaaminen. Green Care -ohjausosaaminen korostuu ohjattavan koko kuntoutumisprosessin keston ajan. Ohjaajaa tukeva organisaation reflektio-ote on motivoiva ja innostava.

Sen lisäksi että opinnäytetyön tuloksia voidaan kuvata eri osaamisalueista käsin, niitä voidaan jäsentää ohjaajan yksittäisen taidon näkökulmasta. Prosessi-osaamisen näkökulmasta Green Care -ohjausosaaminen on 1) yksittäisen ongelmanratkaisuprosessin, 2) Green Care -palveluprosessin ja 3) ohjattavan Green Care -ohjausprosessin sekä 4) ohjaajan ohjausprosessin hallintaa ja ohjaamista.

Toimeksiantajan mukaan ”ohjausosaaminen koostuu monesta tekijästä ja on laadukkaan palvelun ydin. Kyse on hyvin vaativasta asiasta ja osaamista tarvitaan lisää. Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt Green Care -ohjausosaamismalli kuvaa hyvin sitä, mistä kaikesta ohjausosaaminen koostuu ja sen pohjalta voi lähteä miettimään osaamisen kehittämistä pala kerrallaan”. (Harinen 2019.)

8 Johtopäätökset ja pohdinta

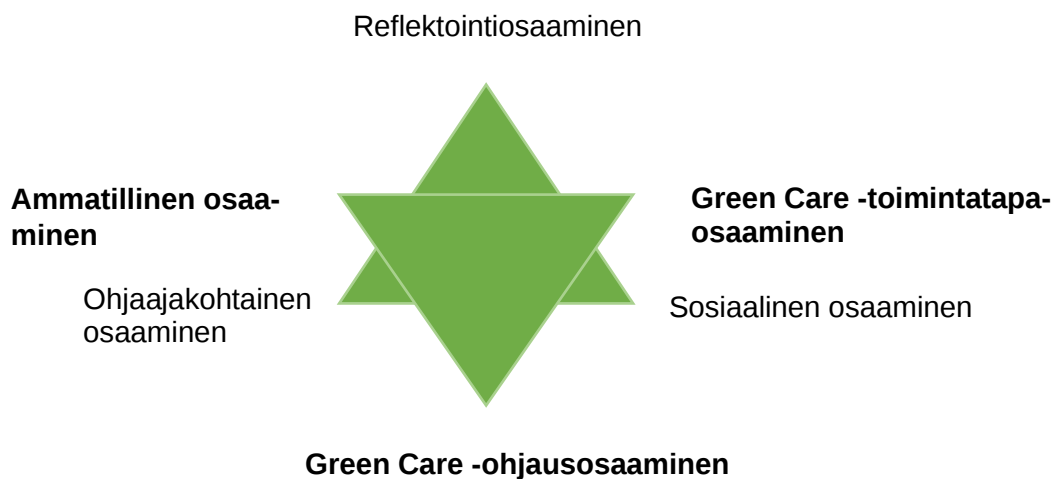
8.1 Green Care -ohjausosaamisen jäsentyminen

Opinnäytetyön perusteella LuontoHoiva -laatumerkin tasoisen Green Care -ohjauksen laajana ajattelutapana on luontofilosofinen ohjaus. Luontofilosofiseen ajattelutapaan perustuva ohjaus tapahtuu aina luontoyhteydessä ja on ohjaajan persoonallisten käsitysten, arvojen ja ominaisuuksien mukaista eettisesti hyvää ohjaustoimintaa. Luontofilosofinen ajattelutapa antaa suunnan kaikelle Green Care -ohjaustoiminnalle.

Green Care -ohjaus on subjektivoivaa, ammatillista ja tavoitteellista yhteistoimintaa. Sen lisäksi Green Care -ohjaus on ohjaajan ohjaukselliseen lähestymistapaan kytkettyä pedagogista, dialogista ja reflektiivistä kuntoutuskumppanuutta. Green Care -ohjausosaamisen ja yksilöllisesti valittujen luontoperustaisten interventtioiden avulla tuetaan tai edistetään ohjattavan kokemuksellisuuden ja osallisuuden tunteen vahvistumista, toimintakykyä, elämän- ja arjenhallintaa sekä voimaantumista. Green Care -ohjaajuuden erityisyys ilmenee yhteisöön osallisuudessa, luontoyhteydessä ja yhteydessä eläimiin. Ohjaajan laajempaan pyrkimyksenä on edistää voimavaralähtöistä toimijuutta tarkastelemalla ohjausta ohjattavan elinikäisenä oppimis- ja kasvuprosessina sekä ohjattavaa aktiivisena toimijana hänen elinympäristössään. Tämä kuvaus on opinnäytetyön päätelmänä syntynyt luontofilosofiseen ja Green Care -pedagogiseen näkökulmiin perustuva tulkinta Green Care -ohjauksesta. Käytännössä Green Care -toimintatapaan liittyvä käsitteistö on omaksuttu. Sen sijaan Green

Care -työotteena sekä Green Care -ohjaus- ja ohjausosaamisen käsitteistö ja niiden merkitys ovat vasta muotoutumassa.

LuontoHoiva -laatumerkin tasoisen Green Care -ohjausosaamisen kärkikolmiot jäsentyivät opinnäytetyön tulosten perusteella (kuvio 21). Green Care -ohjausosaamisen perustan muodostavat ammatillinen ja Green Care -toimintatapa- sekä Green Care -ohjausosaaminen. Osaamisperustaa täydentävä osaaminen muodostuu ohjaajakohtaisesta, sosiaalisesta ja reflektointiosaamisesta. Green Care -ohjausosaaminen on laaja-alaista osaamista ja osaamisalueiden summa, jossa osaaminen kehittyy osaamisalueiden vuorovaikutuksessa. Green Care -ohjausosaaja hallitsee osaamisalueisiin sisältyvää hyvin yksityiskohtaista osaamista. Hän osaa hyödyntää kaikkia osaamisalueita ohjattavan kuntoutumisprosessissa meneillään olevien vaiheiden mukaisesti. Opinnäytetyössä kuvattujen Green Care -osaamisalueiden hallinta (kuvio 19) katsotaan olevan edellytys menestykselliselle ohjaustoiminnalle. Green Care -ohjausosaamista voidaan tarkastella kaikista osaamisalueista käsin. Se millaiseksi Green Care -ohjausosaaminen muodostuu, on riippuvainen siitä mitä osaamisaluetta kulloinkin painotetaan. Se on siis tilanne- ja tarvesidonnaista. Jos tulevaisuudessa Green Care -ohjausosaaminen kehittyy kansallisesti nykyistä enemmän ammatilliseen suuntaan, voidaanko osaamisalueita pitää ammatillisena Green Care -ohjausosaamisvaatimuksena.

Kuvio 20. Green Care -osaamisalueiden painopisteet.

8.2 Tulosten tarkastelua ikäosaamisen näkökulmasta

Opinnäytetyössä ymmärrän Green Care -ajattelun kokonaisvaltaisena ohjattavan subjektiivisuutta tukevana lähestymistapana, joka on integroitu osaksi ikäosaamista. Ikäosaamisella tarkoitan tietoa, taitoa, asennetta ja etiikkaa liittyen ikääntyneiden hyvinvointiin (Jämsen & Kukkonen 2010, 30–39). Tämä kokonaisvaltaisuus näkyy myös tämän opinnäytetyön tuloksissa.

Johtopäätöksenä totean, että 2020-luvun gerontologinen kuntoutuminen muotoutuu ekologiseen suuntaan. Gerontologinen Green Care -kuntoutumismalli on yksilön ja ympäristön ekologiset arvot huomioiva ekopsykososiaalinen malli (kuvio 2). Malli korostaa aiempaa vahvemmin ikääntyneen subjektivoivaa kuntoutumista, ohjattavalähtöisyyttä, itsemääräämisoikeutta, vaikutusmahdollisuuksia, toimijuutta, osallisuutta ja kokemuksellisuutta sekä luontoa aktiivisena kuntoutumisympäristönä. (Heiskanen 2020.)

Tulin samaan johtopäätökseen Pikkaraisen kanssa siitä, kuinka ikääntyneen toimintakyvyn näkeminen kolmijakoisena fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena ulottuvuutena on 2020-luvulla vanhentunut ja vaatii uudenlaista pohdintaa (Pikkarainen 2013a, 131). Ikääntyneen toimintakykyä on teoriassa lähtökohtaisesti määriteltä viisijakoisena. Jaottelu viiteen on perusteltua, koska luonnon hyvinvointivaikutustutkimuksesta ilmenee, että Green Care -toimintatapa kuntoutumismenetelmänä vaikuttaa edistävästi kuntoutujan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden lisäksi kognitiivisen ja emotionaalisen toimintakyvyn ulottuvuuksiin. Edelleen sosiaali- ja terveydenhuollossa on yleisesti haasteena toimintakyvyn näkeminen fyysisenä, sosiaalisena ja psyykkisenä kokonaisuutena, jolloin kognitiivinen ja emotionaalinen osa-alue jää paitsioon.

Gerontologisen kuntoutumisen käsitteellinen uudistaminen on hyvin ajankohtaista. Kansallisesti tulisi käydä laajempaa keskustelua siitä, kuinka nykyinen instituutiolähtöinen toiminta mahdollistaisi subjektivoivan gerontologisen kuntoutumistoiminnan byrokratian sijaan (Heiskanen 2020). Suhosen avauksen mukaan yhteiskunnassamme tulisi siirtyä käyttämään ikääntyneen toimijuutta ilmaisevia käsitteitä (Suhonen 2014, 86). Opinnäytetyön aikana tulin päätelmään,

jossa käsitteiden kuntoutuminen ja kuntoutuja juurruttaminen yhteiskuntaan eivät vielä riitä aikaan saamaan kaivattua muutosta.

Yksi keino yhteiskunnalliseen kuntoutumisen paradigman muutokseen voisi olla vaihtoehtoisen ICF-mallin ottaminen käyttöön (Nyfors 2014). Koska ICF-mallin vaihtoehtoinen tarkastelu mahdollistaa sen, että gerontologisen kuntoutumisen toimijuuden perustan muodostavat yksilön ja ympäristön kartoitetut voimavarat (Nyfors 2014; Suhonen 2018, 87). Opinnäytetyössäni tulin näkökulmien tasolla päätelmään, jossa vaihtoehtoisen ICF-mallin ja Green Care -ajattelutavan suuntainen kuntoutumismenetelmien ja -mallien uudistaminen sekä juurruttaminen yhteiskuntaan edistäisivät tulevaisuudessa ikääntyneen subjektivoivaa kuntoutumista. Opinnäytetyössäni gerontologisen kuntoutumisen kulmakiveksi muotoutui subjektivoiva sekä yksilön ja ympäristön voimavaroja korostava perusta. Tästä gerontologisen kuntoutumisen perustasta lisääntyvä ymmärrys edistää yleistä asennemuutosta kohti ikäihmisystävällisempää kuntoutumista.

Muutokset gerontologisessa kuntoutumisessa luovat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille uudenlaisia ohjaustoiminnan osaamistarpeita. Näyttää myös siltä, että gerontologisen kuntoutumisen käsitteiden, menetelmien ja mallien juurtuminen organisaatioon mahdollistaisi ikääntyneen subjektivoivan kuntoutumisen lisäksi uudenlaisen dialogista ohjausta korostavan asiantuntijuuden syntymisen (Heiskanen 2020). Sosiaali- ja terveydenhuolto ovat merkittäviä Green Care -ohjauksen sovellusaloja. Kirjallisuuskatsauksen perusteella näyttäisi siltä, että sosiaalihuollon puolella ollaan Green Care -ohjauksen kehittämisessä terveydenhuoltoa kehittyneempiä. Esimerkiksi teoreettisten kytkentöjen lisäksi myös ohjaustoimintamenetelmällisesti, kuten aktiivinen kuuntelu ja motivoiva kohtaaminen.

8.3 Green Care -ohjausmalli ikäosaamisen tulevaisuuskompassina

Green Care -ohjauskäsite jäsentää luontofilosofista ohjausta ja tuo esille ilmiön olemassaoloa sekä edistää sen tunnettuutta. Se toimii myös yhteisenymmärryksen luojana. Koska käsite on uusi, siitä tulee käydä laajempaa keskustelua ja kehittää sitä moniammatillisissa verkostoissa. Keskustelu edistää tulevaisuuden

tietämystä siitä, millaista lopulta Green Care -ohjaus on ja onnistuuko uusi Green Care -ohjauskäsite jakamaan myös Suhosen esittämän geriatrisen kuntoutumisen päämäärän, joka tähtää ikääntyneen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin (Suhonen 2018, 84). Tulevaisuuden Green Care -ohjaus on motivoivaa, joustavaa ja ikääntyneen omia tarpeita vastaavaa. Luontofilosofinen ohjaus on myös hyvin asenne ja arvo sidonnaista, siksi se edellyttää sosiaali- ja terveysalalla laajaa ammatillista asenne- ja arvokeskustelua sekä niiden uudelleen suuntaamista. Huomionarvoista on, että tulevaisuudessa keskusteluissa toteutuu myös ikääntyneiden osallisuus.

Osallistavassa tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa Onnenpisaran informantit havaitsivat, että organisaation rooli muodostui merkittäväksi Green Care -ohjausosaamisen rakentumiselle ja kehittymiselle. Kun toimeksiantajan organisaatiossa Green Care -ohjausosaaminen ilmiönä ja prosessikuvauksina tehtiin näkyväksi, sillä voitiin vastata strategiansuuntaiseen kehittämiseen. Näin Green Care -ohjausosaaminen voidaan integroida myös osaksi organisaation strategiaa, arvoja ja rakenteita sekä ohjaustoiminnan käytänteitä. Organisaation reflektointiosaaminen edistää ohjaustoiminnan kehittämistä entistä ohjattavalliseksi ja laadukkaammaksi.

Toimeksiantajan yrityksessä Green Care -ohjausosaamisen tunnistaminen ja näkyväksi tekeminen vahvisti informanttien kokemusten perusteella organisaation ammattieettisiä arvoja ja toimintaperiaatteita sekä auttoi rakentamaan organisaation kollektiivista Green Care -ohjaustoiminnan kulttuuria. Green Care -palveluita tarjoavan organisaation keskeiseksi tavoitteeksi muodostui eettisesti kestävän ja aktiivisesti keskustelevan kuntoutumiskulttuurin luominen sekä ohjaajan eettisen ja ammatillisen kehityksen tukeminen. Opinnäytetyössä tuotettu kuvaus ohjausosaamisesta on auttanut toimeksiantajaa suuntaamaan henkilökunnalle täsmäkoulutusta. Toimeksiantaja itse on esimerkiksi suorittanut Green Care pro -opintojakson. Nykyisin Onnenpisarassa ohjaustoimintaa kehitetään sosiaalipedagogiikan suuntaan.

Käytännön ohjaustoiminnan kannalta mielenkiintoista on se, että LuontoHoiva -laatumerkin tasoisessa Onnenpisarassa ohjaajien toimintatapa- ja asennemuutokset eivät ole vaihtoehtoisen ICF-mallin ansiota, koska se ei ole siellä käytössä. Ilmeisesti näiden muutosten takana vaikuttaa ikääntyneitä voimaannuttava, toimintakykyä edistävä ja mahdollisuuksia luova Green Care -toimintatapa. Käytännössä Onnenpisaran henkilökunnan asennemuutos näkyy niin, että he ovat suuntautuneet puolesta tekemisestä ja konkreettisista avustajista enemmän ikääntyneiden ohjaajiksi. Tämän uudistuvan ohjauskulttuurin luominen gerontologiaan voisi lähestyä esimerkiksi Mattilan esittämää ohjaavaa kuntoutumista, jota hän on tarkastellut mielen kuntoutujien näkökulmasta (Matti 2012, 199–203). Mielestäni aiheellista on kysyä, miten yksittäisen organisaation tasolla tapahtuva muutos saadaan käytäntöön myös kansallisesti.

8.4 Green Care -ohjausteoreettinen malli ohjaajan asiantuntijuutena

Nykyisin Green Care -ohjauksen asiantuntijuus ja osaaminen kuvataan yleisesti Green Care -palvelun reunaehtoien (Vehmasto 2018, 5) ja peruselementtien (Green Care -laatutyökirja 2018, 12–13) tai kokemuksellisen osaamisen näkökulmasta (Ruoho & Vehmasto 2018, 7–9; Salovuori 2012, 46–47). Sen katsotaan perustuvan myös tieteelliseen tutkittuun tietoon (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 28). Näiden lisäksi Green Care -ohjaustoiminnassa tarvitaan myös teoriatietaa (Nissinen 2014, 40). Aiemman tutkimuksen mukaan ohjaajilla voi olla useita haasteita ohjausteoreettisen perustan muodostamisessa (Ora 2010, 60; Vehviläinen 2014, 182; Vänskä 2012, 112). Sattumanvaraisesti rakentuvilla ohjausteorioilla on havaittu olevan myös useita riskejä (Ojanen 2000, 88; Vehviläinen 2014, 182). Opinnäytetyössäni sain tuloksia siitä, että Green Care -ohjausosaamiseen vaikuttaa kokemuksellisen osaamisen lisäksi ohjausteoreettinen tieto. Opinnäytetyössä muodostuneen kokonaiskuvan perusteella näyttäisi siltä, että vielä nykyisin käytännön Green Care -ohjaustoiminta nivoutuu varsin löyhästi ohjausteoreettiseen tietoon.

Yleisesti on havaittavissa, että kokonaisvaltainen Green Care -ohjaus voi perustua useisiin sateenvarjo- ja ohjaus- sekä oppimisteoreettisiin näkökulmiin. Tämä mahdollistaa ohjaajalle useita teoreettisia ohjauksellisia lähestymistapoja (kuvio

3). Jotta ohjauksella saavutetaan ikääntyneen asettamat kuntoutumistavoitteet, ohjaajan tulee vaihdella ohjauksellisia lähestymistapoja joustavasti. Hän voi soveltaa niitä kuntoutumistilanteista toiseen ikääntyneen, ympäristön tai Green Care -toimintatavan vaihtuessa, vaikkapa eläin- ja kasvilähtöisen toiminnan välillä. Siksi Green Care -ohjauksen yleispätevää tai vallitsevaa teoriakarttaa ei ole tässä opinnäytetyössä tarkoituksenmukaista piirtää. Sen sijaan tarkoituksen mukaista on tunnistaa, kuinka ohjausteoreettinen perusta voidaan rakentaa ohjaaja- ja organisaatiokohtaisesti. Myös tulisi pohtia, mitä se merkitsee ja kuinka se näkyy Green Care -ohjaustoiminnassa.

Vänskä on saanut tuloksia siitä, että ohjaus on ohjaajan pedagogiikkaa (Vänskä 2012, 75). Green Care -pedagogiikkaa on tarkasteltu ohjaajan oppimisen ja opettamisen näkökulmasta (Vänskä 2018, 94). Green Care -pedagogiikkaan perustuvaa ohjausta tulisi kehittää myös ikäosaamisen näkökulmasta. Haasteena on se, että pedagoginen eli kasvatuksellinen ohjaus harvoin ymmärretään osaksi ikäosaamista (Vänskä ym. 2011, 18) tai ohjaajat eivät ymmärrä ohjauksessa oppimista osaksi ohjausajattelua (Vänskä 2012, 75). Päätelmäni mukaan Green Care -pedagogiikkaa voidaan tarkastella ohjausteoreettisen, luontofilosofisen ohjauksen ja ohjausmääritelmän sekä ohjaajan tehtävien näkökulmista.

Ohjaajan oppimiskäsitykset luovat perustan Green Caren -pedagogisen ajattelun ja käyttäteorian kehittämiseen (Vänskä 2018, 94). Green Care -pedagogiikan ohjausperustaa voidaan kuvata laajempaan Green Care -ohjausteoreettisena mallina (Kuvio 3). Onnenpisanan informanteilta saadun tiedon mukaan Green Care -pedagogiikka voisi olla sensitiivistä.

Luontofilosofinen ohjaus mahdollistaa ohjauksen tarkastelun myös Green Care -pedagogiikan näkökulmasta, jolloin sitä voidaan kuvata ohjausdialogia korostavana asiantuntijuutena. Green Care -pedagogiikka edellyttää ohjaajalta monisuhteisen dialogin hallintaa. Green Care -ohjauksessa uutena näkökulmana on luontolähtöinen dialogi. Green Care -dialogin tavoitteena on mahdollistaa kaksisuuntainen luontolähtöinen vuoropuhelu ohjattavan ja luonnon väliseen yhteyteen. Luontolähtöisessä dialogissa Green Care -ohjausosaaja laajentaa omaa ja ohjattavan käsitystä vuorovaikutussuhteesta vähintään kuntoutumi-

sessä käytettävän intervention tasolle. Dialoginen osaaminen edellyttää ohjaajan kykyä luoda hyvinvointivaikutuksia edistävä vuorovaikutussuhde ohjattavan, intervention ja luontoyhteyden sidokseen. Kehittääkseen luontolähtöistä dialogia ohjaaja voi käyttää apunaan kysymyksiä, miten luon ikääntyneen kuntotumista tukevan luontoyhteyden ja kuinka haurastunut luontosuhde elpyy uudestaan ja miten tuen sitä aktiivisesti hänen elinympäristössään. Green Care -ohjausosaaminen on sopeutettava hyvin erilaisiin ikääntyneiden elinympäristöihin.

Olennaista on tarkastella Green Care -pedagogiikkaa myös ohjauskäsitteenä. Siinä korostuvat 1) pedagoginen ohjaussuhde, 2) ohjaajan ammatillisuus ja osaaminen, 3) luontointerventio 3) ohjattavan elinikäisen kasvu- ja oppimisprosessin mahdollistaminen ja tukeminen, 5) Green Care -ohjausperusta ja yhteydet sekä 6) ohjauksen tavoitteellisuus. Näitä tekijöitä tulee tarkastella Tynjälän (2004, 19) näkemyksen mukaan kontekstissa aikaan, yksilöön, elinympäristöön ja yhteisöön sekä yhteiskuntaan.

Green Care -pedagogiikkaa voidaan tarkastella lisäksi ohjaajan tehtävän näkökulmasta. Pedagogisen ohjaajan tehtävä on olla ohjaaja (Mattila 2002, 200), kasvun mahdollistaja (Ojanen 2000, 8, 101), tukija (Pikkarainen 2013a, 17–18), tilan ja vapauden antaja (Nissinen 2014, 38) sekä oppimisen (Rappe 2005, 29–38), kehityksen (Nissinen 2014) ja ohjauskokemusten (Salovuori 2012, 98) sekä muutoksen mahdollistaja (Nissinen 2014, 38; Pikkarainen 2013a, 18). Onnenpisan informanttien mukaan ohjaajan tehtävänä on ohjattavan luontoyhteyden aikaansaaminen ja tukeminen. Luontofilosofisen ajattelun mukaan ohjaajan rooli on olla mahdollistaja, joka osaa luoda tiloja ja ympäristöjä ikääntyneen kokemuksellisuudelle, osallisuudelle ja toimijuudelle sekä elämän makuiselle elämälle.

Onnenpisan informanttien mukaan Green Care -ohjausosaamiseen liittyvä kaksiulotteinen ohjausprosessi on käytännön työssä varsin tuntematon. Olisiko niin, että varjoon jää ohjaajan oma ohjausprosessi, kun hän keskittyy ohjattavan ohjaustoiminnan prosessin läpiviemiseen ja sen reflektointiin (kuviot 4 ja 5). Käytännössä prosessit toteutuvat sisäkkäisinä. Siksi molempien prosessien näkyväksi tekeminen edistää organisaatiossa Green Care -ohjausosaamisen kehittämistä. Näin kokemuksellinen tieto tulee näkyväksi ja osaaminen voidaan

kohdistaa prosessien oikeisiin vaiheisiin. Lisäksi ohjaajan ja ohjattavan ymmärrys päämäärästä selkeytyy. Green Care -ohjausosaaja hyödyntää ja tarvittaessa soveltaa molempia ohjausprosessia arkityössään. Ymmärrän tämän niin, kun ohjaaja tunnistaa myös oman ohjausprosessin ja osaa pyytää siitä palautetta sekä reflektoi sitä, hän kehittyy henkilökohtaisesti ohjaajana.

Päätelmäni mukaan kokemuksellisesta tai arkiosaajasta LuontoHoiva -laatu-merkin tasoiseksi Green Care -ohjausosaajaksi kehittyminen edellyttää ohjaajalta hyvin laaja-alaisia konkreettisia asioita. Green Care -ohjaajuudessa kehittyminen tiedollisesti ja taidollisesti on pitkäjännitteistä ja prosessinomaista sekä reflektioon perustuvaa. Green Care -ohjausosaajaksi kehittymiseen vaikuttavat monet tekijät, kuten Green Care -työotteen omaksuminen ja organisaation sekä ohjaajan oma kehittymishalukkuus. Green Care -ohjausosaajaksi kehittyy kouluttautumalla, toistamalla ohjaustilanteita ja interventioita sekä ohjaustoiminnan menetelmiä. Esimerkiksi Green Care -toimintatapaosaaminen näyttäisi olevan osaamista, jossa ohjaajan osaaminen korreloi ohjauskokemusten määrään. Organisaatioissa on tulevaisuudessa Green Care -ohjausosaamiselle kysyntää. Ohjaajien tulisikin miettiä, kuinka osoittaa Green Care -osaamista laajemmin ammatillisesti esimerkiksi rekrytointitilanteissa.

Kansallisesti ensimmäisten Green Care -ohjausosaajien kehittymisen haasteeksi on saattanut muodostua ohjaajaksi kehittymisen kolmiportainen malli. Siinä kehitymissuunta on ollut ensin yksilöstä organisaatioon ja viimeiseksi yhteiskuntaan. Harisen mukaan ohjaajaksi kehittyminen on tapahtunut itseopiskelun ja -ohjautuvuuden sekä kokemuksellisuuden eli yrityksen ja erehdyksen kautta. Jatkossa kehittymistä on edistetty organisaation tarjoaman koulutuksen avulla. Näin organisaatio on parhaaksi katsomallaan tavalla edistänyt henkilökunnan ohjausosaamista. (Harinen 2019.) Nykyisin myös yhteiskunta tarjoaa ja kehittää jatkuvasti Green Care -koulutusta.

8.5 Green Care -ohjausmalli subjektiutta korostavana paradigman muutoksena

Ikäosaamisen näkökulmasta tarkasteltuna Green Care -ohjaus laajentaa perinteistä ohjauksen käsitteen sisältöä ikääntyneiden parissa tehtävässä työssä. Yksilön kokonaisvaltaisessa ohjaamisessa korostuvat subjektiivisuuden tukeminen sekä ympäröiviin rakenteisiin, kuten palvelujärjestelmään, infrastruktuuriin, ammattietiikkaan ja/tai rakennettuun ja luontoympäristöön liittyvien tekijöiden huomiointi.

Green Care -ohjausmalli luo uusia mahdollisuuksia palveluiden toteuttamiseksi ja haastaa perinteisiä ohjaustapoja ikääntyneiden palveluissa. Tässä mallissa ikääntynyt toimii omista lähtökohdistaan käsin, ja palvelujärjestelmäkeskeinen - ajattelu on sivuroolissa. Sen tehtävänä on tukea ihmisen tarvetta olla yhteydessä muihin ja ympäröivään luontoon (Salonen 2005), hänen tilanteestaan ja iästään riippumatta. Green Care -ohjausmalli uudistaa laaja-alaisesti kuntoutumisen vanhentuneita valtakäytänteitä ja passivoitumisen sijaan luo aktiivista toimijuutta tukevaa ohjausosaamista. Tällainen subjektiivoinen ohjausote edistää ohjattavaa tiedostamaan ja hyödyntämään jäljellä olevaa toimintakykyään ja voimavarojaan.

Käytännössä subjektiivoinen ohjaajuuden kehittämisen haasteena voi olla yhtäältä se, miten saadaan aikaiseksi ikääntyneen oma asennemuutos, palveltavana olemisesta kuntoutumisympäristöjä hyödyntäväksi aktiiviseksi toimijaksi. Viireiden ikääntyneiden kohdalla asennemuutos on jo kansallisesti havaittavissa. Siksi tulee pohtia, kuinka vastaamme viireiden ikääntyneiden kuntoutumispalvelujen tarpeeseen. Haaste koskee enemmän esimerkiksi tehostettua palveluasumista. Toisaalta subjektiivoinen ohjaus kysyy, millä tasolla kuntoutujan subjektiivointi tapahtuu, koska se voi olla myös osallistavaa.

Opinnäytetyön tekijänä itsekin tarkastelin ikääntyneiden kuntoutumista ja siten myös ohjaustoimintaa institutionaalisenä ja objektiivoina toimintana hyvin pitkään ennen, kuin opin gerontologisen kuntoutumistiedon, ICF-mallin ja Green Care -ajattelutavan suuntaisen toisinajattelun, jotka mahdollistivat omien paradigmojen reflektoinnin ja sitä kautta esimerkiksi uudistuneiden käsitteiden ja mallien konstruoinnin. Opinnäytetyössä kuvaamani gerontologinen Green

Care -kuntoutumismalli on pitkän kehittämisprosessin tulos. Olen nostanut sen yhteiseen keskusteluun julkaisemalla siitä artikkelin (Heiskanen 2020). Kriittisesti ajateltuna toimikoon avaukseni ja kuvaukseni sekä pohdintani gerontologisen kuntoutumisen ja kansallisesti uudistuvan ohjaustoiminnan keskustelun avaajana.

9 Opinnäytetyön arviointia

Opinnäytetyössä jatkuvana arviointimenetelmänä hyödynsin Kolbin (1984) kokemuksellista oppimisen mallia, koska se on minulle tuttu jo aiemmista opinnoista ammatillisen kehittymisen ja reflektiivisen ajattelun välineenä. Opinnäytetyön prosessin kriittinen arviointi toteutui päiväkirjan avulla. Koko opinnäytetyöprosessin ajan pyrin toteuttamaan Kolbin oppimismallin mukaista tutkivaa otetta ja systemaattista ajattelua. Nämä tekijät edistivät monimutkaisia ongelmanratkaisuprosesseja ja suurten kokonaisuuksien hallintaa. Ajattelen, että aihealueen tiedonmuodostuksen kannalta kriittinen itsereflektointi oli oppimiskokemuksena palkitseva. Esimerkiksi kriittinen itsereflektointi johti aihealueen tietoiseen ymmärtämiseen ja käsitteellistämiseen sekä informaation soveltamiseen käytännön ohjaustoimintaan. Tunnistan, että haasteena opinnäytetyössä oli oma ajatuksellinen hajanaisuus ja aihealueen rajaamisen vaikeus sekä tiivistetty raportointi.

Yleisesti tutkimusmenetelmät valitaan opinnäytetyön tehtävien kannalta perustellusti, jolloin valitut menetelmät noudattavat niiden valintakriteerejä (Kananen 2017, 190). Päiväkirjassa tarkastelin esimerkiksi tutkimusmenetelmien ja informanttien valintaan sekä aineistojen analyysiin liittyviä tekijöitä. Informaation tuottaminen vaati hyvin moninaista tutkimusmenetelmällistä osaamista. Niin integroivan kirjallisuuskatsauksen, kuin sisällönanalyysin sekä seinätekniikan toteutus olivat tutkimusmenetelmällisesti kehittämistyön tekijänä minulle ensimmäinen kerta ja siten tutkimusmenetelmällisesti laaja-alainen oppimiskokemus. Koen, että käyttämäni Toikon ja Rantasen iteratiivinen arviointiasetelmamalli oli

arviointimenetelmänä paikkansapitävä, näin tiedonmuodostus ja menetelmällinen tieto tulivat jatkuvasti keskenään arvioitavaksi (Toikko & Rantanen 2009, 82–83). Hankkimaani aineistoa arvioin systemaattisesti vaiheittain ja useasta näkökulmasta sekä onko tiedonmuodostus relevanttia tutkimuksellisen kehittämistoiminnan kannalta.

Integroivan kirjallisuuskatsauksen käyttö menetelmänä oli opinnäytetyössäni perusteltua menetelmäkirjallisuuteen nojaten. Salmisen mukaan näin tuotettua tiivistettyä informaatiota voidaan soveltaa tuoreeltaan käytäntöön (Salminen 2011, 6–8). Integroivan kirjallisuuskatsauksen pääasiallinen tavoite oli vastata tutkimuksellisen kehittämistoiminnan tarpeeseen ja siinä se osoittautui käyttökelpoiseksi menetelmäksi. Kirjallisuuskatsauksella tuotettu tiivistetty informaatio oli keskeisessä asemassa Green Care -ohjausosaamismallin kehittämisessä. Kirjallisuuskatsauksen haasteena oli se, että tieto oli hajallaan useissa lähteissä ja Green Care -ohjausosaaminen osoittautui melko niukasti tutkituksi, siksi aineiston yhdeksi sisäänottokriteeriksi muodostui vastaaminen käytännön ohjaustoiminnan tarpeeseen.

Sisällönanalyysissä aiempaa tutkimustietoa pyrin omalla tutkimusotteellani käsittelemään niin, että sen validius säilyy. Pitämäni päiväkirjan avulla kriittisesti arvioin objektiivisuutta. Sitä, kuinka oma ammatillisuuteni, päättelyni ja esiymärykseni vaikuttivat analyysiin. Menetelmälliseksi haasteeksi koin luokitusjärjestelmän oikeaoppisen toteuttamisen. Tämä jäi kriittisesti ajateltuna omaksi kehittämiskohteekseni.

Tämän opinnäytetyön kannalta yksi keskeinen kysymys oli, onko seinätekniikan menetelmällä hankittu informaatio yhtä validia, kuin haastattelemalla kerätty tieto. Menetelmällisesti seinätekniikka sopi lähtötiedon kuvaamiseen ja samalla Green Care -ohjausosaamismallin varhaisen prototyypin kehittämiseen. Syväliemmän merkitystiedon ja aihealueen tarkastelemiseen olisi haastattelu menetelmänä sopinut paremmin, sillä Green Care -ohjausosaaminen on ilmiönä varsin vähän tutkittu. Onnenpisaran informanteilta hankittu tieto täydensi tiedontuotannon tehtävää ja toi käytännön näkökulman LuontoHoiva-laatumerkin tasoiseen ohjaustoimintaan. Onnenpisarasta saadun palautteen perusteella

omaksi kehittämiskohteekseni jäi seinätekniikan toteuttamisessa esiintyneet haasteet. Eritoten roolien kirkastaminen ja se, mitä seinässä esitetyllä kysymyksellä haetaan tai tarkoitetaan. Huomioitavaa on, että oma ymmärrys siitä, millaista Green Care -ohjausosaaminen ikääntyneiden kuntoutumisessa on kehittynyt tämän opinnäytetyön aikana.

Opinnäytetyön tehtävien saavuttamista arvioin Green Care -ohjausosaamismallin käyttökelpoisuuden, hyödynnettävyyden ja soveltuvuuden perusteella, kuten kehittämistoiminnassa on tapana tehdä (Toikko & Rantanen 2009, 121, 12).

Opinnäytetyössäni tunnistan tulosten siirrettävyyteen esim. kehittämistoiminnan ainutkertaisuuteen ja paikallisuuteen sekä organisaation ohjauskulttuuriin liittyvät tekijät. Näkisin, että siirrettävyyteen liittyvistä tekijöistä huolimatta nyt kehitettyä Green Care -ohjausmallia voitaisiin tulevaisuudessa hyödyntää ja kehittää edelleen useissa sosiaali- ja terveydenhuollon tai Green Care -palveluita tarjoavien organisaatioiden toimintaympäristöissä.

Opinnäytetyössä ajattelen, että ikääntyneen osallisuus luo edellytykset kokemuksellisuuden ja toimijuuden kehittymiselle sekä voimaantumiselle. Jos ikääntyneellä ei ole osallisuutta ohjattuun toimintaan ja sitä kautta yhteisöön, myös osallisuus ja kokemuksellisuus sekä toimijuus puuttuvat. Reflektointini mukaan se toi uutta raikasta näkökulmaa ikäosaamiseen. Opinnäytetyön aikana uuden informaation validiutta ja tulosten käyttökelpoisuutta arvioin toimittamalla tietoa laajempaan kansalliseen keskusteluun (Heiskanen 2020). Opinnäytetyön tuloksia on myös tarkoitus levittää sen valmistumisen jälkeen toimittamalla artikkeli Kuntoutuslehteen.

Mielestäni onnistuin opinnäytetyön tuotoksella saavuttamaan uutuusarvoa, koska se lisää ymmärrystä aihealueestani, kuvaa ja tekee näkyväksi sen aineetonta luonnetta. Omaksi osaamiseksi nousivat kehittämistyön johtaminen ja taito visioda tulevaisuutta sekä pitää prosessia hallinnassa niin, että se eteni ideasta lisäarvoa tuottavaksi osaamiseksi ja käytännön toiminnaksi. Opinnäytetyössäni nostan esimerkiksi Green Care -ohjauskäsitteen, Green Care -työotteen ja Green Care -ohjausosaamisen ilmiönä uusien tutkimusten aiheeksi.

9.1 Luotettavuus ja eettisyys

Yleisesti kaikissa tutkimuksissa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara. 2009, 23, 27). Tässä opinnäytetyössä luotettavan ja eettisen tutkimustoiminnan perustana on ollut hyvä tieteellinen käytäntö. Opinnäytetyön prosessi on lähtenyt liikkeelle neuvotteluista. Toteutusvaihe alkoi, kun toimeksiantosopimus kaikkien osapuolten välillä oli vahvistettu sekä informanttien osallistumisen vapaaehtoisuuteen ja keskeytykseen liittyvät asiat oli selvitetty.

Taustaa Green Care -ohjausosaamisen jäsentämisen tarpeelle loi Green Care -ohjausosaamisen tuoreus aihealueena, jolle opinnäytetyössä haettiin tunnettuutta. Aihealue oli työelämälähtöinen, jossa pyrin tekemään näkyväksi aineetonta osaamista. Tällä vastasin toimeksiantajan strategiansuuntaiseen kehittämiseen. Aihealueeni on nykyisin myös globaali ilmiö, joka näyttäisi kehittyvän hyvin maakohtaisesti.

Opinnäytetyössä aineistot on hankittu asianmukaisia tiedonhankintamenetelmiä käyttäen kehittämistyön tarpeeseen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 6). Opinnäytetyössäni kiinnitin huomiota aineiston laatuun ja luotettavuuteen. Lisäksi toteutin kirjallisuuskatsauksen avoimesti. Toimeksiantaja arvioi teoreettista viitekehystä seuraavasti. ”Teksti on osaltaan paikoin haastavaa luettavaa ja viittauksia eri teorioihin on paljon. Näen kuitenkin tämän tason opinnäytetyössä sen tarpeellisena ja se tuo työlle myös vaikuttavuutta” (Harinen 2019.) Tähän vaikutti yhtäältä oma kokemukseni siitä, että Green Care -ohjaustyötä tehdään käytännössä melko niukoin teoreettisin perustein. Toisaalta ohjaustoiminnan teoreettisuus yllätti minut aloittelevana opinnäytetyön tekijänä. Opinnäytetyöni uskottavuutta lisää juuri se, että käytäntöön siirrytään konkreettisesti aiempi tutkimustieto edellä. Tutkimustiedon perusteella esitän esimerkiksi opinnäytetyössä syntyneitä uusia käsitteitä.

Yleisesti tutkimuksessa lähtökohtana on totuudellisuuden pyrkimys (Aaltio & Puusa 2020, 181), mutta laadullisessa tutkimuksessa tekijän subjektivaikutus on aina läsnä, niin myös tämän opinnäytetyön tekemisessä. Esimerkiksi olen

vaikuttanut tuloksiin jo tutkimuksessa käytettävien käsitteiden ja menetelmien valinta vaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 98.) Tunnistan, että olen omakoh-
taisen tietämykseni, ammatillisen kokemukseni ja ennakkokäsitysteni kautta vai-
kuttanut aineistojen analysointiin, mutta toivon, että se on ollut aihealueen il-
miötä ja ymmärrystä lisäävää, ei analyysiä rajaava. Oletin esimerkiksi, että
Green Care-ohjaus on kehittynyt hyvin organisaatiokeskeisesti. Hallittuun sub-
jektiivisuuteen olen pyrkinyt pitämällä päiväkirjaa.

Tässä opinnäytetyössä painottelin tietoisesti tutkimuksen ja toiminnan kehittämi-
sen rajapinnoilla, koska kehittämistyön rinnalla pyrin saavuttamaan myös tutki-
mukselliset intressit. Kehittämistyössäni toteutuu toimijoiden osallisuuden ja ke-
hittämistyön yhteen kietoutuminen. Kehittämistyön prosessisin laadun
varmistamiseksi pidin tärkeänä jokaisen vaiheen tarkkaa metodista perustelua
ja aineiston dokumentointia. Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan osalta meto-
dologiset valinnat ovat erittäin hyvin perusteltuja. Koen, että käyttämäni mene-
telmät toimivat opinnäytetyön tehtävien ratkaisemisessa. Tuottamani informaa-
tion uutuusarvoa olen halunnut nostaa yleiseen keskusteluun opinnäytetyön
raportoinnin aikana ja ikään kuin testannut tiedon relevanttiutta.

Eettisyyttä edistin kunnioittamalla toimeksiantajan arvoja (Harinen 2019) ja nou-
dattamalla Green Care Finland ry:n (2019b) eettisiä periaatteita. Opinnäytetyön
tekemiseen liittyvissä eettisissä ratkaisuissa noudatin Tutkimuseettisen neuvot-
telukunnan antamia ohjeistuksia (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019) ja
Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiä suosituksia (Arene 2019). Esi-
merkiksi ennen kehittämistyön aloittamista pidin Onnenpisarassa informaatioti-
laisuuden, jossa kerroin sen kulusta, hankitun materiaalin käytöstä ja tarkoituk-
sesta. Informanttien tietosuojaa edistin hankkimalla tietoa anonyyminä.
Opinnäytetyön eettisyyttä lisää suostumukset Nyforsin (2014) alkuperäisen ku-
vion ja ikääntyneen kuvan käyttöön.

Eettisiä kysymyksiä herätti osallistumiseni tasavertaisena toimijana Green Care
-ohjausosaamismallin kehittämiseen. Tutkimuseettisen toimikunnan mukaan
tässä tuli huomioida oma tehtäväni kehittäjänä (Tutkimuseettinen neuvottelu-
kunta 2019, 6.) Ristiriitaa aiheutti se, että oma välitön kokemukseni liittyi osaksi

aineistoa ja samalla toimin aineiston analysoijana ja mallin kehittäjänä. Kuitenkin laadullisessa tutkimuksessa, jossa kehittämistyön tekijä on lähellä tutkimuskohdetta, hänen kokemustensa vaikutus hyväksytään tai on jopa suotavaa. (Aaltio & Puusa 2020, 177, 191.) Eettisten pohdintojen ja prosessien näkyväksi tekemisen keinoina olivat päiväkirjan pitämisen lisäksi kehittämistyön prosessikuvaus ja läpinäkyväksi tekeminen raportoinnin keinoin. Pyrin tekemään kehittämistyöni läpinäkyväksi, ymmärrettäväksi ja arvioitavaksi aikatauluttamalla ja osittamalla sen järkevästi osiin. Osittaminen auttoi merkittävästi toteutuneiden vaiheiden eettistä ja laadullista tarkastelua.

9.2 Opinnäytetyön tulosten hyödynnettävyys ja jatkokehittämisideat

Green Care -ohjausmallia voidaan hyödyntää ikäosaamisen kontekstissa laajemminkin. Sitä voidaan käyttää esimerkiksi sosiokulttuurisen ikääntymiskäsityksen tukena käytännön työssä, sillä tässä mallissa ohjauksessa korostuvat ikääntymisen tarkastelu voimavaralähtöisesti ja kontekstuaalisesti. Malli luo mahdollisuuden ohjaajan ja ohjattavan luontofilosofian ja luovuuden toteuttamiseen.

Tämä opinnäytetyö tuotti tärkeää tietoa Green Care -ohjausosaamisesta. Green Care -ohjausosaamisen kuvaaminen toimii ohjaajien ohjauksellisen lähestymistavan ja käytännön ohjaustoiminnan tiedostamisessa ja kehittämisessä. Green Care -ohjausosaamismallin avulla ohjaajat voivat itseohjautuen löytää omat, vahvat ja kehittämistä kaipaavat osaamisalueet sekä käyttää sitä opintopolkuna. Organisaatioissa Green Care -ohjausosaamisen kuvaamista voidaan hyödyntää ohjaajien ohjausosaamisen kartoittamiseen, kehittämiseen ja koulutuksen kohdentamiseen. Tuloksia voidaan juurruttaa julkisiin ja yksityisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä käyttää ohjaajien perehdyttämisessä ja moniammatillisessa toiminnassa. Lisäksi Green Care -ohjausosaamismallia voidaan hyödyntää opetusmateriaalina.

Green Care -ohjausosaamismallin käyttöönotto yleisemmin sisältää eettisiä ja kriittisiä näkökulmia. On muistettava, että siinä on vahvuutensa ja heikkoutensa, eikä sama Green Care -ohjausosaamismalli toimi kaikissa organisaatioissa. Nyt mallin vaikuttavuutta käytännössä ja yleisemmin ei ole selvitetty tarkemmin,

vaan se rakentui hyvin paikallisesti. Lisäksi ohjausosaamisen juurruttaminen edellyttää organisaatioilta osaamista ja sitoutumista. On hyvä muistaa, että tämä on näkökulma tässä ajassa, ja sillä pyritään tuomaan esille yleistä käsitystä Green Care -ohjausosaamisesta. Green Care -ohjausosaamismallissa esitettyjen elementtien tiedostaminen ei yksin tee ohjaajasta osaavaa ohjaajaa. Vaan osaavan ohjaajan toiminta näyttäytyy aiemman tutkimuksen mukaan käytännössä tarkoituksenmukaisten ja ohjauskontekstiin liittyvien ohjauksellisten lähestymistapojen tietoisina ja perusteltuina valintoina (Vänskä 2012, 110).

Green Care -ohjausosaamisen kehittämiseksi organisaatioissa tarvitaan strategisen linjauksen ja sisäisen koulutuksen lisäksi pitkäjännitteistä, tavoitteellista ja kollektiivista sekä moniasiantuntijuuteen perustuvaa toimintaa. Green Care -ohjausosaamisen kirkastaminen ja kehittäminen avaavat keinoja tulevaisuus suuntautumiseen, joilla edistetään ikääntyneiden yksilöllisiä kuntoutumismahdollisuuksia. Tulevaisuudessa ilmenee, miten opinnäytetyössä syntyneiden Green Care -työote- ja -ohjauskäsitteiden ymmärtäminen ja omaksuminen vaikuttavat ohjausosaamiseen ja -toimintaan.

Green Care -ohjausosaamismallin avulla voidaan yhdenmukaistaa Green Care -ohjaustoiminnan ja tarjottujen palvelujen laatua. Kansallisesti ja organisaatioissa tulisi pohtia, miten yhdenmukaistetaan ja varmistetaan laatumerkin tasoinen Green Care -ohjausosaaminen ja -ohjaustoiminta. Keskustelua tulisi käydä yhdenmukaisista kriteereistä, millä niitä voidaan mitata. Huomiota tulee kiinnittää siihen yhdistyvätkö Green Care -ohjausosaamismallissa ne osaamisalueet, joiden varassa ohjaaja täyttää Green Care -ohjauksen laatuvaatimukset. Täyttääkö ohjaaja Green Care -ohjaajuuden ehdot esimerkiksi teoreettisen ohjauksellisen lähestymistavan puuttuessa.

Millaisia Green Care -ohjausosaajia tulevaisuudessa tarvitaan. Nykyistä enemmän tulisi vahvistaa ohjausteoreettista osaamista osana Green Care -ohjausosaamista. Opinnäytetyön pohjalta yhteiskunnalliseen koulutuskeskusteluun nousee kysymys, onko viiden opintopisteen laajuinen koulutus riittävä Luonto-Hoiva -laatumerkin tasoisen ohjausosaamisen laadun varmistamiseen, vai

jääkö tämä paikallisesti palveluja tarjoavien organisaatioiden päätettäväksi. Kehittämiskohteeksi nousee uudistuviin osaamistarpeisiin vastaava koulutus ja Green Care -ohjaukseen soveltuvien yhtenäisten teoriaperusteiden luominen sekä ohjausteorioiden merkityksen tutkiminen ja niiden syntetisoiminen ohjaajan omaan ohjaustoimintaan. Green Care -ohjausosaaminen näyttäytyy monitieteisenä alana ja teoreettisia näkökulmia ylittävällä tutkimuksella näyttäisi olevan keskeinen merkitys Green Care -ohjausosaamisen kehittymiselle. Ajattelutapaa voisi kehittää esimerkiksi Green Care -pedagogiikan suuntaan.

Green Care -ohjaus on globaali ilmiö, joka saa lisää tunnettuutta tulevaisuudessa. Aineistohaun perusteella globaalia Green Care -interventioiden hyvinvointivaikutustutkimusta tehdään jatkuvasti, koska aihealuetta koskevia tieteellisiä artikkeleita löytyi runsaasti. Sen sijaan tutkimusta Green Care -ohjausosaamisesta löytyi vain niukasti. Siksi tulevaisuudessa tarvitaan lisää tutkimusta teoreettisesta ja käytännön Green Care -ohjausosaamisesta ja sen kehittamisestä. Näin voidaan tuottaa yhdenmukaisempaa ja laadukkaampaa Green Care -ohjausta ja -palvelua ohjattaville. Tärkeää on ohjattavien osallistaminen tutkimukseen, koska ohjauskokemukset ovat hyvin yksilöllisiä. Green Care -palvelutarjonnan lisääntyessä Green Care -ohjausosaamisen merkitys korostuu entisestään. Tutkimusta voimme hyödyntää nykyistä enemmän ikäntyneille tarjottavissa koti- ja tehostetun palveluasumisen kuntoutumiskonsepteissa.

Opinnäytetyön tekeminen oli suhteessa omaan kiinnostukseeni Green Care -ohjausosaamiseen ilmiönä. Sen toteuttamisessa suuri merkitys oli omalla käytännön ammattitaidolla ja AMK -opinnäytetyön aikana syntyneellä ymmärryksellä kontekstissa gerontologiseen kuntoutumiseen ja Green Care -toimintapaosaamiseen. Omaan luontoon liittyvän harrastuneisuuden pohjalta kehittämistyön tekijänä jaan Green Care -ajattelutapaan liittyvät arvot ja eettiset perusteet. Hyvät luontokokemukseni ovat herättäneet kiinnostukseni siihen, millaista osaamista tarvitsen, että osaisin tulevaisuudessa ohjata erilaisille kohderyhmille kuntoutumista edistäviä luontokokemuksia. Itseäni kehitän jatkuvan oppimisen periaatteella ja kouluttautumalla Green Care -ohjausosaajaksi. Konstruktiviseen periaatteeseen peilaten tämän opinnäytetyön tekeminen oli myös minulle merkityksellinen ja kollektiivinen oppimisprosessi.

Lähteet

- Aaltio, I. & Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Juuti, P. & Puusa, A. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallina: Printon Trukikoda, 175–188.
- Arene. 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportti/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>. 7.7.2020.
- Detweiler, M., Sharma, T., Detweiler J., Murphy, P., Lane, S., Carman, J., Chudhary, A., Halling, M. & Kim, K. 2012. What is the evidence to support the use of therapeutic gardens for the elderly. *Psychiatry Investig* 9, 100–110.
- Green Care Finland ry. 2019a. Palvelun vaatima osaaminen. Green Care -laatu-merkkiin vaadittu osaaminen. http://gcf Finland.fi/tiedostopankki/553/VERKKOSIVULLE-palvelun-vaatima-osaaminen_hahmottelua.pdf. 16.5.2019.
- Green Care Finland ry. 2019b. Green Care -toiminnan eettiset ohjeet. <http://www.gcf Finland.fi/yhdistys/yhdistyksen-eettiset-ohjeet/>. 14.1.2019.
- Green Care -laatutyökirja. 2018. Suomalainen Green Care LuontoHoivan ja LuontoVoiman -laatutyökirja. ukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/542460/green-care-tyokirja-2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 15.5.2019.
- Füchtenkort, A. & Harteis, C. 2007. Professional competence and role of informal learning. Teoksessa Gruber, H. & Palonen, T. (toim.) *Learning in the workplace – new developments*. Turku: Painosalama Oy.
- Harinen, R. 2019. Hoivapalvelut Onnenpisanan yrittäjä. Haastattelu 16.5.2019.
- Heiskanen, P. 2018. Luontolähtöinen menetelmä Hoitokoti Annalassa. ”Siemenestä, taimesta se kaikki alkaa!”. AMK opinnäytetyö Heiskanen P. & Sipilä-Liimatainen J. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Saatavissa Hoitokoti Annalassa.
- Heiskanen, P. 2020. Karelia-ammattikorkeakoulu Ikäosaamisen verkkojulkaisu. *IkäNyt* 1/2020. <https://www.karelia.fi/ikanyt/2020/02/27/green-care-gerontologisena-kuntoutumismallina/>. 29.4.2020.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hirvonen, J. 2014. Luontohoivan asiakasvaikutukset. Mikkelin Ammattikorkeakoulu. Mikkeli: Tammerprint Oy.
- Hussi, E., Mäkinen, E. & Vauramo, E. 2017. Ikääntyväväestö ja toimintakyvyn ylläpito. KAKS -kunnallisalan kehittämissäätiö. <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2017/06/ikaantyyva-vaesto-006-1.pdf>. 19.3.2019.
- Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Toimintatutkimus. Teoksessa Juuti, P. & Puusa, A. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallina: Printon Trukikoda, 267–281.
- Juutilainen, P-K. 2011. Oppiminen ja opettaminen muuttuvissa ympäristöissä. *Sosiodynaaminen ohjaus*. <https://www.slideshare.net/otavan-opisto/sosiodynaaminen-ohjaus-pivikatriina-juutilainen>. 20.1.2020.

- Jämsen, A. & Kukkonen, T. 2014. Kohti uutta ikäosaamista. Teoksessa Jämsen, A. & Kukkonen, T. (toim.) Ikä! Moninainen ikäosaaminen. Joensuu: Karelia-ammattikorkeakoulu. <https://issuu.com/karelia-amk/docs/ika-moninainen-ikaosaaminen>. 20.1.2020.
- Jämsen A, Kukkonen T (2010) Ikäosaaminen innostaa. Teoksessa Väistö R (toim.) Monikulttuurisista kohtaamisista innostavaan ikäosaamiseen. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, 30-39.
- Jäppinen, J-P., Tyrväinen, L., Reinikainen, M. & Ojala, A. 2014. Luonto lähelle ja terveydeksi. Ekosysteemipalvelut ja ihmisen terveys Argumenta -hankkeen (2013-2014) tulokset ja toimenpidesuositukset. Helsinki: Suomen ympäristökeskus. [file:///C:/Users/Timo/Downloads/SY-KEra_35_2014%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Timo/Downloads/SY-KEra_35_2014%20(2).pdf). 2.2.2019.
- Järvikoski, A., Härkäpää, K. & Salminen, A-L. 2015. Kuntoutuksen teorioista ja ICF-mallista. Kuntoutus 2, 18–32.
- Kananen, J. 2017. Kehittämistutkimus interventiotutkimuksen muotona – Opas opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittajalle. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kauppila, R. 2007. Ihmisen tapa oppia. Opetus 2000. Juva: WS Bookwell Oy.
- Kolb, D. 1984. Experiential learnig: experience as the source of learning and development. <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/34850950/Kolb.pdf?1411528240=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DKolb.pdf&Expires=1605438992&Signature=1.3.2019>.
- Korhonen, A. & Liski-Markkanen, S. 2013. Metsä ikääntyneiden hyvinvoinnin lähteenä. ”Metsä on turvallinen, rauhoittava, voimaannuttava elementti”. TTS:n julkaisuja 418. <https://www.tts.fi/files/317/tj418.pdf>. 1.3.2019.
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/ 2010.
- Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 566/2005.
- Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2003. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa Janhonen, S. & Nikkonen, M. 2 (toim.) Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. 2. uudistettu painos. Juva: WS Bookwell Oy, 21–43.
- Lehto, A. 2012. Green Care sosiaalityön mahdollisuutena -teoreettinen paikanus. Teoksessa Jankkila, H. (toim.) Green Care -hyvinvointia pohjoisen luonnosta. Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja C30. Rovaniemi: Kopijyvä Oy, 38–50.
- Leppäaho, M. 2016. Luontoavusteinen hoivatyö – Toimijuuden kehittyminen ja toiminnan kriittiset pisteet työntekijöiden kertomana. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityö. Pro gradu -tutkielma. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/50352/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201606163107.pdf>. 14.3.2019.
- Malin, M-H. 2010. Viherympäristön aktivoivat vaikutukset ikääntyneiden palveluyhteisössä. Helsingin yliopisto. Puutarhatiede. Maisteritutkielma. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/17124/Minna_Malin_Gradu.pdf. 1.3.2019.
- Mattila, E. 2002. Miten ohjata mielen kuntoutujaa. Yksityinen mielenterveystyön hoito- ja palvelukoti kehittyvässä pienyhteisössä. Helsingin yliopisto,

- Kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 179. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kas/kasva/vk/mattila/mitenohj.pdf>. 10.5.2019.
- Nissinen, S. 2014. Ohjaus työotteena. Teoksessa Luontolähtöiset hyvinvointipalvelut. Opas asiakastyöhön ja palveluiden kehittämiseen. Hirvonen, J. & Skyttä, T. (toim.) Mikkelin ammattikorkeakoulu. Tampere: Tammerprint Oy, 38–41
- Nyfors, H. 2014. Monialainen kuntoutus-missä mennään? <https://docplayer.fi/20360110-Monialainen-kuntoutus.html>. 10.5.2019.
- Ojanen, S. 2000. Ohjauksesta oivallukseen. Ohjausteorian käsittelyä. Helsinki. Yliopistopaino.
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki. Sanoma Pro Oy.
- Okulov, S. 2019. Teorialle rakentuva ammatillisuus sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Teoksessa Lipponen, M. & Vehmasto, E. (toim.) Sosiaali pedagoginen hevostoiminta. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019. [luke-luobio 78 2019%20\(7\)](http://luke-luobio.fi/2019/07/). 12.1.2020.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011. Elinikäisen ohjauksen kehittämisen strategiset tavoitteet. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75476/tr15.pdf?sequence=1> 28.5.2019.
- Ora, P. 2010. Voimaannuttaminen ohjaavassa koulutuksessa. Tampereen yliopisto. Sosiaalipsykologia. Pro Gradu. <https://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81619/gradu04336.pdf?sequence=1>. 1.3.2019.
- Peltomäki, P. 2019. Hevosista hyvinvointia -Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisijänä ja osallisuuden vahvistajana. Teoksessa Kohti luonnollista hyvinvointia. Ylilauri, M. & Yli-Viikari, A. (toim.) Levon-instituutin julkaisuja 143, 135–144. <https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/8172/978-952-476-861-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. 23.4.2020.
- Pikkarainen, A. 2013a. Gerontologisen kuntoutuksen käsikirja: OSA 1. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Julkaisuja 159.
- Pikkarainen, A. 2013b. Ikääntyneiden aikuisten kuntoutusarki. Kuntoutus 1, 5–20.
- Pikkarainen, A. Vaara, M. & Salmelainen, U. 2014. Gerontologinen kuntoutus osaksi uudistuvia vanhuspalveluja. Fysioterapia 1, 4–9.
- Ranne, K. & Rouhiainen-Valo, T. 2005. Sosiaalialan käytönteorian muotoutuminen sosionomin (AMK) -koulutuksessa. Teoksessa Sosiaalipedagoginen ammatillisuus -Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) Satakunnan ammattikorkeakoulu 27–38. SPOY Satakunnan Painotuote: Pori. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/16533/Sosiaalipedagoginen_ammattillisuus.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 2.2.2019.
- Rappe, E. 2005. The influence of a green environment and horticultural activities on the subjective well-being of the elderly living in longterm care. Puutarhatieteen väitöskirja. Helsingin yliopisto. <https://core.ac.uk/download/pdf/14916252.pdf>. 10.10.2018.
- Rautava, M. 2015. "Unelmani on kuolla saappaat jalassa." – fenomenografinen analyysi eläkeläisten ikääntymiseen liittyvistä käsityksistä. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Sosiaalipoli-

- tiikka. Pro gradu -tutkielma. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/97237/GRADU-1433237311.pdf?sequence=1&isAlloved=y>. 2.2.2019.
- Rodiek, S. 2012. Rodiek S. 2012. Influence of an Outdoor Garden on Mood and Stress in Older Persons. Journal of Therapeutic Horticulture Volume XIII 13–21. <https://www.healthdesign.org/sites/default/files/article-pdfs/Rodiek-2012-CHD-KPS.pdf>. 1.3.2019.
- Ruoho, J. & Vehmasto, E. 2018. Laatu-merkit Green Care-brändin ja palveluiden laadun kehittämisessä. Teoksessa Vehmasto E. (toim.) Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 33/2018. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/542161/luke-luobio_33_2018.pdf?sequence=1&isAlloved=y 1.3.2019.
- Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppisiin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan Yliopiston julkaisu 62. Vaasa: Vaasan Yliopisto.
- Salonen, K. 2012. Kehittämistoiminnan konstruktivistinen malli. Teoksessa Hautala, T., Ojalehto, M. & Saarinen, J. (toim.) Työelämää kehittämässä. Ammattikorkeakoulu projektimaisten kehittämisen kumppanina. Turun ammattikorkeakoulu. Tampere: Juvenis print Oy, 22–31. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522162625.pdf>. 24.1.2019.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulu. Tampere: Juvenis print Oy. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738> 14.1.2019.
- Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinon S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulu. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>. 13.2.2019.
- Salonen, K. 2005. Mieli ja maisemat -eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma. Helsinki: Edita publishing Oy.
- Salonen, K. & Törnroos, K. 2019. Luontointerventiot hyvinvoinnin tukena Green Care -toiminnassa. Kuntoutus 2019 (1), 5–17.
- Salovuori, T. 2012. Terveyttä puutarhasta -voimaantuminen green care -puutarhatoiminnan ohjauksessa. Aikuiskasvatus, Kasvatustieteen laitos. Turun yliopisto. Pro gradu. https://www.academia.edu/5085712/Terveytt%C3%A4_puutarhasta_voimaantuminen_green_care_puutarhatoiminnan_ohjauksessa. 7.7.2020.
- Sempik, J., Hine, R. & Wilcox, D. 2010. Green Care: A Conceptual Framework; A Report of the Working Group on the Health Benefits of Green Care. COST Action 866, Green Care in Agriculture, Loughborough: Centre for Child and Family Research, Loughborough University
- Sininauhaliitto. 2019. Vihreä veräjä -hyvinvointia luonnosta. Ikääntyneiden luontotoiminnan vuosikello. Sininauhaliitto. <https://vihreaveraja-fi-bin.directo.fi/@Bin/f5cb3300ef110b4915b0754f3adc742d/1551986915/application/pdf/217860/Ik%C3%A4%C3%A4ntyneiden%20vuosikello.pdf>. 1.3.2019.
- Sipola, R. & Vinblad, S. 2018. Kohti systeemistä muutosta. Teoksessa Sipola, R., Vindblad, S. & Iijolainen, M. (toim.) Koulutusmalli yhdenmukisen Green Care -osaamisen tuottamiseksi. Lapin ammattikorkeakoulu, 10–13. <https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=0581badd-f8f5-4be1-81f0-e5733fb2a138>. 6.6.2020.

- Soini, K., Ilmarinen, K., Yli-Viikari, A. & Kirveennummi, A. 2011. Green Care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. *Yhteiskuntapolitiikka* 2011 (3), 320–329.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160273/RAP2017_41.pdf?sequence=2&isAllowed=y. 1.1.2020.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2015. Terveys 2015 -kansanterveysohjelma. Valtioneuvoston periaatepäätös. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2001:4. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70092/terveys2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. 4.1.2019.
- Souza, M.T., Silva, M.D. & Carvalho, R. 2010. Integrative Review: what is it? How to do it? *Einstein* 8 (1), 102–106. https://www.researchgate.net/publication/42637466_Integrative_Review_what_is_it_How_to_do_it 12.2.2019.
- Suhonen, R., Axelin, A. & Stolt, M. 2016. Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa Stolt, M., Axelin, A., & Suhonen, R. (toim.) *Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja A: 73/2016*. Turku: Turun yliopisto, 7–22.
- Suhonen, L. 2018. Muuttuva kuntoutusajattelu -yleistä määrittelyä. Teoksessa Suhonen (toim). *Näkökulmia kuntoutusajatteluun*. Joensuu: Karelia-ammattikorkeakoulu, 15–21. <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/146681/B54.pdf?sequence=1&isAllowed=y> 9.10.2018.
- Suhonen, L. 2014. Ikäihmisten kuntoutumisen uudistamisnäkymät. Teoksessa Jämsen, A. & Kukkonen, T. (toim.) *Ikä! Moninainen ikäosaaminen*. Joensuu: Karelia-ammattikorkeakoulu 84–91. <https://issuu.com/karelia-amk/docs/ika-moninainen-ikaosaaminen>. 1.2.2019.
- Sukula, S. & Vainiemi, K. 2015. GAS-menetelmä. Käsikirja, versio 4. Kela. <https://www.kela.fi/documents/10180/0/Gas+-käsikirja/07692e5a-c6d0-48f0-97a1-0737c4add7f8>. 27.8.2019.
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Asukas- ja asiakasosallisuus. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/asukas-ja-asiakasosallisuus>. 7.7.2020.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. painos. Tampere: Tampereen yliopisto Oy -Juvenes Print.
- Tolvanen, T. 2017. Opas yksilökeskeiseen luontotoiminnan suunnitteluun. Luontoa elämään, luontoa kuntoutukseen – teemajulkaisu. Lapin ammattikorkeakoulu. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=add29eb7-8f10-42be->. 12.2.2019.
- Tolvanen, T. & Jääskeläinen, A. 2016. Osallisuutta vahvistavan, luontoon tukeutuvan kuntoutustoiminnan malli. Luontoa elämään, luontoa kuntoutukseen – teemajulkaisu. Lapin ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121778/B%2019%202016%20Tolvanen%20Jaaskelainen%20teemajulkaisu%201.pdf?sequence=3&isAllowed=y> 12.2.2019.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10. uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf. 7.7.2020.
- Tynjälä, P. 2004. Oppiminen tiedonrakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Uosukainen, L. & Hirvonen, J. 2014. Asiakslähtöisyys luontolähtöisissä hyvinvointipalveluissa. Teoksessa Hirvonen, J. & Skyttä, T. (toim.) Luontolähtöiset hyvinvointipalvelut. Opas asiakastyöhön ja palveluiden kehittämiseen. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Tampere: Tammerprint Oy, 32–36
- Uosukainen, L. 2014. Oma persoona työvälineenä. Teoksessa Hirvonen, J. & Skyttä, T. (toim.) Luontolähtöiset hyvinvointipalvelut. Opas asiakastyöhön ja palveluiden kehittämiseen. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Tampere: Tammerprint Oy, 42–43.
- Vehmasto, E. 2018. Kehittämiskertomuksia Green Care -koordinaation liepeiltä. Teoksessa Vehmasto E. (toim.) Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 33/2018. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/542161/luke-luobio_33_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y 15.1.2019.
- Vehviläinen, S. 2014. Ohjaustyöopas. Yhteistyössä kohti toimijuutta. Tallina: Raamattutrukikoja OU.
- Vänskä, K. 2012. Ohjauksen osaajat –Miten he sen tekevät? Terveysalan ohjaajien käsityksiä ohjausosaamisesta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Tampere: Tampereen yliopisto Oy -Juvenes Print. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/47224/JAMKJULKAISUJA1322012_web.pdf?sequence=1. 9.5.2019.
- Vänskä, K., Laitinen-Väänänen, S., Kettunen, T. & Mäkelä, J. 2011. Onnistuuko ohjaus. Sosiaali- ja terveysalan ohjaustyössä kehittyminen. Helsinki: Edita.
- Vänskä, K. 2018. Green Care -kouluttajaosaaminen. Teoksessa Sipola, R., Vindblad, S. & Iijolainen, M. (toim.) Koulutusmalli yhdenmukisen Green Care -osaamisen tuottamiseksi. Lapin ammattikorkeakoulu, 92–97.
- Yli-Viikari, A., Lilja, T., Heikkilä, K., Kirveennummi, A., Kivinen T., Partanen, U., Rantamäki- Lahtinen L. & Soini K. 2009 Green Care -terveyttä ja hyvinvointia maatilalta. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus 141. <http://www.mtt.fi/met/pdf/met141.pdf>. 13.2.2019.
- Yli-Viikari, A. 2014. Green Care -toiminnan hyvinvointivaikutukset. Teoksessa Soini K. (toim.) Luonnosta hoivaa ja voimaa: Miten arvioida Green Care -toiminnan vaikuttavuutta. <http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu21.pdf> 27.8.2019.
- WHO. 2013. How to use the ICF A Practical Manual for using the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) <https://www.who.int/classifications/drafticfpracticalmanual2.pdf?ua=1> 27.8.2020.

Taulukko 1. Ohjauksellisia lähestymistapoja.

Konstruktivistinen ohjauksellinen lähestymistapa (Ojanen 2000, 22; Tynjälä 2004, 37–68; Vänskä ym. 2011, 21–25)	
Ohjattava	- Oppiva, tietoa ja merkityksiä rakentava - Itseohjautuva ratkaisujen tekijä - Aktiivinen tiedon prosessoija (painottaa ymmärtämistä) - Tulkitsee havaintojaan ja uutta tietoa aiemman tietonsa ja kokemustensa pohjalta - Rakentaa tietoa tavoitteidensa suuntaisesti
Ohjaus	- Kunnioitukseen, osallisuuteen ja dialogiin perustuva prosessi - Rakentuu ohjattavan tavoitteisiin ja henkilökohtaisen tukeen - Ohjattavan oppimisprosessin ohjaamista - Mahdollistaa osallistumisen päätösten tekoon - Identiteettiä ja kasvua tukevaa sekä tunteet huomioivaa - Kontekstissa mielekkääseen toimintaan, ohjaustilanteisiin ja kulttuuriin
Menetelmät	- Perustana elämänhistorian tunteminen - Toteutuu elinympäristössä - Käyttää osallistavaa, vuorovaikutusta ja sosiaalisia suhteita edistäviä Green Care -interventioita - Hyödyntää aktiivista tiedon prosessointia, jakamista, keskustelua, tulkin-tojen esittämistä ja muistelua sekä reflektointia
Tavoitteet	- Identiteetin ja kasvun kehittyminen - Osallisuuden ja sosiaalisuuden edistyminen - Oppii asteittaiseen omavastuullisuuteen, itseohjautuvuuteen ja ratkaisujen tekoon - Oppii uusia arvoja ja normeja sekä arjen toimintamalleja
Sosiodynaaminen ohjauksellinen lähestymistapa (Kauppila 2007, 27–29, Juutilainen 2011)	
Ohjattava	- Kulttuurin ja yhteisön muovaama - Oman elämänsä asiantuntija - Ainutkertaisen kokemusmaailman aktiivinen rakentaja - Tarve kokemuksellisuuteen ja merkityksellisyyteen - Päätösten teon taustalla uskomukset ja arvot - Elämään kuuluu vaikeuksia, epävarmuutta ja odottamattomia tilanteita - Identiteetti ei ole pysyvä (toimintaympäristö muuttuessa merkitykset muuttuvat esim. muutettaessa palvelutaloon) - Oman kasvun ja oppimisen reflektioija ja palvelupalautteen antaja
Ohjaus	- Perustuu kuntoutumiskumppanuus- ja ohjaussuhteeseen - Kokemuksellisuutta, merkityksellisyyttä ja mahdollisuuksia luovaa - Dialoginen yhteistyösuhde ongelmanratkaisua varten (ohjaaja on ammattialansa, keskustelun ohjaamisen ja ohjausprosessin asiantuntija) - Yhteinen kieli todellisuuden kuvaajana ja rakentajana - Epäsymmetrinen ohjausprosessi - Kokemusten ja tulkintojen taustalla olevat, uskomukset ja arvot vaikuttavat päätöksentekoon ja toimintaan
Menetelmät	- Laaja-alainen elämän hallinnan menetelmä - Hyödyntää ohjattavan elämänhistoriaa ja toimintaympäristöä - Käyttää mahdollistavia ja sosiaalista toimintaa tukevia Green Care -interventioita - Verbaaliset ohjaustoiminnan menetelmät ja ohjausdialogi - Kulttuuriset menetelmät esim. tarinallisuus, elämän historian tai kokonaisuuden kuvaamista ja uusien mahdollisuuksien kartoittamista - Reflektointi
Tavoitteet	- Sosiaalisessa elämässä tarvittavia taitojen oppiminen - Integroituminen yhteisöön - Voimaantuminen ja vahvuuksien löytyminen - Kuntoutumista edistävän toiminnan juurtuminen arkeen - Merkityksellinen ”elämän makuinen elämä”

Taulukko 1. Ohjauksellisia lähestymistapoja.

Sosiopedagoginen ohjauksellinen lähestymistapa (Okulov 2019, 18–22.)	
Ohjattava	- Ohjattava rakentuu sosiaalisissa kontakteissa - Ainutkertainen elämänsä subjekti - Oman elämänsä asiantuntija - Osallistuu elämän hallinnan kannalta keskeisiin toimintoihin - Tarkastelee elämänhistoriaansa, nykyisyyttään ja tulevaisuuttaan elinympäristössään
Ohjaus	- Luottamuksellinen dialoginen ja pedagoginen suhde - Ohjattavaa kunnioittavaa, osallisuutta, kokemuksellisuutta, yhteisöllisyyttä ja vastuullisuutta edistävää - Tähtää hyvinvoinnin edistämiseen, sosiaalisten ongelmien ehkäisyyn ja lievittämiseen - Tavoitteena ongelmien ratkaisu - Korostaa ajattelua, keinojen etsimistä ja toimintaa sekä toivon näköalaa - Identiteettiä rakentavaa kasvatus, kuntoutumis- ja keskustelutyötä
Menetelmät	- Ohjattavan mieltymyksen mukainen interventio - Toiminnalliset, yhteisöllisyyttä edistävät ja elämykselliset Green Care -interventiot - Hyödyntää yksilöllistä ohjausta, ryhmässä tapahtuvaa pedagogista vaikuttamista ja erilaisissa yhteisöissä toimimista
Tavoitteet	- Kasvun ja kehityksen edistäminen - Toiminnallisuuden edistäminen - Identiteetin kehittyminen - Mielialan ja ilon tunteen lisääntyminen - Fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja kognitiivisen toimintakyvyn edistäminen - Sosiaalisen identiteetin rakentuminen ja osallisuus yhteiskuntaan

Taulukko 2. Green Care -toiminnan elementit suhteessa ohjaustoimintaan.

	LUONTOPERUSTAISUUS	KOKEMUKSELLISUUS	OSALLISUUS
TAVOITTEELLISUUS	Käytetään tietoisesti ohjattavan hyvinvointitavoitteiden edistämiseen. Ohjaaja käyttää interventioita hyvinvointivaikutusten edistämisen ja vahvistamisen tukena sekä mahdollistaa luontoperustaisen osallisuutta vahvistavan kokemuksen.	Kokemuksellisuutta yhteydessä luontoon ja ihmisiin käytetään tietoisesti ohjattavan hyvinvointitavoitteiden edistämiseen. Ohjaaja mahdollistaa hyvinvointia edistävän kokemuksen tukemalla ohjattavaa toiminnan kaikissa vaiheissa.	Tietoisesti tavoitellaan osallisuuden tunnetta mielekkään tekemisen, yhteisön, luontoelementin ja/tai eläinten kanssa. Ohjaaja mahdollistaa osallisuuden tunteen vahvistumisen tukemalla ohjattavaa koko toiminnan ajan.
OSAAMINEN	Ohjaaja osaa ohjattavan tavoitteisiin perustuen ja erilaisin interventioin luoda edellytykset hyvinvointivaikutusten synnylle. Hän osaa arvioida, miten ja millaista interventiota käyttäen ohjattavan tai ryhmän hyvinvointitavoitteiden saavuttamista voidaan edistää.	Ohjaaja osaa ohjata toimintaa ja tukea kokemusta sekä interventioita käyttäen luoda edellytykset ohjattavan tavoitteiden mukaisten hyvinvointivaikutusten syntymiselle. Hän osaa valita toimintatavan, ohjata toimintaa ja tukea ohjattavaa hänen tarpeidensa mukaisesti.	Ohjaaja osaa mahdollistaa osallisuuden tunteen vahvistumista. Hän osaa vahvistaa osallisuutta tukemalla ohjattavaa koko toimintaprosessin ajan. Alkaen ohjattavan kyvystä asettaa tavoitteita ja reflektoida kokemusta, sekä arvioida hyvinvointitavoitteiden saavuttamista.
VASTUULLISUUS	Palveluntuottaja ja ohjaaja turvaavat ympäristön ja eläinten hyvinvoinnin sekä luonnonvarojen kohtuukäytön; ekologiset ja eettiset hankinnat; jätteen lajittelun ja kierrätyksen; kuljetusten optimoinnin ja vähäpäästöiset liikkumistavat; sekä muut ympäristövastuulliset toimintatavat palveluun liittyen.	Palveluntuottaja ja ohjaaja vastaavat toiminnan turvallisuudesta, joka sisältää ohjattavan, henkilöstön ja muiden toiminnassa mukana olevien henkilöiden sekä eläinten fyysisen psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin koko toiminnan ajan, mukaan lukien muun muassa eläinten riittävät lepoajat.	Palveluntuottaja ja ohjaaja edistävät ohjattavan osallisuutta, tasavertaisuutta ja itsemääräämisoikeutta; vaalivat tietosuoja; turvaavat ohjattavan mielipiteiden huomioimisen ja yksilöllisen tuen tavoitteiden asettamisesta reflektointiin ja vaikuttavuuden arviointiin saakka.

Taulukko 3. Ohjaustoiminnan reflektointi.

REFLEKTION TASOT	REFLEKTION KOHTEET	REFLEKTION TARKOITUS
Tekninen reflektio	Menetelmä ja prosessiosaaminen	Ohjaaja oppii käyttämään tietoisista reflektointimenetelmää (esim. Kolb) sekä arvioimaan kuntoutumis- ja ohjausprosessien onnistumista
	Perustuu ohjaajakohtaiseen osaamiseen	Itsetuntemuksen, ohjausidentiteetin ja itseohjautuvuuden kehittäminen Tiedostaa vahvuudet ja kehittämistarpeet
	Ohjaustoiminnan resurssien arviointia	Oppii jäsentämään ongelmatilanteita
	Ohjaajan ja organisaation ohjaustoiminnan ja osaamisen jäsentämistä ja arviointia.	Tiedostaa kokemustiedon merkityksen ohjaustoiminnassa Yhdistää kokemustiedon teoriatietoon ja luo oman ohjauksellisen lähestymistavan ja käyttöteorian
Affektiivinen reflektio	Tutkivaote ohjaajan ja organisaation ohjaustoiminnan arvioimisessa	Ohjauskokemusten tulkinta ja uudelleen suuntaaminen
	Asenteet ja tunteet ja niiden ilmaiseminen	Tiedostaa asenteensa ja tunteensa ja oppii ilmaisemaan niitä sekä tiedostaa reagoitintapansa Hallitsee haastavia asiakastilanteita ja työkuormittavuutta
Kriittinen reflektio	Ohjaajan havainnoinnin ja ajattelun arviointi Ohjaajan ja organisaation toiminnan perusteiden ja ajattelumallien kyseenalaistaminen	Oppii argumentoimaan ohjaustoiminnan perusteita Asettaa toistuvasti ohjaustoiminnan itsekritiikin ja vertaisarviointin kohteeksi
	Pyrkimys ohjaajan ja organisaation ohjaustoiminnan sekä ammattialan kehittämiseen.	Tiedostaa oman ja organisaation ohjaustoiminnan tapoja ja taustaoletuksia Reflektiivisten ohjaus- ja organisaatio käytänteiden kehittäminen sekä tuottavuus

Taulukko 4. Opinnäytetyön aikataulu.

AIKATAULU	TOIMIJA	KEHITTÄMIS- TOIMINNAN PROSESSI	MENETELMÄT	AINEISTON HYÖDYNTÄ- MISTAPA /TUOTOS	VAIHEET
JOULUKUU 2018	Toimeksiantaja	Idea-aihe ai- heesta ja toimek- sianto	Keskustelu Ryhmäohjaus Pienryhmä Päiväkirja	Ideapaperi	ALOITUS JA SUUNNITTELU
TAMMIKUU 2019	Toimeksiantaja/ Opettajat	Lähtökohtien hahmottelua	Toimeksiantajan ta- paaminen Sähköposti Ryhmäohjaus Dokumentointi	Kehittämistoi- minnan suunni- telma käynnis- tyy ja työn ra- jaus täsmentyy	
HUHTIKUU 2019	Opettajat/ Ryhmä/ Vertaisarvioija/ Toimeksiantaja	Teoriaperustan työstäminen	Kehittämistyön suunnitelman esittä- minen	Kehittämistoi- minnan suunni- telma hyväk- sytty	
	Ohjaava opettaja		Aineiston hankinta kirjallisuudesta Suppilotekniikka Arviointia	Opinnäytetyön suunnitelma hyväksytty ja sopimus tehty	
	Toimeksiantaja	Tarvittavien lu- pien hankinta	Lomake	Toimeksianto- sopimus allekir- joitettu	
TOUKO- JOULUKUU 2019 TAMMI- LOKAKUU 2020	Toimeksiantaja/ Henkilökunta/ Opinnäytetyön- tekijä Ohjaaja	Kehittämistoi- minnan toteutus	Integroiva kirjalli- suuskatsaus Arviointia	Visuaalinen Green Care oh- jausosaamis- malli ja käsitte- iden suhteet	TOTEUTUS JA VIIMEISTELY
			Sisällönanalyysi Seinätekniikka Päiväkirja, reflektio Seinätekniikan arvi- ointi lomake Raportointi	Tiedon tiivistä- minen ja han- kinta sekä teo- riaohjaava siltaaminen	
			Dialogi Toimeksiantajan ar- viointi	Valmis malli	
MARRASKUU 2020	Opinnäytetyön tekijä/ Ohjaaja	Kielenhuolto	Raportointi Itsereflektointi	Opinnäytetyön tietoperusta ja raportti val- miina	
JOULUKUU 2020	Äidinkielen opet- taja		Äidinkielen opetta- jan lausunto	Opinnäytetyön ulkoasun ja kie- lenhuollon vii- meistely	
TAMMIKUU 2021	Ohjaava opet- taja/ Vertaisarvioija	Opinnäytetyön jättäminen tar- kastukseen ja vertaisarvioijalle	Arviointi	Opinnäytetyö valmiina	VALMIS MALLI

Taulukko 7. Sisällönanalyysi.

OSAAMISALUEET	PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA
Sosiaalinen osaaminen	Kyky ohjata vuorovaikutussuhteessa luontoon, yhteisöön, eläimiin ja elinympäristöön	Vuorovaikutusosaaminen -luonto, eläimet yhteisö, elinympäristö	Dialogiosaaminen
	Aito kaksisuuntainen vuorovaikutukseen perustuva dialogisuus -kunnioittava kohtaaminen, ennakkoluulottomuus ja arvostus	Kohtaaminen, kunnioitus, ennakkoluulottomuus, ja arvostus	
	Keskusteleva asenne, hyvä kuuntelu ja läsnäolon taito	Keskustelu, kuuntelu ja läsnäolo	
	Hyödyntää ammatillista kuntoutumiskumppanuutta ohjaustyössä	Kuntoutumiskumppanuus	
	Hallitsee ryhmän ja yksilön ohjauksen perustaidot	Yksilö- ja ryhmäohjauksen perustaidot	Yksilö- ja ryhmäohjausosaaminen
	Ymmärtää sosiaalisen toiminnan epätäydellisyyden yksilö ja ryhmäohjauksessa		
	Tunnistaa ohjauksen sudenkuoppia esim. professionaalinen vallankäyttö	Autoritäärisyys	
	Kyky sosiaalisen toiminnan organisointiin	Organisointikyky	
	Tiimityöskentelyn ja verkostoitumisen taidot	Tiimityö ja verkostoituminen	
Ohjaajakohdainen osaaminen	Perustuu ohjaajan ihmiskäsitykseen	Maailmankuva	Persoonalliset ominaisuudet
	Tietoisuus omista arvoista, itsetuntemus ja maailmankatsomus	Arvoperusta Maailmankatsomus	
	Luovuus ja luontoon liittyvä harrastuneisuus	Luovuus Harrastuneisuus	
	Osaa toimija kuntoutujan ja muiden työntekijöiden innostajana ja motivaattorina	Innostuneisuus	
	Sisäinen motivaatio tiedon etsimiseen	Motivaatio	
	Aiempi koulutus ja työkokemus sekä hiljainen tieto	Ammatillinen perusosaaminen, työkokemus, hiljainen tieto	Persoonallinen osaaminen
	Tietoisuus omista teoreettisista käsityksistä ja käytännön toimintatavoista		

Taulukko 7. Sisällönanalyysi.

	Kyky jatkuvaan prosessin-omaiseen oppimiseen	Oppimiskyky	Ohjaajana kehittyminen
	Kyky muuttaa käsityksiä, kehittää toimintatapoja -omaksuu oman luontofilosofisen ajattelutavan	Kehittymiskyky	
	Ymmärtää oman luontosuhteen merkityksellisyyden ja sen erityispiirteet	Osaa jäsentää oman luontosuhteen	
	Hallitsee tunnepitoisia asiakastilanteita	Ohjaustyössä jaksaminen	Työnohjauksen hyödyntäminen
	Osaa heikentää sosiaali- ja terveydenhuollon työn kuormittavuutta		
Ammatillinen osaaminen (Luonto Hoivan palveluissa perustuu esim. sosiaali- ja terveydenhuollon koulutukseen)	Ymmärtää sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiskunnallisena institutionaalisena ja lakisääteisenä sekä kulttuurisidonnaisena toimintana	Yhteiskunnallista, institutionaalista, lakisääteistä ja kulttuurisidonnaista toimintaa	Rakenteellinen osaaminen
	Kykenee moniammatilliseen yhteistyöhön	Moniammatillisuus	Moniammatillisen osaamisen
	Kyky tunnistaa sairauden oireet ja toiminta rajoitteet	Toimintakyvyn arviointi, kirjaamis- ja seuranta osaaminen	Menetelmällinen osaaminen
	Osaa määritellä yksilöllisen toimijuuden ja osallisuuden tason		
	Suuntaa kohti yksilön ja ympäristön voimavaroilähtöistä toimijuutta eli oppii pois vajavuuslähtöisestä ajattelusta		
	Hallitsee asiakaslähtöisen ja yksilöllisen kuntoutumisprosessin tavoitteiden asettelusta arviointiin saakka	Kykenee prosessien hallintaan	Prosessiosaaminen
	Hallitsee asiakaslähtöisen ja yksilöllisen ohjausprosessin periaatteet	Asiakaslähtöisyys ja yksilöllisyys	
	Osaa tukea asiakkaan itsemääräämisoikeutta	Itsemääräämisoikeus	
	Kykenee käytännön ongelmien ratkaisemiseen	Ongelman ratkaisu kyky	
	Noudattaa ammattialansa eettisiä ohjeita	Kyky toimia eettisesti	

Taulukko 7. Sisällönanalyysi.

	Tunnistaa yhteiskunnan, organisaation ja asiakkaan arvomaailman	Osa toimia yhteisten arvojen mukaan	Eettinen osaaminen
Green Care -toimintatapa -osaaminen (Perusteiden, toimintatavan ja menetelmien hallinta kuntoutumisessa perustuu 5 op koulutukseen	Tunnistaa ammatillisen ja kokemuksellisen osaamisen ja soveltaa niitä Green Care -ohjaustyössä	Kyky soveltaa ammatillista käyttöteoriaa	Soveltava osaaminen
	Osaa laatia asiakaslähtöiset tavoitteet toiminnalle	Tavoitteellisuus	Käsitteellinen osaaminen
	Osaa ohjata intervention asiakkaan tavoitteita tukevalla tavalla		
	Ymmärtää luonnonhyvinvointivaikutusten syntymekanismin suhteessa asiakkaan tavoitteisiin		
	Tavoitteellisesti edistää asiakkaan hyvinvointia, elämänlaatua, toimintakykyä ja aktiivista toimijuutta sekä osallisuutta päätöksentekoon		
	Ympäristövastuullisuus -yksilön, eläinten ja luontoympäristön kunnioittaminen	Vastuullisuus	
	Ohjaaja osaa tukea toimijaa itsemääräämiskeutta käyttävään toimijuuteen	Toimijuus	
	Ohjaaja edistää ohjattavan aloitteellista, itseohjautuvaa, tavoitteellista ja vastuuta kantavaa toimintavalmiutta		
	Edistää asiakkaan osallisuuden ja kokemuksellisuuden tunteita	Osallisuus Kokemuksellisuus	
	Osaa valita asiakkaalle oikean luontoperustaisen intervention	Menetelmä ja interventio-osaaminen	
	Osaa toteuttaa luontoperustaisia interventioita asiakkaan elin- ja toimintaympäristössä		
	Ohjaaja ymmärtää luonnon hyvinvointivaikutus-		

Taulukko 7. Sisällönanalyysi.

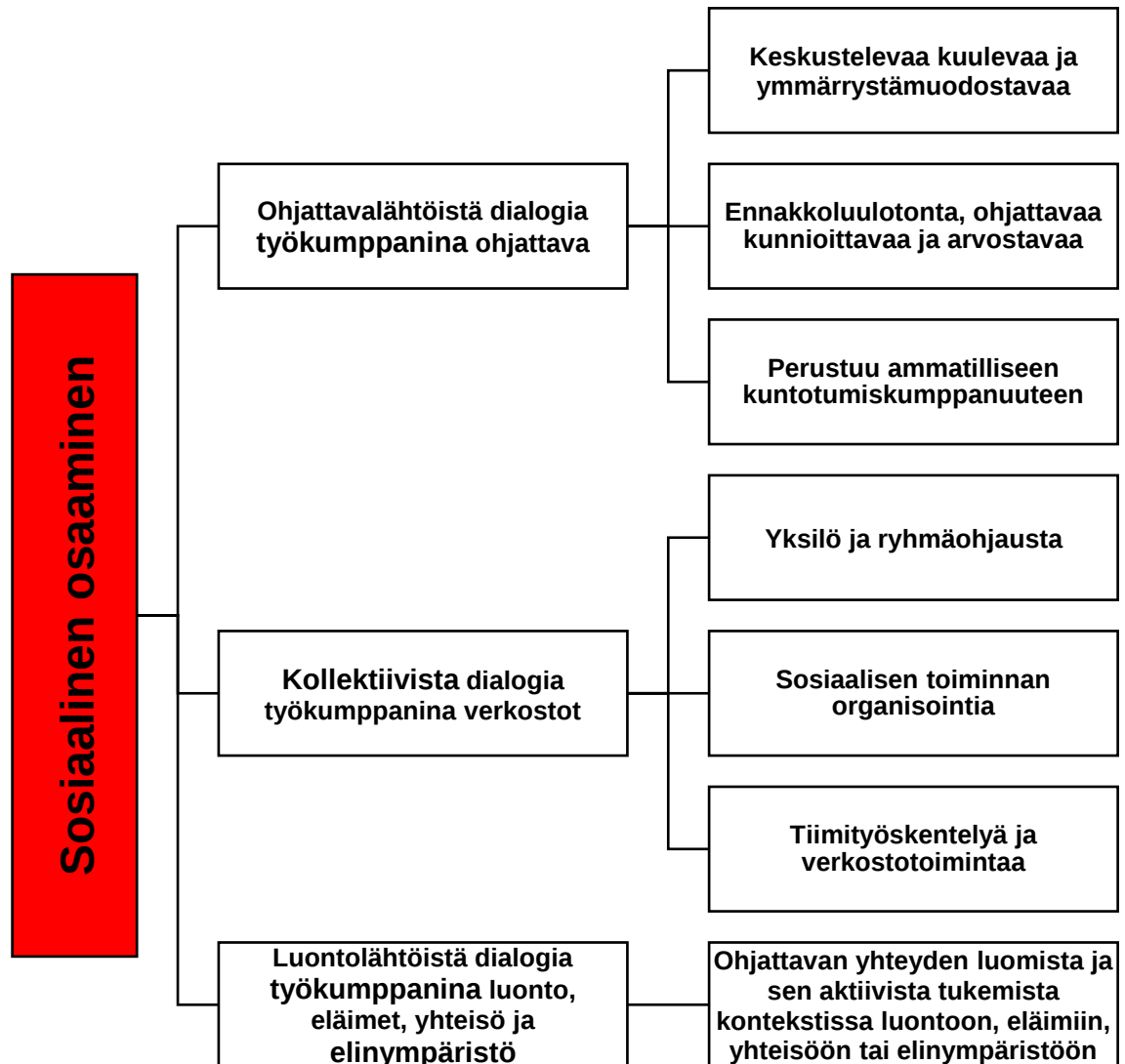
	ten syntymekanismit suhteessa asiakaslähtöisiin tavoitteisiin		Menetelmä-osaaminen
	Hallitsee Green Care -palveluprosessin		
	Kyky vastata intervention turvallisuudesta	Turvallisuus	
	Kyky vastata muiden ohjaajien, kuntoutujien ja eläinten fyysisestä, sosiaalisesta ja psyykkisestä turvallisuudesta		
	Osaa järjestää käytännön resurssit (esim. apuvälineet, esteettömyys) sekä kommunikointi ja kohtaamistavan	Yksilöllinen tuki ja ohjaus	
	Kyky reagoida muuttuneisiin tilanteisiin	Tilannekohtainen osaaminen	
	Noudattaa Green Care -toimintaperiaatteen eettisiä ohjeita	Kyky toimia eettisesti	
Green Care -ohjausosaaminen	Tuntee Green Care -kuntoutumismallin lähtökohdat ja reunaehdot	Tieteellinen tuntemus	Tieteellinen osaaminen
	Konstruoi oman teoreettiseen ohjausosaamiseen perustuvan pedagogisen lähestymistavan	Pedagoginen lähestymistapa	Pedagoginen osaaminen
	Omaksuu Green Care -työotteen osana kuntoutustoimintaa	Green Care -työotteenä	Green Care -työoteosaaminen
	Hyödyntää ohjaajan ohjausprosessia arkityössä	Kyky prosessien ohjaamiseen	Prosessiosaaminen
	Syntetisoi eli yhdistää sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillisuuden ja Green Care -osaamisen sekä Green Care -ohjausosaamisen	Kyky kehittää työtä	Tuottava- ja kehittävä osaaminen
	Soveltaa teoreettisen lähestymistavan arkipäiväiseksi osaksi organisaation strategiaa, arvoja ja käytänteitä	Kyky soveltaa	
	Kehittää työtään, Green Care -palvelumarkkinoita ja koko ammattialaansa innovaatioiden avulla	Innovatiivisuus	

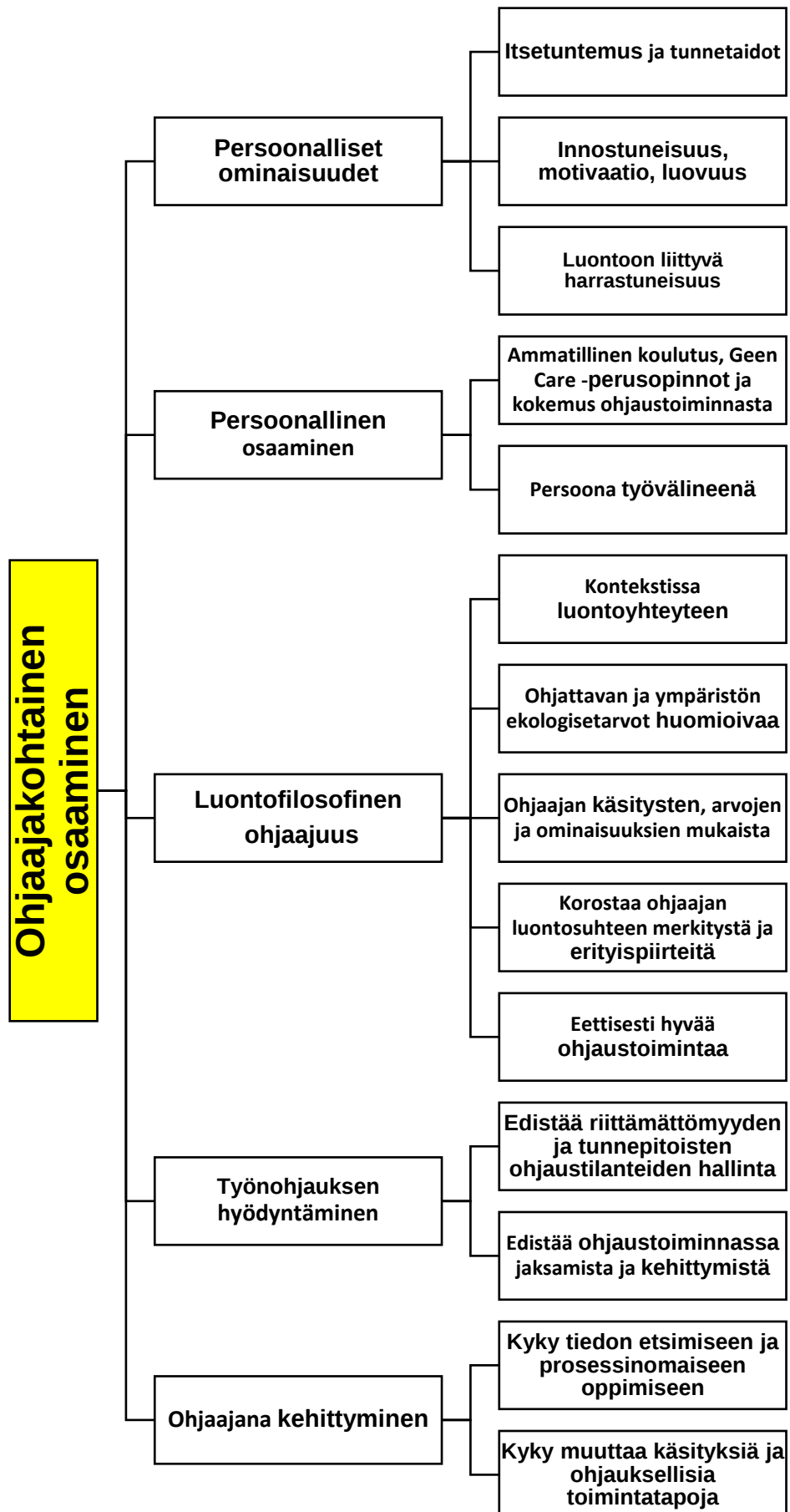
Taulukko 7. Sisällönanalyysi.

Reflektointi osaaminen	Tulee tietoiseksi tunteistaan, asenteistaan ja reagointitavoistaan	Tiedostaa tunteet, asenteet ja reagointitavat	Itsereflektointiosaaminen
	Harjoittelee tunteiden ilmaisemista	Kyky itseilmaisuuun	
	Tiedostaa oman käsityksensä teoreettisista lähestymistavoista, ohjauksesta, ohjattavista ja käytännön ohjaustoiminnasta	Kyky luoda aktiivisesti omaa käyttöteoriaa	
	Kehittää tietoisesti ajattelumallin käytännön ohjaustoimintaan	Kyky ajattelutavan jäsentämiseen	
	Osaa syntetisoida kokemuksellista ja elämyksellistä arkitietoa teoriaan ja päinvastoin	Kyky yhdistää tietoa	
	Tunnistaa vahvuudet ja kehittämisalueet Kykenee kolmitasoiseen reflektioon ja argumentointiin	Kyky tiedostaa vahvuudet ja kehittämisalueet	
	Kyky ohjaajan oman toiminnan etenemisen arviointiin Osaa ottaa vastaan ja pyytää palautetta sekä reflektoida sitä	Kyky käyttää reflektointia menetelmänä	
	Kehittää organisaation toimintaa ja uusia toimintamallia	Kyky tiedolla kehittämiseen	
	Osaa tukea kuntoutujan kykyä asettaa tavoitteita, reflektoida kokemusta ja arvioida omien hyvinvointitavoitteiden saavuttamista	Menetelmälliset taidot vaikuttavuuden arviointiin	Asiakasreflektointiosaaminen
	Arvioinnissa painottuvat arviointikeskustelujen avulla kerätty asiakaspalaute ja mittarein suoritettava intervention vaikuttavuuden arviointi		
	Luo resurssit toiminnalle	Resurssit toiminnalle	Organisaatioreflektointiosaaminen
	Käyttää reflektointia apuvälineenä asiakkaan kokemuksellisuuden, osallisuuden, toimijuuden ja	Kyky ikääntyneen kokemuksellisuuden, toimijuuden ja voimaantumisen tukemiseen	

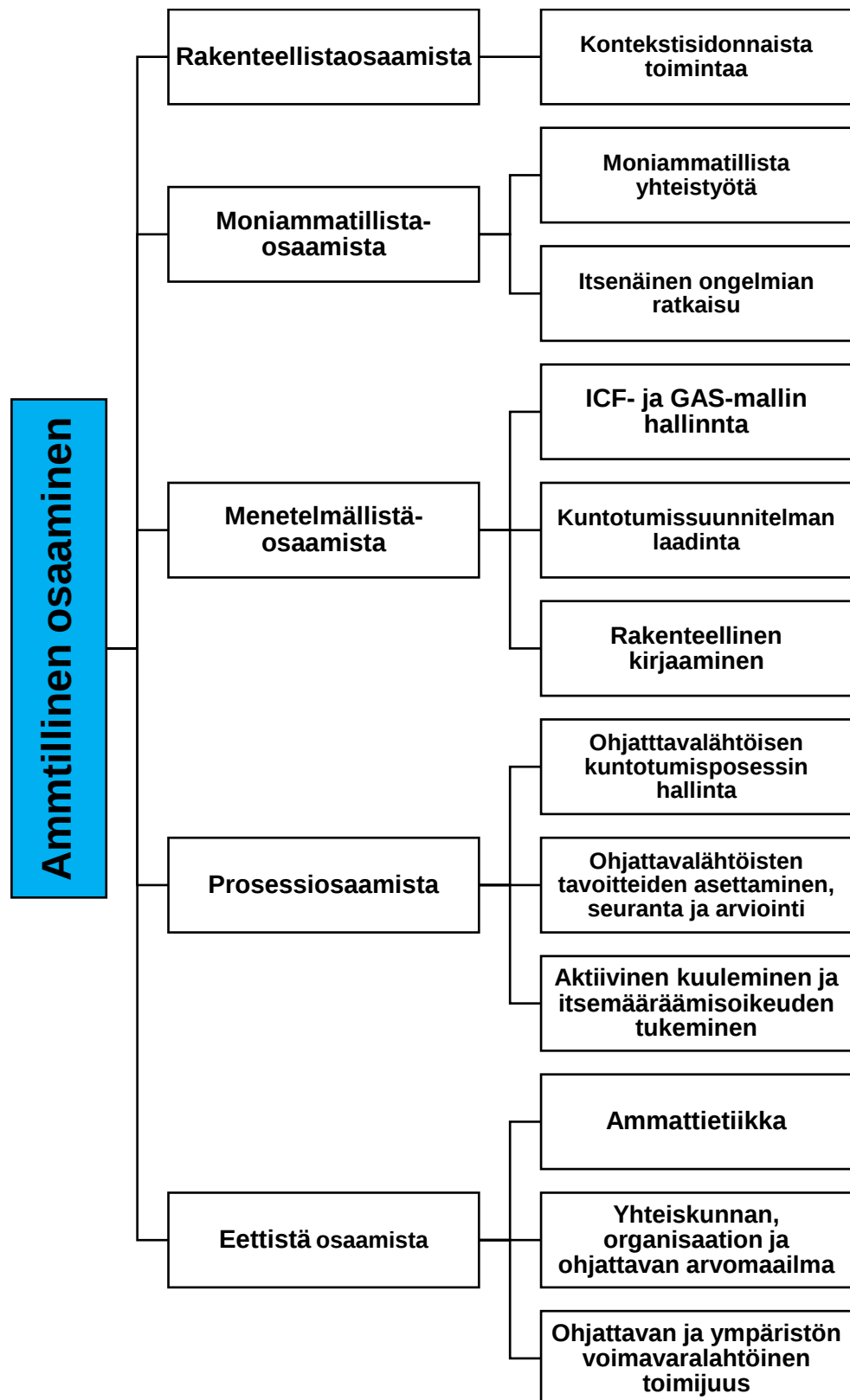
Taulukko 7. Sisällönanalyysi.

	voimaantumisen tukemi- seen		
	Kolmisuuntaisen (kuntou- tuja-ohjaaja-organisaatio) rakentavan palauteen ja tuen antaminen sekä kan- nustaminen	Rakentava palaute, tuki ja kannustaminen	
	Kerää järjestelmällisesti palautetta toiminnasta	Kyky palautteen ke- rääminen	Oppiva organi- saatio
	Kehittää palvelujen laatua -hyödyntämällä toimin- nasta saatua palautetta	Laadunvarmistaminen	

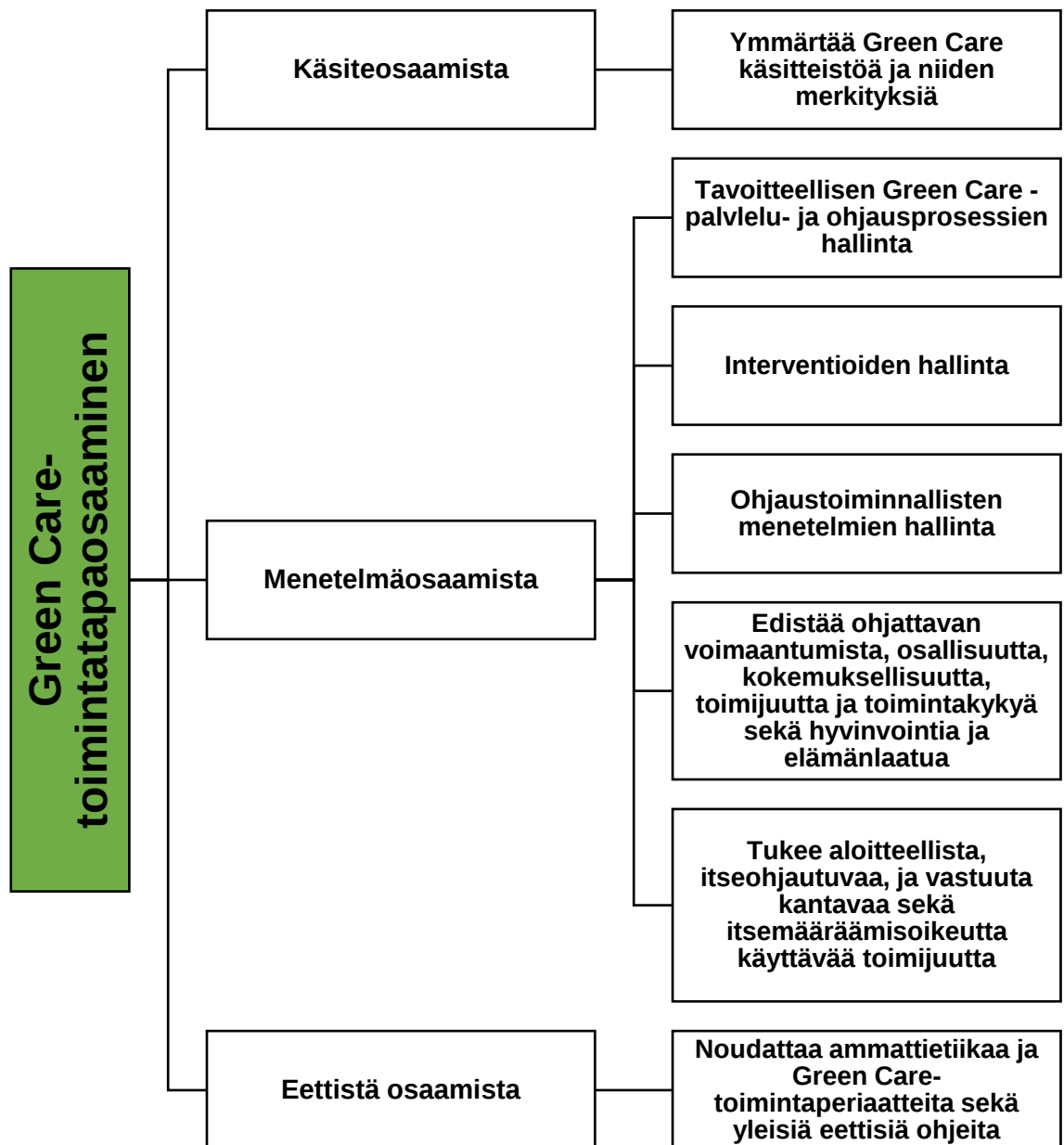
Kuvio 12. Kuvaus sosiaalisesta ohjausosaamisesta.

Kuvio 13. Kuvaus ohjaajakohtaisesta ohjausosaamisesta.

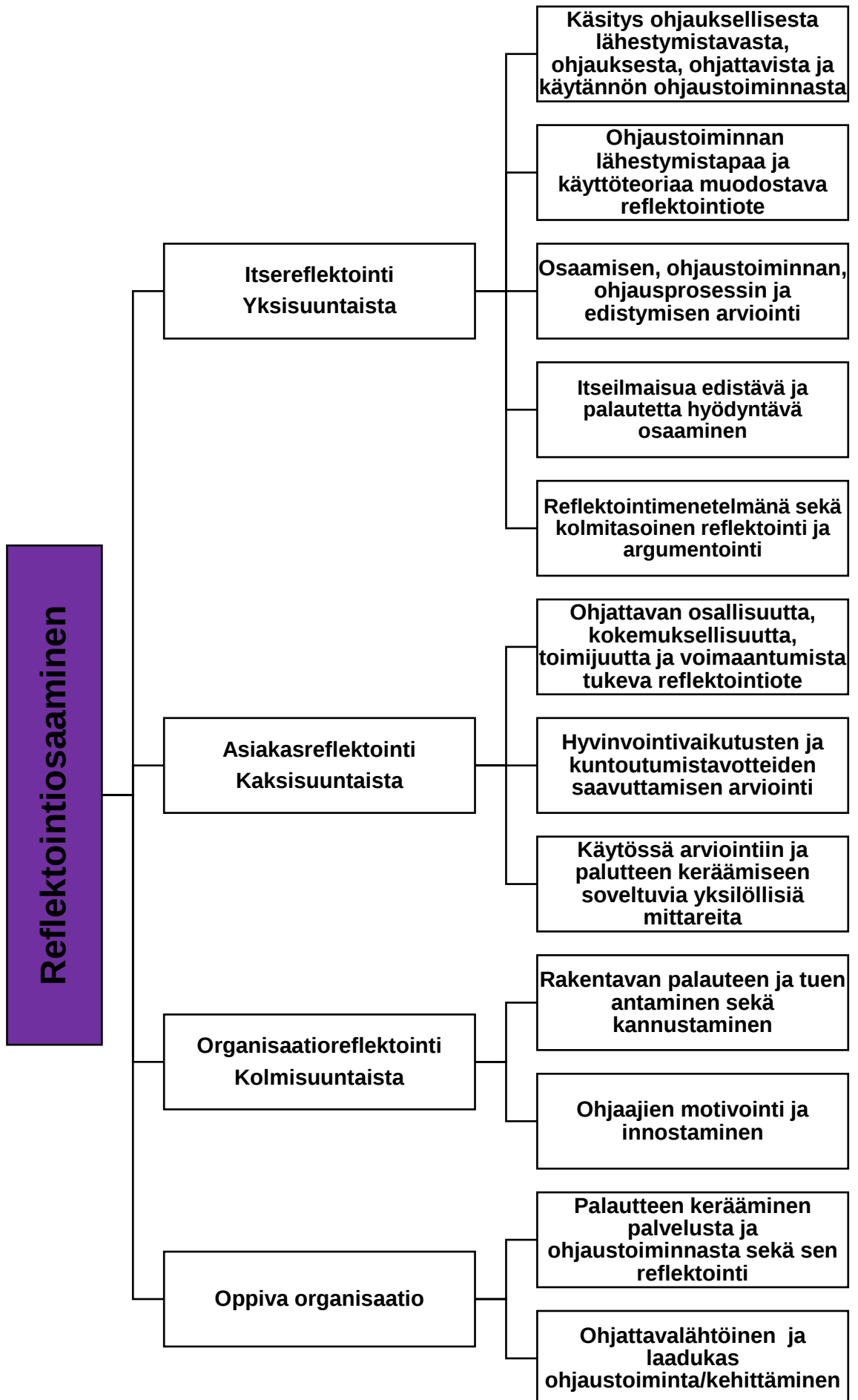
Kuvio 14. Kuvaus ammatillisesta ohjausosaamisesta.

Kuvio 15. Kuvaus Green Care -toimintatapaosaamisesta.

Kuvio 16. Kuvaus reflektointiosaamisesta.

Kuvio 17. Kuvaus Green Care -ohjausosaamisesta.

